

Fremsat den 30. marts 2016 af social- og indenrigsministeren (Karen Ellemann)

Forslag

til

Lov om voksenansvar over for anbragte børn og unge

Kapitel 1

Lovens formål, anvendelsesområde og voksenansvar

Formål

§ 1. Formålet med loven er at fastsætte rammer for plejefamilier og personales adgang til, som led i varetagelsen af den daglige omsorg, at anvende magt og foretage andre indgreb i anbragte børn og unges selvbestemmelsesret, og at sikre de anbragte børn og unges retssikkerhed i forbindelse hermed.

Anvendelsesområde

§ 2. Loven finder, med de begrænsninger der følger af de enkelte bestemmelser, anvendelse over for børn og unge, der er anbragt på et anbringelsessted, der drives af en kommune, en region eller en privat leverandør, jf. § 66, stk. 1, i lov om social service.

Stk. 2. Loven finder dog ikke anvendelse over for børn og unge, der er anbragt på efterskoler, frie fagskoler, og frie grundskoler med kostafdeling, der er godkendt af socialtilsynet som anbringelsessted, jf. § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service.

Stk. 3. §§ 4, 5, §§ 7-9, §§ 14, 16 og §§ 19-24 finder endvidere anvendelse over for unge over 18 år, hvis den pågældende er anbragt i henhold til en strafferetlig dom eller kendelse.

Voksenansvar

§ 3. Ansvar for at varetage den daglige omsorg overgår fra forældrene til plejefamilierne og personalet på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, i lov om social service, når et barn eller en ung anbringes uden for hjemmet. Dette ansvar indebærer blandt andet, at plejefamilierne og personalet, som led i varetagelsen af denne omsorg, kan foretage nødvendige indgreb i barnet eller den unges selvbestemmelsesret for at sikre barnet eller den unges interesser, herunder sikre at barnet eller den unges fysiske og psykiske behov op-

fyldes, og at barnet eller den unge opbygger kompetencer til at indgå i sociale relationer, trives og modtager læring.

Stk. 2. Omsorgen for et barn eller en ung skal varetages ud fra en konkret afvejning af barnet eller den unges grundlæggende rettigheder og under hensyntagen til barnet eller den unges alder, modenhed og funktionsevne samt under iagttagelse af proportionalitetsprincippet, jf. § 7.

Kapitel 2

Rammer for ophold på anbringelsessteder

Husorden

§ 4. Lederen af et anbringelsessted efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, kan fastsætte en husorden, der angiver de nærmere regler og retningslinjer for ophold på institutionen.

Stk. 2. Børn og unge, der er anbragt på et anbringelsessted, som har fastsat en husorden, jf. stk. 1 skal gøres bekendt med denne.

Anvendelse af rusmiddeltest med samtykke

§ 5. Personalet på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, kan anvende en rusmiddeltest, når et barn eller en ung har et misbrug, eller der er konkrete grunde til at antage, at barnet eller den unge har indtaget af rusmidler. Barnet eller den unge skal forinden have afgivet et generelt samtykke til anvendelse af rusmiddeltest. For børn under 12 år skal forældremyndighedsindehaveren have afgivet et generelt samtykke til, at barnet i konkrete situationer kan samtykke til at aflægge en rusmiddeltest.

Stk. 2. Barnet, den unge og forældremyndighedsindehaveren skal informeres om reglerne for aflæggelse af rusmiddeltest forud for afgivelse af generelt samtykke til anvendelse af rusmiddeltest.

Stk. 3. Anvendelse af rusmiddeltest kan kun ske, når barnet eller den unge medvirker frivilligt til aflæggelsen heraf.

Stk. 4. Social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om anvendelse af rusmiddeltest efter stk. 1-3,

herunder om fremgangsmåden og om krav til indholdet af samtykket.

Fysisk guidning

§ 6. Personalet på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, samt kommunale plejefamilier, der er godkendt som generelt egnede efter § 66, stk. 1, nr. 2, jf. § 66 a, stk. 1, nr. 1, i lov om social service, kan fysisk guide et barn eller en ung.

Stk. 2. Det er en betingelse for fysisk guidning efter stk. 1, at det vurderes at være nødvendigt af hensyn til anbringelsesstedets ansvar for at varetage den daglige omsorg efter § 3, eller af hensyn til tryghed og trivsel på anbringelsesstedet i tilfælde, hvor barnet eller den unge generer eller udøver chikane over for de øvrige anbragte børn og unge, personalet, den kommunale plejefamilie eller andre, der opholder sig på anbringelsesstedet.

Kapitel 3

Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten

Generelle principper for magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten

§ 7. Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, i lov om social service, må kun ske undtagelsesvist og må aldrig erstatte omsorg og socialpædagogisk indsats.

Stk. 2. Forud for enhver form for magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal plejefamilien eller personalet afsøge alle muligheder for at opnå barnet eller den unges frivillige medvirken til en nødvendig foranstaltning.

Stk. 3. Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået. Er mindre indgribende foranstaltninger tilstrækkelige, skal disse anvendes.

Stk. 4. Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal udøves så skånsomt og kortvarigt, som omstændighederne tillader, og med størst mulig hensyntagen til barnet eller den unges personlige integritet. Der skal endvidere i magtanvendelsen eller indgrebet tages hensyn til andre tilstedeværende, således at der ikke forvoldes unødigt krænkelser eller ulempe. Fiksering og ydmygende, hånende eller anden nedværdigende behandling er ikke tilladt.

Afværgenhjælp

§ 8. Personalet på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, samt kommunale plejefamilier, der er godkendt som generelt egnede efter § 66, stk. 1, nr. 2, jf. § 66 a, stk. 1, nr. 1, i lov om social service, kan kortvarigt fastholde eller føre et barn eller en ung væk fra en situation, når det er nødvendigt for at afværge barnet eller den unge i at ødelægge eller beskadige ting i et ikke ubetydeligt omfang.

Fysisk magtanvendelse

§ 9. Personalet på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, kan fastholde eller føre et barn eller en ung til et andet opholdsrum, når barnet eller den unge udviser en adfærd, der er til fare for barnet eller den unge selv, de øvrige anbragte børn og unge, personalet eller andre, der opholder sig på anbringelsesstedet.

Indgreb i bevægelsesfriheden m.v.

Tilbageførelse ved rømning

§ 10. Personalet på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, kan som led i omsorgspligten tilbageføre et anbragt barn eller en ung, der rømmer, når barnet eller den unge udviser en adfærd, der medfører en risiko for skade på barnet eller den unge selv eller på andre.

Tilbageholdelse i forbindelse med eller under en anbringelse

§ 11. Børn og Unge-udvalget kan træffe afgørelse om, at et barn eller en ung, der er anbragt på et anbringelsessted efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, kan tilbageholdes i op til 14 dage i forbindelse med anbringelsen på det pågældende opholdssted eller den pågældende døgninstitution.

Stk. 2. Børn og unge-udvalget kan endvidere træffe afgørelse om, at et barn eller en ung kan tilbageholdes i op til 14 dage under anbringelsen.

Stk. 3. Tilbageholdelse efter stk. 1 og 2 kan ske, når det må anses for at have afgørende betydning for at imødekomme et barn eller en ungs særlige behov for støtte, og det vurderes at have afgørende betydning for den socialpædagogiske behandling.

Stk. 4. Afgørelse efter stk. 1 og 2 kan træffes foreløbigt efter reglerne i § 75, stk. 1, i lov om social service, når betingelserne heri er opfyldt.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om opretholdelse af tilbageholdelse efter stk. 2 i op til 14 dage yderligere, når særlige forhold gør sig gældende.

Stk. 6. Social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om procedurer og vilkår for tilbageholdelsen.

Tilbageholdelse på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner

§ 12. På delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner kan anbragte børn og unge tilbageholdes ved, at yderdøre og vinduer aflåses i perioder.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, at barnet eller den unge kan tilbageholdes efter stk. 1, når det har afgørende betydning for den socialpædagogiske behandling, at barnet eller den unge ikke rømmer fra institutionen, og der er risiko for, at barnet eller den unges sundhed eller udvikling vil lide alvorlig skade i forbindelse med en rømning.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen fastsætter i forbindelse med en afgørelse efter stk. 2 de nærmere rammer for tilbagehol-

delse. Tilbageholdelse kan højst udgøre 5 sammenhængende dage og maksimum 30 dage i alt på et år.

Stk. 4. Lederen eller dennes stedfortræder kan, inden for de rammer om tilbageholdelse som kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om, jf. stk. 3, tilbageholde barnet eller den unge, når betingelserne i stk. 2 er opfyldt. Lederen eller dennes stedfortræder kan beslutte, at tilbageholdelsen skal begrænses til bestemte tidspunkter i døgnet.

Stk. 5. Afgørelse om tilbageholdelse efter stk. 2 og fastholdelse efter § 13, stk. 2, er én samlet afgørelse og træffes for et år ad gangen.

Fastholdelse på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner

§ 13. På delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner kan anbragte børn og unge fastholdes fysisk, uanset om betingelserne for at anvende fysisk magt efter § 9 er opfyldt.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, at et barn eller en ung kan fastholdes efter stk. 1, når det har afgørende betydning for den socialpædagogiske behandling, at barnet eller den unge fastholdes, og der er risiko for, at barnet eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade og hvis

- 1) barnet eller den unge tidligere har rømmet fra åbne anbringelsessteder, og det må formodes, at den pågældende igen vil rømme fra anbringelsesstedet,
- 2) barnet eller den unge tidligere har begået kriminalitet, og det må formodes, at den pågældende vil begå ny kriminalitet,
- 3) barnet eller den unge tidligere har indtaget euforiserende stoffer, og det formodes, at den pågældende vil indtage euforiserende stoffer, eller
- 4) barnet eller den unge tidligere har skadet sig selv, og det formodes, at den pågældende vil skade sig selv alvorligt.

Stk. 3. Lederen eller dennes stedfortræder kan inden for de rammer om fastholdelse, som kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om, jf. stk. 2, i en konkret situation fastholde barnet eller den unge.

Stk. 4. Afgørelse om tilbageholdelse efter stk. 2 og fastholdelse efter § 12, stk. 2, er én samlet afgørelse og træffes for et år ad gangen.

Isolation på sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger samt aflåsning af værelser om natten

§ 14. Lederen af en sikret døgninstitution eller særligt sikret afdeling efter § 66, stk.1, nr. 6, i lov om social service, eller dennes stedfortræder, kan beslutte at anbringe et barn eller en ung i et særligt afsondret isolationsrum, når der er overhængende fare for, at barnet eller den unge skader sig selv eller andre.

Stk. 2. Isolation efter stk. 1 skal være så kortvarig og skånsom som muligt og må ikke udstrækkes ud over 2 timer på en sikret døgninstitution og 4 timer på en særligt sikret afdeling. Aflåsning af værelser om natten er ikke isolation.

Stk. 3. Der skal løbende føres tilsyn med et barn eller en ung, der er anbragt i isolation.

Stk. 4. Social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om anvendelse af isolation herunder rammerne for isolation og tilsyn med barnet eller den unge samt aflåsning af værelser om natten.

Indgreb i retten til privatliv

Kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation

§ 15. Børn og unge-udvalget kan uden retskendelse træffe afgørelse om kontrol med barnet eller den unges brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation med nærmere angivne personer uden for institutionen under barnet eller den unges ophold på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, når det er nødvendigt af hensyn til barnet eller den unges sundhed eller udvikling. Afgørelsen træffes for en bestemt periode.

Stk. 2. Der kan ikke foretages kontrol med korrespondance m.v. mellem barnet eller den unge og offentlige myndigheder eller en eventuel advokat.

Stk. 3. En afgørelse efter stk. 1 kan træffes foreløbigt efter reglerne i § 75, stk. 1, i lov om social service, når betingelserne heri er opfyldt.

Stk. 4. Social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation.

Undersøgelse af person og opholdsrum

§ 16. Lederen af et anbringelsessted efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, eller den, der bemyndiges dertil, kan uden retskendelse beslutte, at der skal foretages en undersøgelse af et anbragt barn eller en ungs person eller opholdsrum, hvis der er bestemte grunde til at antage, at barnet eller den unge er i besiddelse af effekter, og besiddelsen medfører, at ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn ikke kan iagttages, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Udover tilfælde nævnt i stk. 1 kan lederen af en sikret døgninstitution eller en særligt sikret afdeling efter § 66, stk. 1, nr. 6, i lov om social service, eller den, der bemyndiges dertil, uden retskendelse beslutte, at der skal foretages undersøgelse af, hvilke effekter et barn eller en ung, der er anbragt i afdelingen eller på døgninstitutionen, har i sin besiddelse på sin person eller i sit opholdsrum, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn iagttages.

Stk. 3. Undersøgelse efter stk. 2 kan foretages når barnet eller den unge anbringes på en sikret døgninstitution, eller en særligt sikret afdeling, før og efter besøg og før og efter fravær fra den sikrede døgninstitution eller særligt sikret afdeling.

Stk. 4. Lederen af et anbringelsessted efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, eller den, der bemyndiges dertil, kan uden retskendelse beslutte at tage effekter, der findes i barnets eller den unges besiddelse i bevaring, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

Stk. 5. Social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om gennemførelsen af undersøgelse af barnet el-

ler den unges person eller opholdsrum samt effekter taget i bevaring i forbindelse hermed.

Anvendelse af alarm- eller pejlesystemer over for børn og unge med nedsat psykisk funktionsevne

§ 17. Kommunalbestyrelsen kan efter ansøgning fra et anbringelsessted efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, i særlige tilfælde træffe afgørelse om for en afgrænset periode at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer over for anbragte børn og unge, der har betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne, når

- 1) der er risiko for, at barnet eller den unge ved at forlade anbringelsesstedet skader sig selv eller andre,
- 2) det personlige alarm- eller pejlesystem kan bidrage til at afværge denne risiko, og
- 3) forældremyndighedsindehaveren har givet samtykke til anvendelsen af det personlige alarm- eller pejlesystem.

Stk. 2. Social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om anvendelse af alarm- eller pejlesystemer, herunder om udstrækningen af den periode, hvor der kan anvendes alarm- eller pejlesystemer og hvilke typer alarm- eller pejlesystemer der kan anvendes. Ministeren kan endvidere fastsætte nærmere regler om kommunalbestyrelsens behandling af ansøgninger om anvendelse af alarm- eller pejlesystemer.

Kapitel 4

Særlige bestemmelser for unge anbragt i varetægtsurrogat, som led i afsoning eller ungdomssanktion

Særligt om besøgs-, brev-, telefonkontrol m.v. for unge i varetægtsurrogat

§ 18. For unge, der efter § 765 i retsplejeloven er anbragt på sikrede døgninstitutioner efter § 66, stk. 1, nr. 6, i lov om social service, gælder § 771 og § 772, stk. 1, og stk. 2, 1. pkt., i retsplejeloven tilsvarende.

Stk. 2. Social- og indenrigsministeren kan efter forhandling med justitsministeren fastsætte nærmere regler om besøg, brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation.

Indgreb i den anbragtes adgang til internet og telefon

§ 19. Kommunalbestyrelsen kan uden retskendelse træffe afgørelse om, at personalet på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, kan foretage indgreb efter stk. 2 og 3 over for unge over og under 18 år, hvis de pågældende er anbragt på et anbringelsessted i henhold til en strafferetlig dom eller kendelse.

Stk. 2. Der kan træffes afgørelse om, at den anbragtes brug af telefon og internet i et konkret tilfælde skal påhøres eller overvåges, når dette skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet.

Stk. 3. Der kan træffes afgørelse om, at den anbragtes adgang til at benytte telefon og internet afbrydes eller forhindres, hvis det er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæs-

sige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet.

Stk. 4. Stk. 2 og 3 omfatter ikke den anbragtes kommunikation med offentlige myndigheder, advokater, værger eller bistandsværger.

Stk. 5. Stk. 1 omfatter ikke unge over og under 18 år, som bliver boende på anbringelsesstedet efter den strafferetlige foranstaltning er ophævet.

Foreløbige afgørelser

§ 20. Lederen af anbringelsesstedet, og lederens stedfortræder, kan træffe foreløbige afgørelser om indgreb, jf. § 19 i tilfælde, hvor iværksættelse af indgrebet er uopsætteligt og ikke kan afvente, at sagen færdigbehandles af kommunalbestyrelsen.

Stk. 2. En foreløbig afgørelse, jf. stk. 1, skal snarest muligt forelægges til godkendelse hos kommunalbestyrelsen, jf. § 19, stk. 1.

Kapitel 5

Registrering og indberetning, tilsyn og klageadgang samt særlig adgang til domstolsprøvelse

Registrering og indberetning

§ 21. Magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter §§ 8-14, §§ 16, 18 og § 20 samt magtanvendelse i øvrigt skal registreres og indberettes af anbringelsesstedet til den kommunalbestyrelse, der har ansvaret for barnet eller den unges ophold på anbringelsesstedet, jf. §§ 9 og 9 a i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, og til det socialtilsyn, der fører driftsorienteret tilsyn med anbringelsesstedet, jf. § 2 i lov om socialtilsyn.

Stk. 2. Barnet eller den unge der har været udsat for magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten, skal gøres bekendt med indberetningen og have lejlighed til at udtale sig om episoden.

Stk. 3. Ved magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter stk. 1, der har fundet sted på en intern skole på et opholdssted eller en døgninstitution efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, skal anbringelsesstedet endvidere foretage indberetning til kommunalbestyrelsen i anbringelsesstedets beliggenhedskommune.

Stk. 4. Ved magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter stk. 1, der har fundet sted på et kommunalt eller regionalt anbringelsessted, skal anbringelsesstedet endvidere orientere den kommunale eller regionale driftsherre om magtanvendelsen.

Stk. 5. Social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om registrering og indberetning efter stk. 1-4.

Tilsyn

§ 22. Det socialtilsyn, der fører driftsorienteret tilsyn med et anbringelsessted, jf. § 2 i lov om socialtilsyn, fører som led heri tilsyn med anbringelsesstedernes anvendelse af reglerne i denne lov.

Klageadgang

§ 23. Anbragte børn og unge over 12 år samt forældre-myndighedsindehavere kan klage over afgørelser truffet efter denne lov.

Stk. 2. Klager over afgørelser, truffet af børn og unge-udvalget eller kommunalbestyrelsen i medfør af denne lov, kan indbringes for Ankestyrelsen.

Stk. 3. Klager over anvendelsen af magt eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter reglerne i denne lov eller regler fastsat i medfør heraf kan indbringes for kommunalbestyrelsen.

Stk. 4. Klage til Ankestyrelsen skal ske inden 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen, jf. § 67, stk. 1, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Stk. 5. Indbringelse af sagen for Ankestyrelsen, jf. stk. 2, har ikke opsættende virkning. Dog kan styrelseschefen under ganske særlige omstændigheder bestemme, at en afgørelse ikke må iværksættes, før Ankestyrelsen har truffet afgørelse i sagen.

Stk. 6. Ved behandlingen i Ankestyrelsen finder §§ 72 og 73 og § 74, stk. 2 og 3, i lov om social service anvendelse.

Stk. 7. I forbindelse med behandlingen af sagen i Ankestyrelsen har forældremyndighedens indehaver og den unge over 12 år, ret til at få dækket udgifter til transport til møder i Ankestyrelsen.

Stk. 8. Social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om klageadgang.

Særlig adgang til domstolsprøvelse

§ 24. Ankestyrelsens afgørelse i sager om klager over afgørelser truffet af børn og unge-udvalget og afgørelser efter § 12, stk. 4 truffet af kommunalbestyrelsen efter § 23, stk. 2, kan ved henvendelse til Ankestyrelsen, inden 4 uger efter klageren har fået meddelelse om afgørelsen, kræves forelagt for retten, jf. § 169, stk. 2, og §§ 170-172 i lov om social service.

Kapitel 6

Ikrafttræden og territorial gyldighed

§ 25. Loven træder i kraft den 1. januar 2017.

§ 26. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets baggrund
3. Lovforslagets indhold
  - 3.1 Tydeliggørelse af reglerne om magtanvendelse over for anbragte børn og unge
    - 3.1.1. Voksenansvar og adgangen til at foretage indgreb som led i den daglige omsorg
      - 3.1.1.1. Gældende ret
      - 3.1.1.2. Overvejelser
      - 3.1.1.3. Den foreslåede ordning
    - 3.1.2. Lovfæstelse af adgangen til at fastsætte en husorden
      - 3.1.2.1. Gældende ret
      - 3.1.2.2. Overvejelser
      - 3.1.2.3. Den foreslåede ordning
    - 3.1.3. Videreførelse og præcisering af eksisterende regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge
      - 3.1.3.1. Gældende ret
      - 3.1.3.2. Overvejelser
      - 3.1.3.3. Den foreslåede ordning
      - 3.1.3.4. Forholdet til lov om personoplysninger
    - 3.1.4. Etablering af hjemmel til anvendelse af rusmiddeltest med samtykke
      - 3.1.4.1. Gældende ret
      - 3.1.4.2. Overvejelser
      - 3.1.4.3. Den foreslåede ordning
  - 3.2. Udvidelse af adgangen til at anvende magt over for anbragte børn og unge
    - 3.2.1. Magtanvendelse på interne skoler
      - 3.2.1.1. Gældende ret
      - 3.2.1.2. Overvejelser
      - 3.2.1.3. Den foreslåede ordning
    - 3.2.2. Afværgehjælp
      - 3.2.2.1. Gældende ret
      - 3.2.2.2. Overvejelser
      - 3.2.2.3. Den foreslåede ordning
    - 3.2.3. Tilbageførelse
      - 3.2.3.1. Gældende ret
      - 3.2.3.2. Overvejelser
      - 3.2.3.3. Den foreslåede ordning
    - 3.2.4. Tilbageholdelse
      - 3.2.4.1. Gældende ret
      - 3.2.4.2. Overvejelser
      - 3.2.4.3. Den foreslåede ordning
    - 3.2.5. Undersøgelse af person og opholdsrum
      - 3.2.5.1. Gældende ret
      - 3.2.5.2. Overvejelser
      - 3.2.5.3. Den foreslåede ordning
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Miljømæssige konsekvenser
8. Forholdet til EU-retten
9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
10. Sammenfattende skema

1. Indledning

Anbragte børn og unge har de samme rettigheder som alle andre børn og unge, herunder ret til omsorg og beskyttelse. Forpligtelsen til at varetage den daglige omsorg overgår fra forældrene til plejefamilier og personalet på anbringelsesstederne, når et barn eller en ung anbringes uden for hjemmet.

At varetage omsorgen over for et barn eller en ung indebærer bl.a., at man er opmærksom på at sikre barnet eller den unges interesser. Det betyder samtidig, at man hjælper barnet eller den unge i svære situationer, hvor barnet eller den unge ikke kan overskue konsekvenserne af egne handlinger. Der kan således være behov for, at en voksen griber ind i en konkret situation og drager omsorg for, at barnet eller den unge ikke volder skade på sig selv, på andre eller på ting.

At drage omsorg for et barn kan således indebære, at det kan være nødvendigt at tage fat i barnet og fastholde det eller føre det ind i et andet rum. En sådan handling er et indgreb i barnet eller den unges selvbestemmelsesret og kategoriseres som magtanvendelse. Anvendelse af magt er en balancegang mellem hensynet til at yde barnet eller den unge den nødvendige omsorg og beskyttelse og hensynet til barnet eller den unges integritet og selvbestemmelsesret. Det er helt afgørende, at anvendelsen af magt ikke erstatter omsorg og pædagogisk støtte og kun anvendes i de situationer, hvor det er nødvendigt. Det forudsættes således, at alle andre pædagogiske muligheder er udtømt, og der dermed ikke er andre redskaber til at hjælpe barnet eller den unge.

Indgreb i et barn eller en ungs selvbestemmelsesret skal altid være proportionalt. Det er samtidig afgørende, at det altid overvejes, hvilke konsekvenser anvendelsen af magt kan have for relationen og tilliden mellem barnet eller den unge og plejefamilien eller personalet. Enhver anvendelse af magt over for et barn eller en ung skal således give anledning til refleksion blandt det pædagogiske personale på anbringelsesstedet, bl.a. i forbindelse med supervision.

Der er i dag betydelig tvivl om, hvad plejefamilierne og personalet på anbringelsesstederne må i forbindelse med varetagelsen af den daglige omsorg over for de anbragte børn og unge, herunder børn og unge med funktionsnedsættelser.

Regeringen, Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Alternativet, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti indgik den 5. november 2015 en aftale om rammerne for voksenansvar over for anbragte børn og unge (Klare rammer for voksenansvar over for anbragte børn og unge). Aftalen følger op på aftalen om udmøntningen af satspuljen for 2016 for social- og indenrigsområdet.

Partierne ønsker med aftalen, at det skal være helt tydeligt, hvornår der er adgang til at anvende magt over for et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet, og hvornår der ikke er adgang hertil.

Aftalen indebærer, at der skal ske en tydeliggørelse af de eksisterende regler på området, herunder en tydeliggørelse af børn og unges grundlæggende rettigheder i relation til magt-anvendelse, adgangen til kortvarig fastholdelse og bortvisning samt adgangen til at anvende rusmiddeltest med samtykke.

Partierne er herudover enige om at foretage visse udvidelser af adgangen til at anvende magt over for anbragte børn og unge. Udvidelserne omfatter tilbageholdelse under anbringelsen på anbringelsessteder, undersøgelse af et barn eller en ungs person på sikrede døgninstitutioner, afværgehjælp m.v. i kommunale plejefamilier, udbredelse af regelsættet om voksenansvar til interne skoler samt tilbageførelse ved rømning.

Endelig er partierne enige om, at der i tråd med de gældende regler fortsat skal ske registrering og indberetning af anvendelsen af magt over for barnet eller den unge. Indberetningerne skal sendes til henholdsvis socialtilsynet og til den anbringende kommune. De nye indgrebsmuligheder, der gives for tilbageholdelse, tilbageførelse, afværgehjælp og undersøgelse af et barn eller en ungs person, skal således også registreres og indberettes efter de gældende regler. Registreringen skal ske så enkelt og smidigt som muligt, f.eks. ved anvendelsen af et standardskema.

Dette lovforslag udmønter sammen med det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om socialtilsyn og folkeskoleloven (Konsekvensændringer som følge af lov om voksenansvar over for anbragte børn og unge) aftalen om rammerne for voksenansvar, der skal skabe klarere rammer for voksenansvar over for anbragte børn og unge.

Lovforslaget har følgende hovedelementer:

- Tydeliggørelse af reglerne for magtanvendelse over for anbragte børn og unge ved:
  - Regler om voksenansvar og adgangen til at foretage indgreb som led i den daglige omsorg.
  - Lovfæstelse af adgangen til at fastsætte en husorden.
  - Videreførelse og præcisering af eksisterende regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge.
  - Etablering af hjemmel til anvendelse af rusmiddeltest med samtykke.
- Udvidelse af adgangen til at anvende magt over for anbragte børn og unge ved:
  - Udvidelse af adgangen til at anvende magt, så personalet på interne skoler på anbringelsessteder, der udfører pædagogisk arbejde eller undervisning, får adgang til at anvende de samme handlemuligheder, som gælder for den øvrige del af institutionen.
  - Etablering af en klar hjemmel til, at døgninstitutioner, opholdssteder og kommunale plejefamilier kortvarigt kan fastholde eller føre et barn eller en ung til et andet rum for at forhindre eller afværge, at barnet eller den unge gør skade på genstande.

- Etablering af en hjemmel til, at medarbejdere på anbringelsessteder kan tilbageføre et anbragt barn eller en ung, der stikker af fra anbringelsesstedet, når tilbageførelsen sker som led i omsorgspligten, og hvor barnet eller den unge udviser en adfærd, der medfører en risiko for skade på barnet eller den unge selv eller på andre.
- Udvidelse af den eksisterende adgang til tilbageholdelse i op til 14 dage yderligere også undervejs i et anbringelsesforløb på opholdssteder og døgninstitutioner.
- Udvidelse af den eksisterende adgang til undersøgelse af opholdsrum på sikrede døgninstitutioner, så der også kan ske undersøgelse af barnet eller den unges person i forbindelse med ankomst, fravær og besøg, uden at der foreligger en konkret mistanke.

De foreslåede ændringer skal medvirke til at skabe klarhed over reglerne om voksenansvar over for anbragte børn og unge og styrke retssikkerheden for de anbragte børn og unge samt plejefamilier og personalet på anbringelsesstederne. Samtidig skal ændringerne bidrage til, at plejefamilier og personale på anbringelsesstederne har de nødvendige redskaber i deres arbejde til at fremme de anbragte børn og unges trivsel og den socialpædagogiske behandling. Et klart regelsæt understøtter, at personalet på anbringelsesstederne ikke overskrider deres beføjelser over for et barn eller en ung, men sikrer samtidigt at personalet ikke undlader at yde den tilstrækkelige omsorg af frygt for at overskride deres beføjelser.

Der er afsat midler til aktiviteter, der skal medvirke til at understøtte implementeringen af reglerne, herunder undervisningsmateriale målrettet anbringelsessteder, kommuner og socialtilsyn om, hvordan man iagttager børn og unges rettigheder, og hvordan magtanvendelse forebygges og håndteres. Der vil endvidere blive udarbejdet informationsmateriale målrettet anbragte børn og unge om deres rettigheder i forbindelse med magtanvendelse.

Der vil ske en evaluering af de ændrede regler 2 år efter lovens ikrafttræden.

2. Lovforslagets baggrund

I juni 2013 nedsatte den daværende regering Udvalget om magtanvendelse på anbringelsessteder for børn og unge (Magtanvendelsesudvalget) med det formål at afklare de etiske, juridiske og praktiske grænsedragninger for anvendelse af magt over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

Baggrunden for nedsættelsen af udvalget var bl.a., at både Folketingets Ombudsmand og Folketingets § 71-tilsyn havde påpeget, at det eksisterende hjemmelsgrundlag for magtanvendelse på børne- og ungeområdet er uklart.

Udvalget fik til opgave at beskrive udfordringerne i relation til brug af magt på anbringelsessteder og komme med forslag til, hvordan et kommende regelsæt kunne udformes.

Formålet hermed var dels at få skabt klarhed over reglerne på området, så der kun anvendes magt, når der er lovhjemmel hertil, og dels at sikre, at personalet i døgntilbud og på opholdssteder samt plejefamilierne har de nødvendige redskaber i arbejdet med anbragte børn og unge.

Udvalget har haft en bred sammensætning med bl.a. kommunale og regionale repræsentanter, repræsentanter fra organisationer på børneområdet m.fl. Daværende direktør hos Folketingets Ombudsmand, Jens Møller, har fungeret som formand for udvalget. Tre ungeeksperter, der tidligere har været anbragt, har deltaget i en række af udvalgets møder. Børnerådet har haft nedsat tre forskellige børneekspertergrupper bestående af anbragte børn og unge, der er kommet med input til Magtanvendelsesudvalgets arbejde.

Magtanvendelsesudvalget har i sit arbejde inddraget erfaringer fra dansk praksis samt erfaringer fra de øvrige nordiske lande. Udvalget har endvidere aflagt besøg på 15 anbringelsessteder fordelt på forskellige anbringelsestyper og med forskellige målgrupper med henblik på at opnå en større indsigt i de problemstillinger, som ledelse og medarbejdere på de forskellige anbringelsessteder oplever i hverdagen.

Til brug for udvalgets arbejde har Rambøll gennemført en kortlægning af praksis for magtanvendelse over for anbragte børn og unge. Kortlægningen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt personalet på anbringelsessteder og i plejefamilier, fokusgrupper med deltagelse af medarbejdere fra anbringelsesinstitutioner samt kvalitative interviews med kommunale myndigheder og faglige eksperter på området. Kortlægningen omfatter bl.a. omfanget, karakteren og opfattelsen af fysisk magtanvendelse på døgninstitutioner, opholdssteder og i plejefamilier.

Kortlægningen viser bl.a., at flere medarbejdere på de forskellige typer af anbringelsessteder oplever, at det er svært at håndtere de gældende regler, og at der er behov for en tydeliggørelse af, hvornår der kan anvendes magt over for et barn eller en ung. Samtidig viser kortlægningen, at der af og til blandt medarbejderne på anbringelsesstederne opleves behov for – af hensyn til at kunne yde barnet eller den unge den fornødne omsorg – at få yderligere indgrebsmuligheder, end hvad der er mulighed for i dag.

Magtanvendelsesudvalget afgav i marts 2015 betænkning nr. 1551/2015 om Magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet (herefter omtalt som betænkningen) til den daværende minister for børn, ligestilling, integration og sociale forhold.

Der har været bred enighed i udvalget omkring de fleste problemstillinger, som har været behandlet. Udvalgets opdrag (kommissoriet) har forudsat, at udvalgets anbefalinger skulle være udgiftsneutrale, hvilket har sat grænser for, hvad udvalget kunne foreslå.

Magtanvendelsesudvalget anbefaler, at der fremsættes et helt nyt regelsæt med en tydeliggørelse af de eksisterende regler på magtanvendelsesområdet, herunder tydeliggørelse

af børn og unges rettigheder i relation til magtanvendelse, anbringelsesstedernes adgang til at foretage indgreb som led i den daglige omsorg, institutionernes adgang til at fastsætte husordener, muligheden for at anvende rusmiddeltest med samtykke samt muligheden for at anvende fysisk magt. Udvalget anbefaler samtidig en vis udvidelse af adgangen til magtanvendelse, herunder i form af afværgehjælp og undersøgelse af et barn eller en ungs person på sikrede døgninstitutioner. Endvidere anbefaler udvalget mere information og vejledning om børn og unges rettigheder og om forebyggelse af magtanvendelse.

Det foreliggende lovforslag bygger i vidt omfang på Magtanvendelsesudvalgets anbefalinger. Når dette er tilfældet fremgår det under overvejelser om den foreslåede ordning.

3. Lovforslagets indhold

3.1. Tydeliggørelse af reglerne om magtanvendelse over for anbragte børn og unge

3.1.1. Voksenansvar og adgangen til at foretage indgreb som led i den daglige omsorg

3.1.1.1. Gældende ret

Det er efter § 2, stk. 1, i lov om forældreansvar, jf. lovbekendtgørelse nr. 1820 af 23. december 2015 (herefter forældreansvarsloven), som udgangspunkt forældremyndighedsindehaverne, der skal drage omsorg for barnet, og forældremyndighedsindehaverne som kan træffe afgørelse om barnets personlige forhold ud fra barnets interesse og behov. Barnet har efter forældreansvarslovens § 2, stk. 2, ret til omsorg og tryghed, skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende behandling.

Børn er undergivet forældremyndighed, fordi de har behov for nogen til at passe på sig. Forældremyndigheden indebærer en pligt til at drage omsorg og en ret til at træffe bestemmelse om barnets forhold, herunder hvordan barnet skal opdrages. Omsorgspligtens nærmere indhold fremgår ikke af § 2, stk. 1, i forældreansvarsloven, men det er almindeligt antaget, at forældremyndighedsindehaveren har pligt til at sikre, at barnets fysiske og psykiske behov bliver opfyldt, og at barnet bliver socialiseret og modtager læring. Overlader forældremyndighedsindehaveren det fuldstændig til barnet selv at bestemme over dets person, kan der efter omstændighederne være tale om passiv fysisk eller psykisk omsorgssvigt. Omsorgspligten må derfor modsvares af en vis handleret for forældremyndighedsindehaveren til at beslutte, hvordan barnets behov bedst opfyldes. Handleretten gælder alene den, der har forældremyndigheden over barnet, og ikke andre voksne.

For at omsorgspligten kan få et egentlig indhold, må forældremyndighedsindehaveren således kunne foretage visse dagligdags ting over for barnet, herunder handle mod barnets vilje og ved brug af en vis mængde magt. Forældreansvarslovens § 2, stk. 1, er dog ikke udformet som en positiv

hjemmel i forhold til, hvilke magtmidler der kan bruges og i hvilken udstrækning, ligesom bestemmelsen ikke regulerer ansvaret, hvis forældrene går for langt i deres magtanvendelse. Hvor meget, forældre kan gribe ind, afhænger af det aktuelle beskyttelses- eller opdragelseshensyn og barnets eller den unges alder og modenhedsniveau. For mindre børn, der ikke kan overskue konsekvenserne af deres handlinger eller undladelser, må der antages at være en forholdsvis vid adgang til at anvende magt. Adgangen til magtanvendelse – særligt i opdragelsesøjemed – er omvendt generelt mere begrænset i forhold til større børn. Således må det af hensyn til barnets integritet indgå i vurderingen, hvilken alder barnet eller den unge har, og hvilket udviklingstrin barnet eller den unge befinder sig på. Der skal foretages en proportionalitetsvurdering, hvor magtanvendelsen skal vejes op mod barnets forudgående adfærd og det formål, der søges opnået med indgrebet.

Manglende iagttagelse af omsorgspligten er ikke direkte sanktioneret i forældreansvarsloven, men utilstrækkelig omsorg kan medføre reaktioner i det sociale system og kan i yderste konsekvens sanktioneres i det strafferetlige system.

Hvis forældre ikke varetager omsorgen for deres barn, kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om iværksættelse af hjælp i form af frivillig anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet efter § 52, stk. 3, nr. 7, i lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 1284 af 17. november 2015 om social service med senere ændringer (herefter serviceloven) eller i yderste konsekvens med tvang efter servicelovens § 58.

Når et barn eller en ung anbringes uden for hjemmet, er det i praksis plejefamilierne eller personalet på anbringelsesstederne efter servicelovens § 66, der skal sikre, at barnet eller den unge modtager omsorg og personlig støtte efter servicelovens § 55. Formålet med at yde støtte til børn og unge, der har et særligt behov herfor, herunder anbragte børn og unge, er at sikre, at disse børn og unge kan opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende, jf. servicelovens § 46. Støtten skal ydes med henblik på at sikre barnet eller den unges bedste, bygge på barnet eller den unges egne ressourcer, og barnets eller den unges synspunkter skal inddrages med passende vægt i overensstemmelse med alder og modenhed.

Det antages i almindelighed, at anbringelsesstederne som led i varetagelsen af den daglige omsorg over for de anbragte børn og unge kan foretage visse indgreb over for et barn eller en ung, herunder f.eks. lægge en arm om skulderen på barnet eller den unge for at angive, at man ønsker, at vedkommende skal følge med. Muligheden for at foretage disse indgreb er i dag kun beskrevet på vejledningsniveau, jf. vejledning nr. 9293 af 23. maj 2013 om magtanvendelse og andre indgreb over for børn og unge (herefter vejledningen om magtanvendelse). Dertil kommer adgangen for plejefamilier til – i lighed med øvrige familier – at fastsætte og opretholde regler i deres eget hjem ved f.eks. at stoppe og irttesætte

børn, der kaster med mad, løber rundt med mudrede sko osv. Det samme princip følger af anstaltsbetragtninger, som danner grundlag for ordensforskrifter på institutioner, hvilket uddybes nærmere nedenfor under afsnit 3.1.2. om lovfæstelse af adgangen til at fastsætte en husorden.

Serviceovens kapitel 24 om magtanvendelse og bekendtgørelse nr. 186 af 20. februar 2015 om magtanvendelse over for børn og unge anbragt uden for hjemmet (herefter magtanvendelsesbekendtgørelsen) indeholder en række særskilte hjemler til at anvende egentlig magt og foretage andre indgreb i selvbestemmelsesretten. Derudover vil såvel plejefamilier som personale på de øvrige anbringelsessteder i medfør af reglen om nødværge efter straffelovens § 13 under visse nærmere omstændigheder straffrit kunne afværge et uretmæssigt påbegyndt eller overhængende angreb på sig selv eller andres liv, legeme eller i helt særlige tilfælde ejendom, såfremt handlingen er nødvendig og forsvarlig. Disse uddybes nærmere under afsnit 3.1.4. om videreførelse og præcisering af eksisterende regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge.

Der er ikke nogen særskilt regulering om magtanvendelse over for børn og unge med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse på det sociale område. Serviceoven indeholder således ikke bestemmelser om f.eks. fastspænding af børn og unge til kørestol eller andet hjælpemiddel, seng, stol eller toilet for at forhindre fald, fastholdelse i hygiejnesituationer eller fysisk guidning i form af en omsorgshandling som at lægge en arm om skulderen på et barn eller en ung for at angive, at man ønsker, at vedkommende skal følge med. Dog er der i serviceovens § 123 d fastsat særskilt regulering om personlige alarm- eller pejlesystemer over for børn og unge, der er anbragt i døgninstitution eller opholdssted, og som har betydeligt og varigt nedsat funktionsevne.

3.1.1.2. Overvejelser

Kortlægningen af praksis for magtanvendelse over for anbragte børn og unge, jf. afsnit 2 om lovforslagets baggrund, har vist, at plejefamilier og personale på anbringelsesstederne er i tvivl om, hvor langt de kan gå i udøvelsen af omsorg over for de anbragte børn og unge, og hvornår der er tale om magtanvendelse. Tvivlen opstår især, når behovet for støtte kolliderer med barnet eller den unges grundlæggende rettigheder, herunder retten til selvbestemmelse, og dermed potentielt medfører begrænsninger i disse rettigheder. Børn og unges rettigheder i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten uddybes nærmere nedenfor under afsnit 3.1.3. om videreførelse og præcisering af eksisterende regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge.

Magtanvendelsesudvalget fandt, at plejefamilier og personalet på anbringelsesstederne efter forholdets natur i praksis varetager forælderrollen over for de anbragte børn og unge, og at deres ansvar for at yde omsorg derfor må tage udgangspunkt i det, som anses for at være god og forsvarlig

forældreomsorg med henblik på at sikre barnet eller den unges bedste. Udvalgets flertal har med afsæt heri anbefalet en tydeliggørelse af den gældende retstilstand om rækkevidden af omsorgsretten og -pligten samt en tydeliggørelse af rammerne for begrænsning af børn og unges øvrige rettigheder som led i opfyldelsen heraf. I den forbindelse vil det være hensigtsmæssigt at konkretisere nogle af de elementer, som ansvaret for varetagelsen af den daglige omsorg over for anbragte børn og unge indebærer, herunder i hvilken udstrækning man kan anvende f.eks. fysisk guidning over for især små børn og børn og unge med funktionsnedsættelser for at undgå, at barnet eller den unges sundhed eller udvikling lider skade.

Børn og unge med funktionsnedsættelser er mindst lige så forskellige som andre børn i forhold til kompetencer og forudsætninger m.v. Udvalgets flertal har anbefalet, at der ikke indføres særregler om magtanvendelse for børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Udvalgets flertal har således ikke fundet at have grundlag for at anse det som nødvendigt og hensigtsmæssigt at indføre en særskilt regulering af magtanvendelse over for børn og unge med funktionsnedsættelser, hvis den retlige rækkevidde af retten til omsorg konkretiseres og tydeliggøres.

Social- og Indenrigsministeriet kan tiltræde udvalgets anbefalinger. Det er ministeriets opfattelse, at usikkerheden om reglernes rækkevidde kan medføre en risiko for, at plejefamilier og personale af frygt for at overskride deres beføjelser og eventuelt blive pålagt et strafferetligt ansvar afstår for at udøve den tilstrækkelige omsorg over for anbragte børn og unge. Omvendt kan usikkerheden også medføre risiko for, at plejefamilier eller personale går for langt og foretager uhjemlede eller ikke-proportionale indskrænkninger i anbragte børn og unges rettigheder. Denne tvivl er hverken holdbar for de anbragte børn og unge eller for plejefamilierne eller personalet på anbringelsesstederne.

3.1.1.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at det tydeliggøres, at ansvaret for at varetage den daglige omsorg overgår fra forældrene til plejefamilierne og personalet på anbringelsesstederne, når et barn eller en ung anbringes uden for hjemmet.

Det er alene ansvaret for at varetage den daglige omsorg, der overgår til plejefamilierne og personalet under anbringelsen. Barnets eller den unges forældremyndighedsindehavere bevarer således fortsat bl.a. ansvaret for at udøve barnet eller den unges rettigheder på vegne af barnet eller den unge, herunder partsbeføjelser i forhold til administrative myndigheder og domstole.

Med forslagens § 1 indføres en formålsbestemmelse med henblik på at fastsætte rammer for plejefamilier og personalets adgang til, som led i varetagelsen af den daglige omsorg, at foretage magtanvendelse og andre indgreb i anbragte børn og unges selvbestemmelsesret, og at sikre de anbragte børn og unges retssikkerhed i forbindelse hermed.

Med forslaget § 3 præciseres, at anbringelsesstedernes ansvar bl.a. indebærer, at plejefamilierne og personalet som led i varetagelsen af den daglige omsorg kan foretage nødvendige indgreb i barnet eller den unges selvbestemmelsesret for at sikre barnet eller den unges interesser, herunder sikre, at barnet eller den unges fysiske og psykiske behov opfyldes, og at barnet eller den unge opbygger kompetencer til at indgå i sociale relationer, trives og modtager læring. Vurderingen af, hvordan omsorgen for et barn eller en ung bedst varetages, skal ske ud fra en konkret afvejning af barnet eller den unges grundlæggende rettigheder og under hensyntagen til barnet eller den unges alder, modenhed og funktionsevne. Endvidere vil proportionalitetsprincippet skulle iagttages. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med § 46 i serviceloven, hvorefter indsatsen skal ydes med henblik på at sikre barnet eller den unges bedste.

Formålsbestemmelsen og bestemmelsen om voksenansvar lægger tilsammen en overordnet ramme for forslaget's øvrige bestemmelser.

Der vil blive udarbejdet vejledningsmateriale, der beskriver grænsefladerne mellem retten til omsorg, herunder udstrækningen af adgangen til at anvende fysisk guidning, og respekten for barnets eller den unges øvrige rettigheder så udtømmende som muligt med henblik på i videst muligt omfang at sikre, at der ikke eksisterer gråzoner. I den forbindelse vil grænsefladerne mellem omsorg og magtanvendelse for børn og unge med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne blive beskrevet, herunder i forhold til anvendelsen af stofseler.

3.1.2. Lovfæstelse af adgangen til at fastsætte en husorden

3.1.2.1. Gældende ret

Det er almindeligt antaget, at en institution med hjemmel i anstaltsforholdet kan fastsætte generelle forskrifter, herunder ordensforskrifter, der skal være gældende på institutionen, og som har til formål at sikre institutionens overordnede funktion. Endvidere kan institutionen træffe konkrete beslutninger om regulering af forholdet mellem institutionen og institutionens brugere. Denne antagelse bygger på, at når institutionens eksistens er fastsat eller forudsat i lovgivningen, må der heri også ligge en hjemmel til at fastsætte generelle regler og træffe konkrete beslutninger, som er nødvendige for at få institutionen til at fungere. Anstalt er en gammeldags betegnelse for en institution der typisk beskæftiger sig med pasning, behandling, frihedsberøvelse eller uddannelse af borgere, eller som i øvrigt stiller offentlige tilbud til rådighed for borgerne – altså dag- og døgninstitutioner, fængsler, skoler m.fl.

Det antages på den baggrund, at anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, kan fastsætte ordensregler, der er gældende for de anbragte børn og unge, når de befinder sig på institutionens geografiske område, og når de uden for dette område er i sammenhænge, der har relation til institutionen. Ordensreglerne skal være båret af saglige hen-

syn og må ikke gå videre end nødvendigt af hensyn til institutionens formål og virke.

Derudover gælder almindelige forvaltningsretlige grundsætninger, herunder om proportionalitet og at forskelsbehandling skal være sagligt begrundet. Endelig gælder frihedsrettighederne i grundloven og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (herefter EMRK) også for børn og unge. Disse sætter grænser for, hvordan institutionerne ud fra anstaltsbetragtninger kan regulere de anbragte børn og unges forhold. Regler, der fastsættes som led i anstaltsforholdet, og de handlinger, der udføres på baggrund heraf, må ikke udgøre en uforholdsmæssig begrænsning i de anbragte børn og unges rettigheder.

3.1.2.2. Overvejelser

Kortlægningen af praksis for magtanvendelse over for anbragte børn og unge, jf. afsnit 2 om lovforslaget's baggrund, har vist, at næsten 100 procent af de adspurgte opholdssteder og mellem 70-80 procent af døgninstitutionerne har fastsat ordensregler. Gennemgang af en række husordener har vist en stor variation i institutionerne imellem i forhold til, hvor restriktive regler de indeholder, og hvad der anses som værende indgreb i børn og unges rettigheder. Nogle opstiller overordnede rammer for at sikre kvaliteten i sociale relationer, mens andre regulerer, med hvilke formål børn eller unge f.eks. må bruge elektroniske kommunikationsmidler. Langt de fleste institutioner oplyser, at de går pædagogisk til værks ved brud på husregler, og at de taler med barnet eller den unge om, hvordan barnet eller den unge har brudt reglen, og hvordan det kan rettes op.

Erfaringer fra Folketingets Ombudsmands tilsynsbesøg på en række socialpædagogiske opholdssteder har efterladt et usikkerhed om nogle af de forholdsvis kortfattede lokale husregler og de hensyn, der ligger bag begrænsninger i børn og unges grundlæggende rettigheder.

Magtanvendelsesudvalget fandt, at det bør sikres, at der ikke som led i anstaltsforholdet fastsættes regler, som går videre, end hvad formålet tilsiger, og som der derfor ikke er hjemmel til. Udvalget anbefalede på den baggrund, at de retlige rammer for anstaltsforholdets anvendelse af og adgang til at fastsætte husregler tydeliggøres ved lov med henblik på at styrke anbragte børn og unges retssikkerhed. Udvalget fandt bl.a., at det bør beskrives, i hvilket omfang børn og unges brug af elektroniske medier kan begrænses inden for rammerne af anstaltsforholdet.

Social- og Indenrigsministeriet kan tiltræde udvalgets anbefalinger. Ministeriets finder, at det er vigtigt, at der er gode og stabile forhold på anbringelsessteder. Det kan derfor være hensigtsmæssigt at udforme en husorden, der udstikker retningslinjer for den fælles dagligdag, og som samtidigt beskriver, hvad der er acceptabelt på fællesarealer samt på institutionen som helhed. En husorden kan være et redskab til at lære anbragte børn og unge at begå sig i fællesskabet, og en husorden kan understøtte, at personalet kan varetage de-

res opgaver bedst muligt. Opstilling af faste og klare rammer kan medvirke til at skabe en forudsigelig hverdag for de anbragte børn og unge, som sikrer deres opvækst, trivsel og udvikling. Opstilling af faste og klare rammer kan endvidere forebygge konflikter og magtanvendelse. Rammerne skal tage højde for, at børn og unge med handicap kan have særlige udfordringer i forhold til at kunne leve op til en husorden.

3.1.2.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at adgangen til at fastsætte husregler på anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, lovfæstes.

Med forslaget § 4 får ledere af anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6 lovhjælp til at fastsætte husordener med angivelser af de nærmere regler og retningslinjer for ophold på institutionen. En husorden kan f.eks. indeholde regler for måltider, brug af elektroniske kommunikationsmidler, hvornår man kan have besøg, hvornår der skal være ro på værelserne, samt retningslinjer for aktiviteter som institutionen har uden for matriklen. En husorden kan derimod ikke fastsætte regler, der helt afskærer de anbragte børn og unges adgang til f.eks. elektronisk kommunikation og besøg af andre.

Forslaget er en såkaldt kan-bestemmelse. Det er således op til lederen af den enkelte institution at afgøre, om vedkommende vil benytte sig heraf. Fastsatte husordener skal som udgangspunkt gælde for alle på institutionen, medmindre der er saglige grunde til at gøre forskel. F.eks. kan sengetider afhænge af alder, og der kan tages særlige hensyn til børn og unge med funktionsnedsættelser. Husordener kan kun håndhæves ved brug af fysisk magt, i det omfang de særskilte kriterier herfor er opfyldt, jf. nedenfor under afsnit 3.1.3 om videreførelse og præcisering af de eksisterende regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge.

Husordener bør være nedskrevne og kendt af de personer, som forventes, at overholde reglerne. De anbragte børn og unge skal derfor gøres bekendt med husorden. Dette kan med fordel ske ved at husorden udleveres til barnet eller den unge samt forældremyndighedsindehaverne ved anbringelsens start.

Det vil blive udarbejdet vejledningsmateriale, som kan fungere som inspiration til, hvordan husregler kan udarbejdes, og give eksempler på, hvordan man kan udforme husregler, der ikke går videre end formålet tilsiger og er tilpasset den målgruppe, som de retter sig til.

3.1.3. Videreførelse og præcisering af eksisterende regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge

3.1.3.1. Gældende ret

Grundloven og EMRK indeholder en række frihedsrettigheder, der sætter grænser for, hvilke indgreb staten kan foretage i borgernes frihed. I relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge er de i praksis mest relevante bestemmelser grundlovens § 71 om frihedsberøvelse og § 72 om boligens ukrænkelighed. De i praksis mest relevante bestemmelser i EMRK er: artikel 3 om forbud mod tortur og anden umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, artikel 5 om frihedsberøvelse, artikel 8 om retten til privat- og familieliv og artikel 2 i den 4. tillægsprotokol til konventionen om retten til bevægelsesfrihed.

Derudover er særligt to internationale konventioner relevante på området: FN's konvention af 20. november 1989 om barnets rettigheder (herefter Børnekonventionen) og FN's konvention af 13. december 2006 om rettigheder for personer med handicap (herefter Handicapkonventionen), som begge indeholder en række rettigheder for børn og unge, herunder for børn og unge med funktionsnedsættelser. Danmark er som ratificerende stat forpligtet til at respektere og træffe passende foranstaltninger for at sikre konventionsrettighederne.

I relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge er de vigtigste principper i Børnekonventionens artikel 3, som forpligter staterne til at sikre, at barnets tarv kommer i første række i alle foranstaltninger vedrørende børn, artikel 12 om barnets ret til at blive hørt, og til at barnets synspunkter tillægges passende vægt i overensstemmelse med barnets alder og modenhed, artikel 13 om ytringsfrihed, herunder retten til at søge, modtage og videregive oplysninger, artikel 16 om retten til privat- og familieliv og til respekt for sit hjem eller brevveksling, artikel 17 om adgang til information og beskyttelse mod oplysninger, der kan skade barnets velfærd eller sundhed, artikel 20 om udsatte børns ret til særlig beskyttelse og bistand fra statens side, herunder i form af anbringelse, og artikel 37 om at frihedsberøvelse kun må ske som en sidste udvej og i kortest muligt passende tidsrum.

Børn og unge med fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser har derudover i medfør af Handicapkonventionen en række særlige rettigheder, som har til formål at sikre dem beskyttelse, mens de vokser op. Det drejer sig bl.a. om artikel 7, som forpligter medlemsstaterne til at træffe de nødvendige foranstaltninger, så børn med handicap fuldt ud kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre børn, artikel 14 om at eksistensen af et handicap ikke i sig selv kan danne grundlag for frihedsberøvelse, artikel 16 om medlemsstaternes forpligtelse til at beskytte personer med handicap mod udnyttelse, vold og misbrug, og artikel 17 om at enhver, som har et handicap, har ret til respekt for sin fysiske og psykiske integritet på lige fod med andre.

Ethvert barn og enhver ung har således ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance. Børn og unge har ret til at vokse op under omsorgsfulde og trygge

forhold og til at udvikle sig gennem skole og fritid. Børn og unge har ligeledes ret til inddragelse, selvbestemmelse og personlig integritet, herunder ret til beskyttelse mod indgreb over for barnet eller den unges fysiske integritet. Børn og unge har ret til at ytre sig og modtage information, herunder gennem elektroniske medier. Børn og unge har samtidig ret til beskyttelse mod kommunikation, der skader barnets eller den unges velfærd. I alle foranstaltninger vedrørende børn skal barnets bedste komme i første række. Anbragte børn og unge har de samme rettigheder som alle andre børn og unge.

Der vil afhængig af et indgrebs karakter være tale om enten magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten, hvis et indgreb berører anbragte børn og unges rettigheder, som beskrevet ovenfor, og barnet eller den unge ikke samtykker hertil.

Der må ikke foretages vilkårlige indgreb i anbragte børn og unges rettigheder. Det er et almindeligt uskrevet legalitetsprincip i dansk ret, at indgreb i frihedsrettigheder normalt kræver en klar og sikker hjemmel. Efter EMRK stilles der krav om, at et indgreb skal have et retsgrundlag i national ret, der er tilgængeligt for individet og så klart og præcist, at individet med rimelig sikkerhed kan forudsige sin retsstilling.

Det følger af det almindelige proportionalitetsprincip, at magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten ikke må gennemføres, såfremt der efter indgrebets formål og den krænkelse eller det ubehag, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb. Endvidere gælder et skånsomhedsprincip, hvorefter magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader. Indgreb i et barn eller en ungs rettigheder skal således altid være proportionalt, udføres skånsomt og udgøre den sidste udvej i forsøget på at hjælpe barnet eller den unge.

Serviceovens §§123-123 d, samt magtanvendelsesbekendtgørelsen, indeholder en række særskilte hjemler til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. For regler om indgreb som led i varetagelsen af den daglige omsorg henvises til afsnit 3.1.1. om voksenansvar og adgangen til at foretage indgreb som led i den daglige omsorg.

Formålet med reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten er at give personalet på opholdssteder og døgninstitutioner efter serviceovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, adgang til at anvende magt over for anbragte børn og unge i de tilfælde, hvor der er nødvendigt, og hvor det ellers vil være strafbart. Udgangspunktet for de indgreb, der foretages, er, at indgrebet skal ske under hensyntagen til barnet eller den unges integritet og selvbestemmelse. Reglerne beskriver således, i hvilke situationer der undtagelsesvist må anvendes magt eller foretages andre indgreb i selvbestemmelsesretten. Adgangen til at anvende magt eller foretage andre indgreb i selvbestemmelsesrette over for et anbragt barn eller en ung afhænger af, hvilken type anbrin-

gelsessted barnet eller den unge er anbragt på. Magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for børn og unge anbragt på opholdssteder, åbne, delvis lukkede og sikrede døgninstitutioner må som udgangspunkt kun ske, når forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet og må aldrig erstatte omsorg og socialpædagogisk indsats.

Serviceovens § 123 indeholder de overordnede regler om magtanvendelse over for børn og unge og omhandler bl.a.:

- brug af sikrede afdelinger i henhold til serviceoven,
- aflåsning af værelser i sikrede afdelinger,
- isolation af børn og unge på døgninstitutioner,
- kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation,
- undersøgelse af børn og unges person, opholdsrum samt tilbageholdelse af effekter og
- regler om registrering af magtanvendelse over for børn og unge.

En sikret døgninstitution for børn og unge efter serviceovens § 66, nr. 6, jf. § 67, og magtanvendelsesbekendtgørelsens § 19, stk. 2, er en døgninstitution, der omfatter mindst én sikret afdeling og eventuelt en eller flere ikke sikrede afdelinger. På en sikret afdeling er det tilladt at have yderdøre og vinduer konstant aflåst. I sikrede og særligt sikrede afdelinger gælder det, som for delvis lukkede døgninstitutioner, delvis lukkede afdelinger, åbne døgninstitutioner og opholdssteder, at magtanvendelse kun må anvendes, hvis der er hjemmel til det, jf. § 1, stk. 1, i magtanvendelsesbekendtgørelsen. Magtanvendelse på sikrede og særligt sikrede afdelinger efter § 2 i bekendtgørelsen må kun anvendes, hvor det er absolut påkrævet. Udøvelse af fysisk magt over for et barn eller ung i sikret og særligt sikret afdeling skal afpasses efter forholdene i den enkelte situation og må ikke gå ud over det strengt nødvendige. På sikrede og særligt sikrede afdelinger kan den kommunalbestyrelse eller det regionsråd, som driver institutionen, give tilladelse til, at børnenes og de unges værelser på institutionen kan aflåses om natten, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsen § 19, stk. 3. Aflåsning af værelser om natten i sikrede afdelinger betragtes ikke som isolation, jf. serviceovens § 123, stk. 1. Børn og unge, der låses inde på deres værelser om natten, bør kunne komme i kontakt med institutionens personale i løbet af natten i tilfælde af, at de har brug for hjælp.

I henhold til serviceovens § 123 og magtanvendelsesbekendtgørelsens § 20, stk. 2, kan man isolere børn og unge, der har ophold på sikrede institutioner. Børn og unge må kun isoleres, hvis betingelserne herfor er opfyldt. Ved isolation forstås afsondring i aflåst rum i kortere eller længere perioder. Isolationen skal være så kortvarig og skånsom som muligt, og må ikke vare i mere end 2 timer. Der skal løbende føres tilsyn med barnet eller den unge for at sikre, at barnet eller den unge ikke skader sig selv eller andre. Aflåsning af værelser om natten betragtes ikke som isolation.

Børn og unge-udvalget kan efter serviceovens § 123, stk. 2, træffe afgørelse om kontrol med brevveksling, telefonsamta-

ler og anden kommunikation, herunder mobiltelefon og internet, når det er nødvendigt af hensyn til barnet eller den unges sundhed eller udvikling. Afgørelsen om kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation træffes for en bestemt periode. Ligeledes kan børn og unge-udvalget for en bestemt periode træffe afgørelse om at afbryde forbindelsen i form af samvær eller brev-, mail eller telefonforbindelse mellem forældrene eller netværket og barnet eller den unge, jf. § 71, stk. 3, i serviceloven. Alle børn og unge under 18 år, der har ophold i døgninstitutioner, herunder delvis lukkede døgninstitutioner og sikrede afdelinger eller opholdssteder, er omfattet af servicelovens § 123, stk. 2, hvorefter det gælder, at den anbringende kommunes børn og unge-udvalg, jf. servicelovens § 74, stk. 1, nr. 10, kan træffe afgørelse om kontrol med barnet eller den unges brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation, herunder mobiltelefoni og internet, med nærmere angivne personer uden for institutionen, hvis det er nødvendigt af hensyn til barnet eller den unges sundhed eller udvikling. Denne bestemmelse gælder således også for børn og unge, der er idømt en ungdomssanktion eller afsoner en ubetinget fængselsdom på et anbringelsessted, jf. § 78 stk. 2, i lov om fuldbyrdelse af straf m.v.

For unge i varetægtsurrogat på en sikret afdeling gælder herudover særlige regler, jf. § 771 og § 772, stk. 1, og stk. 2, 1. pkt., i retsplejelovent, § 123, stk. 5, i serviceloven, og magtanvendelsesbekendtgørelsens § 28, stk. 6. Henvendelser til og fra offentlige myndigheder og til og fra en eventuel advokat må ikke underkastes kontrol.

Kommunalbestyrelsens vurdering af, hvorvidt det af hensyn til barnet eller den unges sundhed eller udvikling er nødvendigt med en begrænsning af pågældendes kommunikation med personer uden for anbringelsesstedet, kan foretages i forbindelse med selve anbringelsen eller under anbringelsen. Vurderes det under anbringelsen, at det er nødvendigt at begrænse et barn eller en ungs kommunikation med personer uden for anbringelsesstedet, bør det ske på baggrund af en dialog mellem anbringelsesstedet og barnet eller den unge. Det er alene børn og unge-udvalget der, på baggrund af kommunalbestyrelsens indstilling, kan træffe afgørelse om kontrol med brevveksling og telefonsamtaler og anden kommunikation, bortset fra de særlige regler der gælder for unge i varetægtsurrogat. Afgørelser om kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation truffet af børn og unge-udvalget kan indbringes for Ankestyrelsen af den unge, der er fyldt 12 år, og af forældremyndighedens indehaver samt den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, hvis afgørelsen vedrører denne part, jf. servicelovens § 168, stk. 1 og 2.

Har børn og unge-udvalget i barnets eller den unges opholdskommune, truffet afgørelse om kontrol med børn og unges telefonsamtaler, brevveksling og anden kommunikation på anbringelsesstedet, skal den unge give samtykke til kontrollen f.eks. åbning af breve og medhør ved telefonsamtaler, og barnet eller den unge skal i øvrigt også overvære kontrollen. Ved kontrol af telefonsamtaler skal også den

person, der tales med, give sit samtykke. Kontrol af brevveksling sker ved at en ansat åbner brevet i overværelse af barnet eller den unge, efter at barnet eller den unge har givet samtykke hertil, eller at en ansat åbner og læser det brev, barnet eller den unge har skrevet til den af børn og unge-udvalget angivne person. Såfremt barnet ikke ønsker, at et indgående brev åbnes, kan dette uåbnet returneres til afsenderen med forklarende ledsageskrivelse. Ønsker barnet eller den unge ikke, at et udgående brev åbnes, tilintetgøres brevet.

Kontrol af telefonsamtaler sker ved, at en ansat efter samtykke fra barnet eller den unge, lytter med, når barnet eller den unge taler i telefon med de af børn og unge-udvalget angivne personer. Ønsker barnet eller den unge ikke, at der sker medhør ved en indgående telefonsamtale, kan telefonsamtalen afbrydes med en forklaring til den, der har ringet op. Ønsker barnet eller den unge ikke, at der sker medhør ved en udgående telefonsamtale, føres samtalen ikke. Der kan ikke indføres husregler på institutionen eller opholdsstedet, der f.eks. medfører, at breve skal kontrolleres, eller at en ansat skal lytte med, når barnet eller den unges har kontakt med omverdenen. Kontrol kan således kun ske på baggrund af en afgørelse fra børn og unge-udvalget, jf. § 123, stk. 2, og § 71, stk. 5, i serviceloven.

Opholdssteder og døgninstitutioner har således heller ikke lovhjemmel til at træffe afgørelse om at fratage børn og unge deres mobiltelefon eller nægte dem adgang til internettet m.v. Der kan imidlertid, som led i, at barnet eller den unge har ophold i en døgninstitution eller opholdssted, opstilles regler for brugen af mobiltelefon og internet. Eksempelvis at mobiltelefoner ikke må bruges (dvs. mobiltelefonen sættes på lydløs eller efterlades på værelset), når børnene og de unge spiser i fællesskabet eller, at adgangen til internettet skal være lukket ned kl. 23.

Kommunalbestyrelsen kan om fornødent træffe afgørelse om omfang og udøvelse af samvær og kontakt efter servicelovens § 71, stk. 2, samt fastsætte nærmere vilkår for samværet og kontakten. Kommunalbestyrelsen kan dog ikke træffe afgørelse om helt at afbryde kontakten med forældremyndighedsindehaveren. I det omfang det må anses for nødvendigt under hensynet til formålet med anbringelsen, skal kommunalbestyrelsen på baggrund af det løbende tilsyn med barnet eller den unge på anbringelsesstedet træffe afgørelse om bl.a. samvær med personer fra netværket mv.

På døgninstitutioner, herunder delvis lukkede døgninstitutioner, delvis lukkede afdelinger, sikrede afdelinger samt opholdssteder, kan anbringelsesstedets leder eller den, der befyndes dertil, træffe bestemmelse om, at der skal foretages en undersøgelse af barnet eller den unges person eller opholdsrum, jf. servicelovens § 123 a, stk. 2. Det er en forudsætning for at igangsætte undersøgelsen, at der er bestemte grunde til at antage, at barnet eller den unge er i besiddelse af effekter, som betyder, at ordensbestemmelser ikke kan overholdes, eller at sikkerheden ikke kan iagttages. Med sådanne effekter forstås effekter, som er uforsvarlige og ulov-

lige at være i besiddelse af, eller som kan true sikkerheden på anbringelsesstedet. Det kan f.eks. være effekter i form af euforiserende stoffer eller genstande som barberblade, knive eller andet, der kan bruges som våben. Undersøgelse af, om barnet eller den unge er i besiddelse af farlige genstande, kan ske både, når det antages, at barnet eller den unge vil bruge genstandene til at skade andre, og hvis det antages, at barnet eller den unge vil skade sig selv. Inden undersøgelsen iværksættes, skal barnet eller den unge altid høres og opfordres til af egen vilje at aflevere eventuelle effekter. Undersøgelse af, hvilke effekter barnet eller den unge har i sin besiddelse i sit opholdsrum eller på sin person, skal desuden foretages så skånsomt som omstændighederne tillader, så barnet eller den unge i mindst muligt omfang oplever at blive krænket. Undersøgelsen må ikke have karakter af et uforholdsmæssigt indgreb, hvor det ubehag eller den krænkelser, som undersøgelsen må antages at forvolde, overstiger indgrebets formål. Ved undersøgelse af et barn eller en ungs opholdsrum eller person skal der altid deltage mindst to ansatte. Kun hvis særlige omstændigheder gør det nødvendigt, kan undersøgelsen gennemføres af en enkelt ansat. Der må ikke være andre børn og unge til stede under undersøgelsen af barnets eller den unges person eller opholdsrum. Barnet eller den unge har inden undersøgelsen ret til, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsens § 15, stk. 3, at få oplyst årsagen til, at undersøgelsen iværksættes, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette.

Magtanvendelsesbekendtgørelsens § 14 beskriver retningslinjerne ved undersøgelse af barnet eller den unges person. I forbindelse med undersøgelsen må der ikke ske indtrængen i det menneskelige legeme eller nogen egentlig beføling af legemet. Der må alene foretages klap uden på tøjet og foretages undersøgelse af lommer og sko. Dog kan barnet eller den unge blive bedt om at tage sit overtøj, hue og sko af. Undersøgelsen må kun undtagelsesvist foretages og overværes af personer af andet køn end barnet eller den unge selv, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsens § 14, stk. 2, og servicelovens § 123 a, stk. 5. En undersøgelse af barnet eller den unges person kan kun foretages, hvis der er bestemte grunde til at antage, at barnet eller den unge er i besiddelse af effekter, der betyder, at ordensbestemmelser på institutionen ikke kan overholdes, eller at sikkerhedshensyn ikke kan iagttages, jf. servicelovens § 123 a og magtanvendelsesbekendtgørelsens § 12, stk. 1.

I henhold til magtanvendelsesbekendtgørelsens § 13, stk. 2, og § 23, stk. 2, omfatter 'opholdsrum' såvel værelse, skabe eller andre rum, som barnet eller den unge råder over på anbringelsesstedet. Hvis en undersøgelse af barnet eller den unges opholdsrum indebærer en gennemgang af pågældendes genstande, skal anbringelsesstedet, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, enten som udgangspunkt lade barnet eller den unge overvære undersøgelsen eller straks efter undersøgelsen give barnet eller den unge tilbud om at få gennemgået undersøgelsens resultater, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsens § 13, stk. 1. Med genstande i opholdsrummet henvises f.eks. til kommoder, opbevaringsbok-

se, tasker og poser. Tilbuddet om gennemgang af resultaterne kan eventuelt gives skriftligt samtidig med en orientering om, at undersøgelsen har fundet sted.

Findes der effekter, som af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn findes uforvarselige, kan anbringelsesstedets leder eller den, der bemyndiges dertil, træffe bestemmelse om tilbageholdelse af effekterne, jf. servicelovens § 123 a, stk. 6. Anbringelsesstedet skal udfærdige en liste over de genstande, der tilbageholdes. Barnet eller den unge skal orienteres om hvilke genstande, der tilbageholdes. De bør meddeles en begrundelse for tilbageholdelsen og høres om årsagen til, at de opbevarer genstanden på deres værelse. Endvidere skal de have en kopi af listen over, hvilke genstande der tilbageholdes. Tilhører genstanden anbringelsesstedet, kan den umiddelbart inddrages, jf. bekendtgørelse om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet § 17, stk. 3. De tilbageholdte genstande opbevares af anbringelsesstedet, med mindre der er tale om ulovlige genstande eller euforiserende stoffer, der skal afleveres til politiet. De tilbageholdte genstande udleveres ved udskrivning fra anbringelsesstedet.

Ifølge servicelovens § 123 a, stk. 1, kan der på sikrede og særligt sikrede afdelinger foretages undersøgelse af barnet eller den unges opholdsrum for effekter, når barnet eller den unge anbringes, før og efter besøg samt før og efter fravær. Undersøgelsen kan finde sted, hvis det anses for nødvendigt for at sikre ordensbestemmelser og sikkerhedshensyn. Barnet eller den unge har ret til, inden undersøgelsen foretages, at få oplyst årsagen til undersøgelsen, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, jf. bekendtgørelse om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, § 25, stk. 3. En undersøgelse ved anbringelse, besøg og fravær forudsætter ikke, at der skal være begrundet mistanke i forbindelse med undersøgelsen. Hver gang, der iværksættes indgreb i den personlige frihed, skal indbegrebet registreres og indberettes til den kommunalbestyrelse, der har ansvaret for barnet eller den unges ophold i tilbuddet, jf. §§ 9 og 9 a i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, og til det socialtilsyn, der fører det driftsorienterede tilsyn med tilbuddet, jf. § 2 i lov om socialtilsyn.

Efter servicelovens § 123 b og magtanvendelsesbekendtgørelsens §§ 5-10, er en delvis lukket døgninstitution og en delvis lukket afdeling på en åben døgninstitution en døgninstitution, hvor det er muligt i perioder at aflåse yderdøre og vinduer. Delvis lukkede døgninstitutioner er målrettet børn og unge med en negativ og udadreagerende adfærd, misbrugsproblemer eller kriminel adfærd med behov for længerevarende behandlingsforløb. Indsatsen på delvis lukkede døgninstitutioner kan tilrettelægges mindre indgribende, end det er tilfældet på en sikret afdeling, idet tilbageholdelse og fastholdelse kan begrænses til de perioder, hvor barnet eller den unge har behov for en insisterende indsats for at kunne fastholdes i den socialpædagogiske behandling.

En delvis lukket døgninstitution og en delvis lukket afdeling på en åben døgninstitution skal godkendes af det socialtilsyn, der fører det driftsorienterede tilsyn med tilbuddet, jf. § 2 i lov om socialtilsyn. Der skal i den forbindelse lægges vægt på, at de fysiske rammer er i orden, når børn og unge tilbageholdes, samt at institutionen lever op til målsætningerne med denne institutionstype. Det er således en betingelse for at kunne blive godkendt som delvis lukket døgninstitution eller afdeling, at institutionen tilbyder en intens og struktureret behandlingsindsats. Den delvis lukkede døgninstitution eller afdeling skal være indrettet således, at børn og unge, som ikke skal tilbageholdes, kan færdes frit ud og ind af institutionen. Det er socialtilsynet, der skal sikre, at de fysiske rammer er i orden, herunder at det kun er børn og unge, over for hvem, der er truffet afgørelse om tilbageholdelse i perioder på op til fem dage ad gangen, som tilbageholdes.

Delvis lukkede institutioner og delvis lukkede afdelinger beregnet til døgnophold for børn og unge mellem 12 og 17 år må alene anvendes, når det er afgørende for den socialpædagogiske behandling at kunne aflåse yderdøre og vinduer i perioder, eller at barnet eller den unge kan fastholdes fysisk, og der er risiko for, at barnet eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade på grund af:

- 1) kriminel adfærd hos barnet eller den unge,
- 2) misbrugsproblemer hos barnet eller den unge eller
- 3) andre adfærds- eller tilpasningsproblemer hos barnet eller den unge.

Dørene til børn og unges værelser må ikke aflåses. Delvis lukkede døgninstitutioner er omfattet af reglerne for døgninstitutioner efter servicelovens § 66, nr. 6, jf. § 67, med hensyn til afgørelse om anbringelser, kommunens tilsynsforpligtelse, magtanvendelse, klageregler m.v.

Delvis lukkede døgninstitutioner eller delvis lukkede afdeling skal tilbyde en intens og struktureret socialpædagogisk behandling. Under opholdet skal der arbejdes målrettet med barnets eller den unges udvikling. Dette kan f.eks. gøres ved anvendelse af afprøvede behandlingsprogrammer målrettet den unges problemer, herunder misbrugsbehandling, vrede-shåndtering, psykologhjælp eller socialpædagogisk behandling. Den unge skal sikres skolegang under opholdet, og der skal være fokus på beskæftigelse i de tilfælde, hvor det er relevant.

Det er børn og unge-udvalget, der træffer afgørelse om at anbringe et barn eller en ung på en delvis lukket døgninstitution eller en delvis lukket afdeling på en åben døgninstitution. Når børn og unge-udvalget har truffet afgørelsen, er det kommunalbestyrelsen, der fastsætter rammerne for magtanvendelsen i forhold til den enkelte unge eller det enkelte barn, herunder i hvilket omfang magtanvendelse kan finde sted. Kommunalbestyrelsen skal således træffe beslutning om omfanget af tilbageholdelsen i form af aflåsning af yderdøre og vinduer, og i hvilke situationer barnet eller den unge må fastholdes sammen med de øvrige vilkår i forbindelse med anbringelsen. Den enkelte delvis lukkede døgnin-

stitution eller delvis lukkede afdeling er herefter bemyndiget til at fastholde og tilbageholde barnet eller den unge inden for de rammer, kommunalbestyrelsen har fastsat. Kommunalbestyrelsen kan, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsens § 7, stk. 2, træffe afgørelse om, at barnet eller den unge kan tilbageholdes i op til 5 dage af gangen, dog højst 30 dage på et år, når det er afgørende for den socialpædagogiske behandling, at barnet eller den unge ikke rømmer fra institutionen, og der er risiko for at barnets eller den unges sundhed eller udvikling vil lide alvorlig skade i forbindelse med rømning. Ved tilbageholdelse forstås, at barnet eller den unge f.eks. anbringes på en afdeling, hvor døre og vinduer kan aflåses.

I servicelovens § 123 c er der endvidere fastsat regler om tilbageholdelse umiddelbart efter en anbringelse. Efter gældende ret kan børn og unge-udvalget i opholdskommunen træffe afgørelse om, at børn og unge på døgninstitutioner og opholdssteder, kan tilbageholdes i op til 14 dage i starten af anbringelsen, når det må anses for at være af væsentlig betydning for at imødekomme et barn eller en ungs særlige behov for støtte, og det vurderes at have afgørende betydning for den socialpædagogiske behandling, jf. servicelovens § 123 c. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om, hvor mange dage tilbageholdelsen skal omfatte inden for de første 14 dage. Tilbageholdelsen kan ske akut og foretages af de ansatte på anbringelsesstedet ved at anvende fysisk magt i form af at fastholde barnet eller den unge for at forhindre barnet eller den unge i at forlade anbringelsesstedet. Fysisk magt må dog ikke anvendes, hvis risikoen for, at barnet eller den unge forlader anbringelsesstedet, kan afværges på andre måder, som er mindre indgribende. Tilbageholdelsen skal således afpasses efter forholdene i den enkelte situation. Den må ikke gå ud over det strengt nødvendige, og den skal stå i et rimeligt forhold til det, der søges opnået med tilbageholdelsen. Der er således ikke adgang til at tilbageholde et barn eller en ung på åbne anbringelsessteder, medmindre der er truffet afgørelse efter servicelovens § 123 c, og betingelserne herfor er opfyldt. Dog er det muligt at fastholde og tilbageholde barnet eller den unge på delvis lukkede døgninstitutioner samt delvis lukkede afdelinger jf. magtanvendelsesbekendtgørelsens § 8, stk. 1, nr. 1, og § 9, stk. 1, nr. 1, hvis det er afgørende for den socialpædagogiske behandling, at barnet eller den unge ikke rømmer fra institutionen, og der er risiko for at barnets eller den unges udvikling eller sundhed lider skade.

I servicelovens § 123 d fastsat regler om anvendelse af personlige alarm- eller pejlesystemer over for børn og unge med nedsat psykisk funktionsevne. Ved alarm- og pejlesystemer forstås to former for systemer:

- Alarmsystemer, der kan advare personalet eller pårørende, hvis barnet eller den unge forlader boligen.
- Pejlesystemer, der kan anvendes til at lokalisere barnet eller den unge, hvis denne er bortkommet fra døgninstitution eller opholdssted. Det er ikke lovligt at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer i form af udstyr,

der er egnet til kontinuerligt at overvåge en persons færden, som f.eks.:

- Kodelåse, der forudsætter indtastning af en særlig kode for, at døren kan åbnes, når barnet eller den unge ikke har forudsætninger for at indtaste koden.
- Aflåsning af udgangsdøre med henblik på at tilbageholde barnet eller den unge i boligen.

Det er en betingelse for anvendelse af alarm- eller pejlesystemer, at der er tale om personlige systemer, der kun registrerer den enkeltes udgang fra anbringelsesstedet eller opholdsstedet eller færden uden for boligen. Der findes ikke særskilt regulering i serviceloven om videoovervågning, herunder ikke i servicelovens § 123 d. Lov om behandling af personoplysninger (lov nr. 429 af 31. maj 2000 (persondataloven)) indeholder generelle regler om behandling af personoplysninger, der bl.a. finder anvendelse i forbindelse med tv-overvågning. Det er en betingelse for anvendelse af personlige alarm- eller pejlesystemer efter § 123 d i serviceloven, at der foreligger samtykke. Det er forældremyndighedsindehaveren, der skal give samtykke til iværksættelse af foranstaltningen. Hvis der er delt forældremyndighed, skal der foreligge samtykke fra begge forældremyndighedsindehavere, jf. bekendtgørelse nr. 511 af 26. maj 2011 om alarm- eller pejlesystemer til børn og unge med nedsat psykisk funktionsevne anbragt i døgninstitution eller på opholdssted § 3. Det er op til kommunalbestyrelsen at træffe beslutning om, hvorvidt bestemmelsen skal finde anvendelse i den pågældende kommune, jf. bekendtgørelse om alarm- eller pejlesystemer til børn og unge med nedsat psykisk funktionsevne anbragt i døgninstitution eller på opholdssted § 2. Hvis kommunalbestyrelsen har truffet afgørelsen om, at § 123 d i serviceloven skal finde anvendelse, skal kommunalbestyrelsen påse, at betingelserne for iværksættelse af et personligt alarm- eller pejlesystem er opfyldt. Afgørelser om anvendelse af personlige alarm- eller pejlesystemer er midlertidige og kan maksimalt fastsættes for en periode på op til fire måneder ad gangen, jf. bekendtgørelse om alarm- eller pejlesystemer til børn og unge med nedsat psykisk funktionsevne anbragt i døgninstitution eller på opholdssted § 4.

I magtanvendelsesbekendtgørelsens § 2 fremgår det, at der kan anvendes fysisk magtanvendelse over for anbragte på børn og unge, der er anbragt på et anbringelsessted efter servicelovens § 66 stk. 1, nr. 5 og 6. Ved fysisk magtanvendelse forstås ifølge magtanvendelsesbekendtgørelsen, at barnet eller den unge fastholdes eller føres til et andet opholdssted, hvilket kan ske hvis:

- 1) barnet eller den unge udviser en sådan adfærd, at fortsat ophold i fællesskabet er uforsvarlig, eller
- 2) barnet eller den unge derved forhindres i, at skade sig selv eller andre.

Indgrib efter § 2 i magtanvendelsesbekendtgørelsen skal være absolut påkrævet jf. servicelovens § 123, stk. 1, og stk. 3, hvilket medfører, at barnet eller den unge skal være insisterende og vedholdende i sin udtryksform og adfærd. Alle andre og mindre indgribende metoder og midler skal vurderes at være nytteløse, ligesom magtanvendelse ikke må ske,

hvis barnet eller den unge udviser tegn på at ville ændre adfærd. At føre et barn eller en ung betyder, at vedkommende kan føres til et andet lokale på anbringelsesstedet eller til vedkommendes værelse. Fastholdelse af barnet eller den unge omfatter aldrig vold, herunder voldelige førergreb, slag eller spark. Når det drejer sig om mindre børn, kan fastholdelse og føren til et andet opholdsrum f.eks. ske ved, at barnet bæres til et andet opholdsrum. Bestemmelsen giver ikke hjemmel til, at barnet eller den unge låses inde, da dette vil være ensbetydende med frihedsberøvelse.

Fastholdelse eller føren af barnet eller den unge til et andet opholdsrum efter § 2, stk. 1, nr. 1, i magtanvendelsesbekendtgørelsen kan kun finde sted, når det i den konkrete situation vurderes, at en udvist adfærd medfører, at fortsat ophold i fællesskabet er uforsvarlig. Der er således tale om en adfærd, som medfører så store gener eller problemer for de andre børn og unge, at det ikke kan forsvares, at vedkommende forbliver i fællesskabet. Der skal i den konkrete situation være en reel og begrundet risiko for, at vedkommende vil foretage handlinger, som gør det uforsvarligt, at vedkommende opholder sig i fællesskabet. Fastholdelse eller føren af barnet eller den unge til et andet opholdsrum efter § 2, stk. 1, nr. 2, er tilladt for at forhindre, at et barn eller en ung gør skade på sig selv eller andre. I dette tilfælde kan fastholdelsen ske uden opfyldelse af kriteriet om, at barnet eller den unges adfærd er uforsvarlig i forhold til fortsat ophold i fællesrummet. Det er dog ikke tilstrækkeligt at have en formodning om, at barnet eller den unge vil foretage sig noget, der kan udsætte vedkommende selv eller andre for skade.

En fastholdelse kan først ske, når barnet eller den unge står lige over for eller er i gang med at skade sig selv eller andre. Ligeledes er det heller ikke tilladt at bruge magtanvendelse forebyggende. Magtanvendelse i form af at fastholde eller at føre en person til et andet opholdsrum skal altid kombineres med tryghedsskabende initiativer. Generelt gælder det, at en hurtig forebyggende indsats med beroligende tiltag og afledning ofte vil kunne hindre, at tilspidsede situationer opstår. Det fremgår af magtanvendelsesbekendtgørelsen § 2, at fysisk magtanvendelse over for børn og unge, kan ske på opholdssteder, på henholdsvis ikke sikrede og sikrede afdelinger i døgninstitutioner, på delvis lukkede døgninstitutioner samt delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner, efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, når det er absolut påkrævet, jf. servicelovens § 123. Magtanvendelsesbekendtgørelsens § 2, stk. 1, giver personalet på et opholdssted eller en døgninstitution kompetence til akut at reagere på situationer, som opstår i dagligdagen, og hvor det er nødvendigt at gribe ind fysisk og fastholde et barn eller en ung eller føre vedkommende til et andet opholdsrum. Selve beslutningen om at fastholde eller føre et barn eller en ung til et andet opholdsrum træffes således af det kommunale, regionale eller privatansatte personale, der er til stede, når den akutte situation opstår, og der skal således ikke først gives tilladelse fra lederen eller kommunen.

Straffelovens § 74 a, jf. lovbekendtgørelse nr. 873 af 9. juli 2015, giver mulighed for, at retten kan bestemme, at en ung,

der på gerningstidspunktet ikke var fyldt 18 år, og som har begået grovere personfarlig kriminalitet eller anden alvorlig kriminalitet, skal idømmes en ungdomssanktion. En ungdomssanktion er en dom til en struktureret, kontrolleret socialpædagogisk behandling af to års varighed. En ungdomssanktion består typisk af tre faser:

Fase 1: Et indledende ophold i en sikret afdeling.

Fase 2: Et ophold i en døgninstitution eller et egnet opholdssted.

Fase 3: En periode i ambulanseregion med tilsyn af de sociale myndigheder.

Under ophold på en sikret afdeling i fase 1 og på en døgninstitution eller et egnet opholdssted i fase 2 vil den unge være omfattet af reglerne om magtanvendelse i servicelovens § 123, § 123 a og § 123 c.

Det er alderen på gerningstidspunktet, der er afgørende for, om der kan idømmes en ungdomssanktion. Afviklingen af ungdomssanktionen kan derfor strække sig ud over det fyldte 18. år – uanset om den unge ikke har givet samtykke. Almindeligvis vil det ikke komme på tale at idømme en ungdomssanktion, hvis den tiltalte på domstidspunktet er fyldt 18 år eller forholdsvis kort tid efter fylder 18 år. Dette kan dog finde sted, hvis det bliver anset for formålstjenligt på grund af tiltaltes personlige forhold, herunder mangel på modenhed. Straffuldbyrdsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1242 af 11. november 2015 med senere ændringer, giver mulighed for, at unge under 18 år, der skal afsone en straf, bl.a. kan anbringes på døgninstitutioner, herunder sikrede døgninstitutioner og private opholdssteder, jf. § 78 i straffuldbyrdsloven. Efter straffuldbyrdslovens § 78, stk. 2, anbringes dømte, der er under 18 år, i institution m.v. uden for Kriminalforsorgen, medmindre afgørende hensyn til retshåndhævelsen taler imod anbringelse uden for fængsel og arresthus. Unge under 18 år, som idømmes en ubetinget frihedsstraf, kræver ofte en massiv socialpædagogisk indsats, der som udgangspunkt bedst kan varetages i særlige sociale institutioner uden for Kriminalforsorgens regi. Når den unge har fået en ubetinget dom, vurderer Kriminalforsorgens lokale afdeling derfor, om den unge skal anbringes på en institution i socialt regi eller i Kriminalforsorgens regi. Vurderes det, at den unge skal anbringes på et anbringelsessted efter servicelovens § 66, nr. 5 og 6, tager afdelingen kontakt til den unges opholdskommune, som skal give tilsagn om betaling samt i givet fald finde et passende anbringelsessted. Afsoner den unge en dom på en sikret afdeling eller i en af Kriminalforsorgens institutioner, betaler kommunen en fast takst for opholdet, jf. § 174, stk. 6, og bekendtgørelse om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet § 54, mens kommunen afholder udgifterne, når den unge afsoner en dom på en ikke sikret døgninstitution eller et opholdssted.

Det er Direktoratet for Kriminalforsorgen, der på baggrund af indstilling fra den lokale afdeling afgør, hvorvidt den ube-

tingede fængselsstraf kan udstås på en institution uden for Kriminalforsorgens regi i henhold til straffuldbyrdslovens § 78, stk. 2, jf. stk. 1. Endvidere godkender Direktoratet for Kriminalforsorgen anbringelsesstedet og vilkårene for anbringelsen. Vilkaerne for anbringelsen vil altid fremgå af Kriminalforsorgens beslutning om anbringelse efter straffuldbyrdslovens § 78. Som hovedregel er der altid knyttet det vilkår til afsoningen, at den pågældende skal undergive sig tilsyn af Kriminalforsorgen. Herudover vil den unge være underlagt de regler, der gælder på anbringelsesstedet.

I servicelovens kapitel 24 a, er der bl.a. fastsat regler om, at kommunalbestyrelsen uden retskendelse kan træffe afgørelse om, at indskrænke anbragtes brug og adgang til internettet og telefon, hvis den pågældende er anbragt på et anbringelsessted efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i henhold til en strafferetlig afgørelse afsagt ved dom eller kendelse. Helt konkret kan der træffes afgørelse om, at den anbragtes brug af telefon og internet i et konkret tilfælde skal påhøres eller overvåges, når dette skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet.

Kommunalbestyrelsen kan også uden retskendelse træffe afgørelse om, at den anbragtes adgang til at benytte telefon og internet afbrydes eller forhindres, hvis det er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge eller forhindre kriminalitet. Afgørelserne herom kan træffes foreløbigt af anbringelsesstedets leder eller af dennes stedfortræder, hvis iværksættelse af indgrebet er uopsætteligt og ikke kan afvente, at kommunalbestyrelsen behandler sagen. En sådan foreløbig afgørelse skal dog forelægges kommunalbestyrelsen til godkendelse hurtigst muligt. Reglerne i kapitel 24 a regulerer også andre indgrebsmuligheder, der alene omfatter voksne personer med nedsat psykisk funktionsevne.

Reglerne i servicelovens § 123, stk. 1 og 3-6, finder anvendelse over for unge over 18 år, der er anbragt på et anbringelsessted efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i henhold til en strafferetlig afgørelse afsagt ved dom eller kendelse.

Når personalet på et anbringelsessted anvender magt over for et barn eller en ung, skal den pågældende episode efter § 123, stk. 4, i serviceloven og §§ 42-44 i magtanvendelsesbekendtgørelsen registreres af anbringelsesstedet. Der skal endvidere ske indberetning til den anbringende kommune, dvs. den kommunalbestyrelse, der har ansvaret for barnets eller den unges ophold på anbringelsesstedet efter §§ 9 og 9 a i lov nr. 1052 af 8. september 2015 om retssikkerhed og administration på det sociale område (herefter retssikkerhedsloven) og til det socialtilsyn, der fører driftsorienteret tilsyn med anbringelsesstedet efter § 2 i lov om socialtilsyn. Ved magtanvendelse, der har fundet sted over for et barn eller en ung på et kommunalt eller regionalt drevet anbringelsessted, skal anbringelsesstedet desuden orientere den kommunale eller regionale driftsherre. Barnet eller den unge, der har været involveret i episoden, hvor der blev anvendt magt,

skal gøres bekendt med indberetningen og have lejlighed til at komme med sin egen redegørelse for episoden. Formålet med reglerne om indberetning er at sikre, at der bliver foretaget en relevant opfølgning både i forhold til det konkrete barn eller den unge og i forhold til anbringelsesstedet. Der skelnes mellem tilladt magtanvendelse og ikke-tilladt magtanvendelse. Ved indberetninger, hvor der er begrundet mistanke om en strafbar handling, der er undergivet offentlig påtale, f.eks. udøvelse af egentlig vold, skal socialtilsynet kontakte politiet med henblik på anmeldelse af episoden. Socialtilsynet skal ikke træffe afgørelse om lovligheden af foretagne magtanvendelser.

Det socialtilsyn, der fører driftsorienteret tilsyn med anbringelsesstedet, fører som led heri tilsyn med anvendelsen af reglerne i magtanvendelsesbekendtgørelsen, jf. § 45 i bekendtgørelsen.

En række afgørelser vedrørende anbringelsesstedernes adgang til at anvende fysisk magt og foretage andre indgreb i selvbestemmelsesretten træffes efter servicelovens §§ 74-75 af kommunens børn og unge-udvalg eller af kommunalbestyrelsen. Anbragte børn og unge over 12 år samt forældremyndighedsindehaverne kan klage over disse afgørelser, jf. servicelovens § 167 og § 168, stk. 2. Således kan afgørelser truffet af børn og unge-udvalget om anbringelse på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner efter servicelovens § 123 b, stk. 1, tilbageholdelse efter § 123 c, samt om kontrol med breve, telefonsamtaler og anden kommunikation, jf. servicelovens § 123, stk. 2, indbringes for Ankestyrelsen. Barnet og den unge samt forældremyndighedsindehaveren har ret til advokatbistand under såvel udvalgs- som klagebehandlingen, jf. § 168, stk. 4, jf. § 72 i serviceloven. Afgørelserne kan kun under ganske særlige omstændigheder tillægges opsættende virkning, mens klagen behandles, jf. § 168, stk. 3, i serviceloven. Ankestyrelsens afgørelser kan kræves forelagt for retten, jf. § 169, stk. 1, i serviceloven. Klager over afgørelser truffet af kommunalbestyrelsen i medfør af reglerne i magtanvendelsesbekendtgørelsen kan indbringes for Ankestyrelsen, jf. § 48 i bekendtgørelsen. Klage over disse afgørelser har ikke opsættende virkning, jf. § 72, stk. 1, i retssikkerhedsloven. Der gælder ikke særregler om indbringelse for retten, jf. modsætningsvist § 73 i retssikkerhedsloven.

Klage til Ankestyrelsen skal ske inden 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen, jf. § 67, stk. 1, i retssikkerhedsloven.

Det er anbringelsesstedets leder, den, der bemyndiges hertil, eller personalet, der ud fra en konkret vurdering beslutter, om der skal anvendes magt. Klage over overtrædelse af bestemmelserne i magtanvendelsesbekendtgørelsen kan efter bekendtgørelsens § 46 indbringes for kommunalbestyrelsen i den kommune, der har ansvaret for barnets eller den unges ophold på anbringelsesstedet, jf. §§ 9-9 a i retssikkerhedsloven.

Til brug for behandlingen af klagen skal kommunen indhente en udtalelse fra det socialtilsyn, der fører driftsorienteret tilsyn med anbringelsesstedet efter § 2 i lov om socialtilsyn. Anbringelsesstedets leder eller dennes stedfortræder skal herudover hurtigst muligt foretage en undersøgelse af de forhold, der klages over, jf. § 47, stk. 2, i magtanvendelsesbekendtgørelsen.

Plejefamilier, herunder kommunale plejefamilier og netværksplejefamilier efter § 66, stk. 1, nr. 1-3, i serviceloven, er ikke omfattet af magtanvendelsesreglerne. Plejefamilier antages i de familielignende rammer i deres eget hjem at have en videre adgang end de øvrige anbringelsessteder til med pædagogiske indgreb at påvirke de anbragte børns og unges adfærd i lighed med, hvordan de efter forældreansvarsloven ville håndtere tilsvarende opførsel fra deres egne børn, jf. ovenfor under afsnit 3.1.1. om voksenansvar og adgangen til at foretage indgreb som led i den daglige omsorg.

Derudover vil såvel plejefamilier som personale på de øvrige anbringelsessteder i medfør af reglen om nødværge efter straffelovens § 13 under visse nærmere omstændigheder straffrit kunne afværge et uretmæssigt påbegyndt eller overhængende angreb på sig selv eller andres liv, legeme eller i helt særlige tilfælde ejendom, såfremt handlingen er nødvendig og forsvarlig. Nødværge kan kun anvendes mod den eller dem, der foretager det uretmæssige angreb. Nødværge kan anvendes mod et barn, herunder et barn under den kriminelle lavalder. Det uretmæssige angreb kan f.eks. være et angreb på en person eller på ting.

Det er en betingelse for straffrihed, at nødværgehandlingen er både nødvendig og forsvarlig. En nødværgehandling er nødvendig, når handlingen er det der skal til for at afværge det uretmæssige angreb. Hvis det uretmæssige angreb kunne være afværget på en mindre indgribende måde, har nødværgehandlingen ikke været nødvendig. Om en nødværgehandling er forsvarlig er navnlig et spørgsmål om proportionalitet. Der skal være et rimeligt forhold mellem nødværgehandlingen, og det eller den, der er udsat for et uretmæssigt angreb, og som nødværgehandlingen skal beskytte. Ved vurderingen af forsvarligheden skal der tages hensyn til angrebets farlighed, angriberens person og det angrebne retsgodes betydning.

3.1.3.2. Overvejelser

Kortlægningen af praksis for magtanvendelse over for anbragte børn og unge, jf. afsnit 2 om lovforslagets baggrund, har vist, at der blandt plejefamilier og personale på anbringelsesstederne er tvivl om, hvad der anses som værende et indgreb i børns og unges grundlæggende rettigheder, og hvornår der er adgang til at foretage begrænsninger i disse rettigheder. Flere medarbejdere på de forskellige typer af anbringelsessteder oplever, at det er svært at anvende reglerne om magt i praksis. De efterspørger en tydeliggørelse af, hvornår der kan anvendes magt over for et barn eller en ung, herunder særligt i relation til fysisk magtanvendelse efter § 2 i magtanvendelsesbekendtgørelsen. De typiske årsager til

fysisk magtanvendelse er bl.a. konflikter med andre børn og unge, fysiske konflikter med personalet eller selvskadende adfærd.

Erfaringer fra Folketingets Ombudsmands inspektionsbesøg på en række socialpædagogiske opholdssteder viser ligeledes, at magtanvendelsesreglerne fremstår uklare for personalet.

Det var Magtanvendelsesudvalgets vurdering, at anbragte børn og unges rettigheder i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten ikke fremgår tilstrækkeligt tydeligt af de eksisterende regler, hvilket medfører, at der er risiko for, at rettigheder i praksis kan blive tilsidesat. Udvalget anbefalede på den baggrund at styrke bevidstheden om anbragte børn og unges rettigheder ved i lovgivningen at markere, hvilke grundlæggende rettigheder anvendelse af magt kan være et indgreb i, samt under hvilke omstændigheder der undtagelsesvis kan foretages begrænsninger i disse rettigheder, og hvornår det kan føre til indgreb i form af håndhævelse, herunder i form af magtanvendelse. Det er væsentligt, at anbragte børn og unge gøres bekendt med børn og unges rettigheder i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, samt at anbringelsesstederne har faglig, juridisk, etisk og praktisk viden om, hvordan man iagttager børn og unges rettigheder og om adgangen til at foretage indgreb heri.

Det var endvidere Magtanvendelsesudvalgets opfattelse, at hjemlerne til at foretage væsentlige indgreb over for børn og unge af retssikkerhedsmæssige årsager bør fremgå direkte af loven. Udvalget anbefalede på den baggrund, at en række af de eksisterende regler i magtanvendelsesbekendtgørelsen overføres til et nyt samlet regelsæt om magtanvendelse over for anbragte børn og unge. I forhold til fysisk magtanvendelse fandt udvalget, at det i en fremtidig hjemmel bør præciseres, hvad der generelt skal forstås ved fysisk magtanvendelse, herunder hvad der forstås ved fare for, at barnet eller den unge kan gøre skade på sig selv og andre, samt at hensynet til fællesskabets rettigheder kan føre til brug af fysisk magt. Udvalget fandt, at det samtidig bør præciseres, at personalet på anbringelsessteder kan anvende mindre indgribende fysisk magt i form af kortvarig fastholdelse eller bortvisning af barnet eller den unge fra fællesskabet, når dette vurderes at være absolut nødvendigt af hensyn til anbringelsesstedets ansvar for at varetage den daglige omsorg eller af hensyn til tryk og trivsel på anbringelsesstedet i de tilfælde, hvor barnet eller den unge generer eller udøver chikane over for de øvrige anbragte børn og unge eller personalet. Et flertal i udvalget fandt, at i lighed med norsk ret, bør denne mindre indgribende form for fysisk magt henset til den begrænsede intensitet kunne foretages uden indberetning og registrering.

Magtanvendelsesudvalget drøftede, hvorvidt plejefamilier skulle være omfattet af regler om magtanvendelse, men kunne ikke nå til enighed herom. Nogle af udvalgets medlemmer indstillede, at plejefamilier skal have adgang til visse former for magtanvendelse, hvis der på baggrund af barnets eller den unges behov træffes konkret afgørelse herom af

børn og unge-udvalget. Andre af udvalgets medlemmer indstillede, at plejefamilier skal have adgang til visse former for magtanvendelse efter de samme regler som anbringelsessteder. En sidste andel af udvalgets medlemmer indstillede, at plejefamilier ikke skal have adgang til at anvende magt.

Magtanvendelsesudvalget vurderede videre, at reglerne om registrering og indberetning fremstår noget uklare, hvilket kan skabe forvirring. Udvalget anbefalede på den baggrund, at der sker en lovteknisk præcisering og tydeliggørelse af reglerne, og at der med fordel kan udarbejdes standardskemaer til brug for indberetningerne med henblik på at understøtte en ensartet praksis på anbringelsesstederne og i socialtilsynene.

Endelig fandt Magtanvendelsesudvalget, at der kan være et behov for at tydeliggøre klagereglerne, og at der skal tages særlige hensyn til børn og unge med nedsat funktionsevne i forhold til deres forudsætninger for at kunne påklage afgørelser.

Social- og Indenrigsministeriet kan generelt tiltræde udvalgets anbefalinger.

Det er endvidere ministeriets opfattelse, at plejefamilier, som overtager den daglige omsorg for et barn, i vidt omfang vil have samme handlemuligheder over for barnet som forældrene, men jo mere professionel relationen er mellem en voksen og et barn, jo større er behovet for, at der skal være en klar lovhjemmel, før indgreb kan foretages. Kommunale plejefamilier er familier, som i kraft af deres kompetencer og kvalifikationer er godkendte til at have børn og unge i pleje, som har et behov for særlig støtte, der ikke vurderes at kunne varetages i almindelige plejefamilier eller netværksplejefamilier. Det kan bl.a. være behandlingskrævende og udadreagerende børn, der, hvis de ikke kan rummes i den kommunale plejefamilie, vil skulle anbringes på enten på et opholdssted eller på en døgninstitution. Kommunale plejefamilier indtræder bl.a. i kraft af deres uddannelse og erfaring i en mere professionel relation til barnet eller den unge, som er anbragt, og der bør derfor være en egentlig hjemmel til at disse plejefamilier kan anvende mindre indgribende former for magt over for barnet eller den unge.

3.1.3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås i § 11, § 12, stk. 1, § 13, stk. 1 og §§ 15-20, at videreføre de eksisterende bestemmelser i servicelovens §§ 123-123 d samt reglerne i servicelovens kapitel 24 a, for den del der vedrører personer, der er anbragt på anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i henhold til en strafferetlig afgørelse afsagt ved dom eller kendelse i denne lov med visse redaktionelle og sproglige ændringer. Der foretages samtidig en udvidelse af enkelte af disse bestemmelser, jf. nærmere nedenfor under afsnit 3.2.4. om tilbageholdelse og afsnit 3.2.5. om undersøgelse af person og opholdsrum.

De pågældende bestemmelser i serviceloven, herunder revisionsbestemmelsen vedrørende § 123 d, foreslås ophævet

ved forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om social tilsyn og folkeskoleloven (konsekvensændringer som følge af lov om voksenansvar over for anbragte børn og unge), hvor der samtidig foretages en ændring af afgørelseskompetencen ved anbringelse på sikrede døgninstitutioner.

Det foreslås desuden at videreføre de nuværende bestemmelser i § 1, stk. 1, 2. og 3. pkt., og § 1, stk. 2, § 2, stk. 1, § 7, stk. 1-3 og 6, § 8, stk. 1 og 2, § 9, stk. 1-3, § 14, § 20, stk. 2, § 39, stk. 1, § 42, stk. 2, § 43, stk. 2, § 44, stk. 3, §§ 45-46 og §§ 48-49 i magtanvendelsesbekendtgørelsen omhandlende fysisk magtanvendelse, tilbageholdelse og fastholdelse på delvis lukkede døgninstitutioner og afdelinger, samt isolation på sikrede og særligt sikrede afdelinger, tilsyn og klageadgang. Der foretages i den forbindelse visse redaktionelle og sproglige ændringer, se forslaget § 9 og § 12, stk. 2-5, § 13, stk. 2-5, og § 14. Det foretages samtidig en præcisering af kriterierne for, at personale på anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, kan anvende fysisk magt i form af, at barnet eller den unge fastholdes eller føres til et andet opholdsrum. Med forslaget i § 9 vil et barn eller en ung, som er anbragt, kunne fastholdes, når barnet eller den unge udviser en adfærd, der er til fare for barnet eller den unge selv, de øvrige anbragte børn og unge eller personalet, og barnet eller den unge ved magtanvendelsen forhindres i at skade sig selv eller andre.

Det foreslås samtidig i § 6 at præcisere, at personalet eller plejefamilien på et anbringelsessted som led i den almindelige omsorg over for barnet eller den unge, fysisk kan guide barnet eller den unge, når dette vurderes at være nødvendigt af hensyn til blandt andet tryk og trivsel på anbringelsesstedet. Som eksempel kan nævnes, at man lægger en arm rundt om barnet og signalerer, at barnet skal gå væk fra en tilspidset situation. Da der er tale om handlinger, der allerede er tilladt i dag, vurderes det, at adgangen til fysisk guidning af et barn eller en ung ikke registreres og indberettes.

Det socialtilsyn, der fører driftsorienteret tilsyn med et anbringelsessted efter lov om socialtilsyn, fører som led heri tilsyn med anbringelsesstedets anvendelse af reglerne i denne lov, herunder fysisk guidning. For at sikre, at kommunale plejefamilier har de samme redskaber til at udøve den nødvendige omsorg over for anbragte børn og unge som almindelige plejefamilier i de familielignende rammer i deres eget hjem, indføres der endvidere lovhjælp til, at generelt godkendte kommunale plejefamilier får adgang til at anvende fysisk guidning samt afværgehjælp, jf. nærmere nedenfor under afsnit 3.2.2. om afværgehjælp samt under afsnit 3.1.1. om voksenansvar og adgangen til at foretage indgreb som led i den daglige omsorg for en tydeliggørelse af alle anbringelsessteders ansvar for at varetage den daglige omsorg. Endvidere foreslås det med § 7 at samle og præcisere de generelle principper for magtanvendelse.

Endvidere foreslås det i §§ 19-20 at videreføre de nuværende bestemmelser i servicelovens kapitel 24 a om indgreb i adgang til internet og telefon over for personer, der er anbragt på et anbringelsessted efter servicelovens § 66, stk. 1,

nr. 5 og 6, i henhold til en strafferetlig afgørelse afsagt ved dom eller kendelse. Der foretages i den forbindelse visse redaktionelle og sproglige ændringer i forslaget bestemmelser.

Endelig foreslås det i §§ 21 og 23 at tydeliggøre de gældende regler om registrering og indberetning samt klagereglerne. Der vil blive udarbejdet et standardskema til brug for anbringelsesstedernes registrering og indberetning med henblik på at smidiggøre processen.

Der vil blive udarbejdet informationsmateriale målrettet anbragte børn og unge og deres forældre om børns og unges rettigheder i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, samt undervisningsmateriale målrettet bl.a. anbringelsessteder om, hvordan man iagttager børns og unges rettigheder og adgangen til at foretage indgreb heri.

3.1.3.4. Forholdet til lov om personoplysninger

Lov om behandling af personoplysninger, jf. lov nr. 429 af 31. maj 2000 (herefter persondataloven) indeholder i § 6, stk. 1 de generelle betingelser for, hvornår behandling, herunder videregivelse af ikke-fortrolige og almindelige fortrolige personoplysninger, må finde sted. Af bestemmelsen følger, at behandling af personoplysninger kun må finde sted, hvis en af de i nr. 1-7 angivne betingelser er opfyldt, herunder at den registrerede har givet sit samtykke til, at behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave i samfundets interesse, eller at behandlingen er nødvendig af hensyn til udførelsen af en opgave, der henhører under offentlig myndighedsudøvelse, som den dataansvarlige eller en tredjemand, til hvem oplysningerne videregives, har fået pålagt.

Videregivelse og anden behandling af følsomme personoplysninger er reguleret i persondatalovens §§ 7 og 8. Følsomme personoplysninger, herunder oplysninger om helbredsforhold, f.eks. oplysninger om en fysisk persons tidligere, nuværende eller fremtidige fysiske eller psykiske tilstand samt oplysninger om medicinforbrug, må efter § 7, stk. 1, i persondataloven som udgangspunkt ikke behandles. Forbuddet i stk. 1 gælder dog efter stk. 2 f.eks. ikke, hvis den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til en sådan behandling, hvis behandlingen er nødvendig for at beskytte den registreredes eller en anden persons vitale interesser i tilfælde, hvor den pågældende ikke fysisk eller juridisk er i stand til at give sit samtykke, eller hvis behandlingen er nødvendig for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares, jf. stk. 2. Det kan bl.a. være tilfældet med hensynet til offentlige myndigheders behandling af oplysninger som led i myndighedsudøvelse.

Efter persondatalovens § 8, stk. 2, må oplysninger om strafbare forhold, væsentlige sociale problemer og andre rent private forhold end dem, der er nævnt i persondatalovens § 7, stk. 1, som udgangspunkt ikke videregives. Videregivelse kan dog bl.a. finde sted, hvis den registrerede har givet sit

udtrykkelige samtykke til videregivelsen (nr. 1), hvis videregivelsen sker til varetagelse af private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrundes hemmeligholdelse, herunder hensynet til den oplysningen angår (nr. 2), eller hvis videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en myndigheds virksomhed eller påkrævet for en afgørelse, som myndigheden skal træffe (nr. 3). Efter persondatalovens § 8, stk. 3, må forvaltningsmyndigheder, der udfører opgaver inden for det sociale område, kun videregive oplysninger omfattet af § 8, stk. 1, og § 7, stk. 1, hvis betingelserne i § 8, stk. 2, nr. 1 eller 2, er opfyldt, eller hvis videregivelsen er et nødvendigt led i sagens behandling eller nødvendig for, at en myndighed kan gennemføre tilsyns- eller kontrolopgaver.

Endelig skal behandlingen af oplysninger ske i overensstemmelse med de grundlæggende betingelser i lovens § 5. Dette indebærer, at al behandling af personoplysninger skal ske til udtrykkeligt angivne og saglige formål, og at en senere behandling af oplysningerne ikke er uforeneligt med det oprindelige formål, hvortil oplysningerne er indsamlet.

For alle behandlinger af oplysninger er det desuden en forudsætning for behandlingens lovlighed, at de oplysninger, der behandles, er relevante og tilstrækkelige, og ikke omfatter mere, end hvad der kræves til opfyldelse af de formål, hvortil oplysningerne indsamles, og de formål, hvortil oplysningerne senere behandles.

Efter persondatalovens § 41, stk. 1, må personer, virksomheder mv., der udfører arbejde under den dataansvarlige eller databehandleren, og som får adgang til oplysninger, kun behandle disse efter instruks fra den dataansvarlige, medmindre andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov. Når en dataansvarlig overlader en behandling af oplysninger til en databehandler, skal den dataansvarlige sikre sig, at databehandleren kan træffe de i § 41, stk. 3-5, nævnte tekniske og organisatoriske sikkerhedsforanstaltninger, og påse, at dette sker, jf. § 42, stk. 1. Efter bestemmelsens stk. 2, skal gennemførelse af en behandling ved en databehandler ske i henhold til en skriftlig aftale parterne imellem. Af aftalen skal det fremgå, at databehandleren alene handler efter instruks fra den dataansvarlige, og at reglerne i § 41, stk. 3-5, ligeledes gælder for behandlingen ved databehandleren.

Som en konsekvens af forslaget § 17 vil der ske behandling af personoplysninger om et barn eller en ung, som bliver underlagt elektronisk overvågning ved hjælp af alarm- eller pejlesystemer. Dette indebærer, at persondatalovens regler vil finde anvendelse på forhold, der er reguleret af den foreslåede bestemmelse. Formålet med indsamlingen af oplysninger om et barn eller en ung er, som anført ovenfor at sikre, at barnet eller den unge ikke skader sig selv eller andre ved at færdes uden for døgninstitutionen eller opholdsstedet på egen hånd. Der vil således blive registreret oplysninger om barnet eller den unges færden, hvis denne forlader døgninstitutionen eller opholdsstedet.

Det er Social- og Indenrigsministeriets vurdering, at indsamlingen sker til et udtrykkeligt angivet og sagligt formål. Endvidere registreres der alene oplysning om, at barnet eller den unge har forladt døgninstitutionen eller opholdsstedet hvorfor det vurderes, at den foreslåede regel er proportional med det forfulgte formål.

Som anført ovenfor skal anvendelse af alarm- og pejlesystemet ske i samarbejde med den registrerede. Det betyder, at forældremyndighedsindehaverens samtykke altid skal indhentes. Det er Social- og Indenrigsministeriets opfattelse, at bestemmelsen dermed er i overensstemmelse med persondatalovens § 7, stk. 2, nr. 1.

Som følge af persondatalovens § 41 skal der indgås en databehandleraftale mellem døgninstitutionen eller opholdsstedet og den pågældende dataansvarlige kommune.

Som en konsekvens af forslaget § 21 vil der ske videregivelse af oplysninger fra anbringelsessteder til anbringende kommune, socialtilsynet og anbringelsesstedets beliggenhedskommune samt den kommunale eller regionale driftsherre i form af indberetning eller orientering herom af registrerede magtanvendelser foretaget på anbringelsesstedet. Som en konsekvens af forslaget § 22 vil socialtilsynet endvidere kunne få tilsvarende oplysninger i forbindelse med deres tilsyn med anbringelsesstedernes anvendelse af reglerne i lovforslaget som led i det driftsorienterede tilsyn efter § 2 i lov om socialtilsyn, jf. lovens § 20. De oplysninger der efter de foreslåede bestemmelser vil kunne videregives fra det enkelte anbringelsessted, kan vedrøre rent private forhold om en eller flere identificerbare fysiske personer, som bor på anbringelsesstedet. Hvis dette er tilfældet, vil behandlingen af sådanne oplysninger i forbindelse med anbringelsesstedets videregivelse, være omfattet af persondatalovens databehandlingsregler, jf. lovens §§ 5-7. Det er Social- og Indenrigsministeriets anbringende kommune, socialtilsynet og anbringelsesstedets beliggenhedskommune samt den kommunale eller regionale driftsherre i kraft af sine forpligtelser efter dette lovforslag samt serviceloven og lov om socialtilsyn har adgang til at behandle disse oplysninger, jf. persondatalovens § 8, stk. 1. I det omfang videregivelsen af oplysninger indeholder oplysninger om barnet eller den unge rent private forhold, er videregivelsen omfattet af videregivelsesreglerne i persondatalovens § 8, stk. 3, såfremt oplysningerne er nødvendige for, at de omhandlende myndigheder kan udøve deres respektive tilsyn med anbringelsesstedet og de anbragte børn og unge.

3.1.4. Etablering af hjemmel til anvendelse af rusmiddeltest med samtykke

3.1.4.1. Gældende ret

En rusmiddeltest med henblik på at kontrollere, hvorvidt et barn eller en ung benytter sig af rusmidler, forudsætter samtykke og må ikke udgøre en uforholdsmæssig begrænsning i barnets eller den unges ret til privatliv. Et samtykke kan altid trækkes tilbage.

Adgangen til at anvende rusmiddeltest over for anbragte børn og unge er ikke lovreguleret i dag.

3.1.4.2. Overvejelser

Kortlægningen af praksis for magtanvendelse over for anbragte børn og unge, jf. afsnit 2 om lovforslagets baggrund, viser, at en stor del af de adspurgte institutioner i praksis anvender urinprøver. Den mest udbredte årsag til, at institutionerne anmoder et barn eller en ung om at aflægge en urinprøve, er, at der er konkret mistanke om narkotikamisbrug. En tredjedel af de adspurgte opholdssteder og ca. en femtedel af døgninstitutionerne anvender imidlertid urinprøver rutinemæssigt.

Erfaringer fra bl.a. Folketingets Ombudsmands tilsynsbesøg på en række socialpædagogiske opholdssteder viser tilsvarende, at de anbragte børn og unge bliver bedt om at aflægge urinprøve i forskellige situationer. Det kan f.eks. være, når en ung, der tidligere har haft misbrugsproblemer, har været på besøg udenfor anbringelsesstedet, eller når den unges sagsbehandler ønsker, at der bliver taget en prøve. Det er frivilligt, om de anbragte børn og unge vil aflægge en urinprøve, men i praksis har det i nogle tilfælde vist sig at kunne få konsekvenser, hvis barnet eller den unge nægter at medvirke. Det kan f.eks. være, at nægtelsen bliver betragtet som et positivt testresultat, eller at der foretages indgreb i barnet eller den unges bevægelsesfrihed.

Magtanvendelsesudvalget har drøftet anvendelsen af rusmiddeltest over for anbragte børn og unge. Det er udvalgets opfattelse, at der kan være et behov for at kontrollere, om et barn eller en ung benytter sig af rusmidler. Først og fremmest af hensyn til barnet eller den unges sundhed og udvikling ved enten at forebygge et potentielt misbrug eller ved at hjælpe den pågældende med at komme ud af et misbrug, men også af hensyn til de øvrige børn og unge på anbringelsesstedet for at sikre et godt og stabilt miljø, hvor der ikke forekommer euforiserende stoffer m.v. Flertallet i Magtanvendelsesudvalget anbefalede på den baggrund, at der etableres en klar og afgrænset lovhjemmel til, at et anbragt barn eller en ung kan give samtykke til at aflægge en rusmiddeltest, hvis der på baggrund af konkrete omstændigheder er mistanke om, at vedkommende har indtaget rusmidler. Udvalget anbefalede, at adgangen hertil betinges af samtykke fra barnet eller den unge selv samt for børn under 12 år ligeledes af samtykke fra forældremyndighedsindehaveren. Udvalget anbefalede, at samtykket først blev afgivet i den konkrete situation og kun var gældende i denne situation og dermed ikke i forhold til evt. fremtidig rusmiddeltest.

Social- og Indenrigsministeriet kan tiltræde udvalgets anbefalinger om etablering af en klar hjemmel for anvendelse af rusmiddeltest med samtykke. Ministeriet finder, at det er afgørende, at institutionerne har de nødvendige redskaber til at skabe sunde og trygge rammer for de anbragte børn og unge samt de nødvendige redskaber til at hjælpe børn og unge ud af et potentielt misbrug. Det er derfor problematisk, at der hersker uklarhed om, hvorvidt opholdssteder og døgninstitu-

tioner i en konkret situation, hvor der findes at være behov for det, har mulighed for at kontrollere, om et barn eller en ung benytter sig af rusmidler. Der bør således fastsættes klare rammer for, hvornår og under hvilke omstændigheder rusmiddeltest kan anvendes.

Et samtykke til en rusmiddeltest kan have stor betydning for det enkelte barn eller den enkelte unge både i forhold til at kunne afkræfte en mistanke om misbrug, men også forebyggende som led i en pædagogisk indsats, så barnet eller den unge velvidende om, at misbrug vil kunne opdages, støttes i at holde sig fra rusmidler. I den forbindelse er det dog vigtigt, at barnet eller den unge ikke føler sig presset til at samtykke til en frivillig rusmiddeltest.

Ministeriet finder, at der bør være tale om et informeret samtykke, således at barnet eller den unge skal informeres om reglerne for aflæggelse af rusmiddeltest forud for afgivelse af et generelt samtykke til anvendelse af rusmiddeltest. Barnet eller den unge, samt for børn under 12 år forældremyndighedsindehaveren, bør have afgivet det generelle samtykke før end rusmiddeltest kan finde anvendelse. Samtykket bør ikke afgives i konkrete situationer, hvor barnet eller den unge formodes at være påvirket af euforiserende stoffer m.v. Rusmiddeltest bør kun kunne anvendes, når barnet eller den unge medvirker frivilligt hertil. Rusmiddeltest bør kun kunne anvendes, når barnet eller den unge medvirker frivilligt hertil. Der bør fastsættes kriterier for anvendelse af rusmiddeltest for at understøtte, at der ikke anvendes mere indgribende metoder over for det pågældende barn eller den pågældende unge, end formålet tilsiger.

3.1.4.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås i § 5, at der etableres hjemmel til, at anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, kan anvende en rusmiddeltest, når et barn eller en ung har et misbrug, eller der er konkrete grunde til at antage, at barnet eller den unge har indtaget rusmidler. Barnet eller den unge skal forinden have afgivet et generelt samtykke til aflæggelse af rusmiddeltest. For børn under 12 år er det forældremyndighedsindehaveren, der skal have afgivet et generelt samtykke til, at barnet i konkrete situationer kan afgive samtykke til at aflægge en rusmiddeltest.

Anvendelse af rusmiddeltest med barnets eller den unges samtykke indebærer, at personalet forud for afgivelse af generelt samtykke til anvendelse af rusmiddeltest skal informere barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren om reglerne for afgivelse af samtykke til anvendelse af rusmiddeltest, således at barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren ved, hvad der gives samtykke til. Anvendelse af rusmiddeltest kan kun ske, når barnet eller den unge medvirker frivilligt til aflæggelsen heraf. Manglende medvirken må ikke sanktioneres af personalet.

Der vil blive fastsat nærmere retningslinjer for anvendelse af rusmiddeltest, herunder fremgangsmåden og krav til indholdet af samtykket.

3.2. Udvidelse af adgangen til magtanvendelse over for anbragte børn og unge

3.2.1. Magtanvendelse på interne skoler

3.2.1.1. Gældende ret

Efter folkeskolelovens § 20, stk. 5, kan specialundervisning indrettes på opholdssteder eller døgninstitutioner efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6 (såkaldte interne skoler). Kommunalbestyrelsen kan efter overenskomst med et i kommunen beliggende opholdssted eller en døgninstitution henvise elever til specialundervisning på en intern skole på institutionen, jf. folkeskolelovens § 22, stk. 5, 2. pkt. En elev kan henvises til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand på en intern skole på en institution, hvis eleven er anbragt på en institution, og det vil være mest hensigtsmæssigt at undervise eleven i kortere eller længere tid på en intern skole på denne eller en anden institution, f.eks. på grund af elevens adfærdsvanskeligheder, § 1 i bekendtgørelse nr. 702 af 23. juni 2014 om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder. Begrebet interne skoler omfatter således de tilfælde, hvor én eller flere elever er henvist til specialundervisning eller anden socialpædagogisk bistand på et opholdssted eller en døgninstitution, herunder på en sikret døgninstitution.

Undervisningen på de interne skoler tilrettelægges efter folkeskolelovens regler om specialundervisning og anden socialpædagogisk bistand. Som følge heraf er det folkeskolelovens regler om magtanvendelse, der finder anvendelse på de interne skoler.

De gældende regler om magtanvendelse i folkeskolen fremgår af § 10 i bekendtgørelse nr. 697 af 23. juni 2014 om fremme af god orden i folkeskolen. Det fremgår heraf, at en elev, over for hvem der anvendes magt for at afværge, at eleven udøver vold mod sig selv eller andre eller ødelægger eller beskadiger ting, af det undervisende personale omgående kan udelukkes fra klassen. Udelukkelsen er betinget af, at eleven i udelukkelsestiden er under fornødent tilsyn. Det fremgår videre, at underviseren ved udelukkelse af en elev fra klassen omgående skal underrette skolens ledelse, hvorefter ledelsen træffer beslutning om de nødvendige videre foranstaltninger. Det fremgår også, at det i øvrigt er lovgivningens almindelige regler om nødværge, nødret og lovlig retshåndhævelse, jf. straffeloven og retsplejeloven, der gælder. Endelig fremgår det, at legemlig afstraffelse og nedværdigende behandling ikke er tilladt, og at der i fornødent omfang kan anvendes magt for at afværge, at en elev øver vold mod sig selv eller andre eller ødelægger eller beskadiger ting.

Henvisning af en elev til specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand i en privat, selvejende eller regionalt drevet institution er betinget af, at der på forhånd er indgået en overenskomst mellem institutionen og kommunalbestyrelsen i beliggenhedskommunen.

Anvendelse af magt over for elever på interne skoler skal indberettes til kommunalbestyrelsen i beliggenhedskommunen, som fører tilsyn med undervisningen på interne skoler, jf. § 14, stk. 1, nr. 6, og § 15, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 702 af 23. juni 2014 om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagtilbud og anbringelsessteder.

Servicelovens regler om magtanvendelse finder ikke anvendelse på den interne skole på anbringelsesstedet, hvilket betyder, at personalet på anbringelsesstedet vil skulle navigere efter to forskellige regelsæt i forhold til anvendelse af magt afhængig af, om børnene eller de unge befinder sig i en undervisningssituation på den interne skole eller på den øvrige del af anbringelsesstedet.

3.2.1.2. Overvejelser

Det er uhensigtsmæssigt, at personalet på institutioner skal navigere efter to forskellige regelsæt i forhold til indsatsen over for det enkelte anbragte barn eller den unge. Det skaber således usikkerhed både for personalet, men også for de anbragte børn og unge om, hvilke beføjelser personalet har til at håndtere potentielle konflikter henholdsvis i den interne skole og på den øvrige del af institutionen.

Der er derfor behov for at sikre, at personalet har de samme redskaber, uanset om redskaberne anvendes i forbindelse med undervisningen eller uden for undervisningstiden - både af hensyn til det barn eller den unge der gribes ind over for, men også af hensyn til de øvrige børn og unges læring og trivsel.

3.2.1.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at de interne skoler på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i serviceloven omfattes af forslagets § 6 og §§ 8 og 9 om fysisk guidning, afværgehjælp og fysisk magtanvendelse. For nærmere om fysisk guidning samt fysisk magtanvendelse og afværgehjælp henvises til afsnit 3.1.3. om videreførelse og præcisering af de eksisterende regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge samt afsnit 3.2.3 om afværgehjælp.

Det foreslås, at udvidelsen af reglerens anvendelsesområde kommer til at omfatte personalet på institutionen, der udfører pædagogisk arbejde eller undervisning på den interne skole. Som en konsekvens af ovenstående foretages der samtidigt en ændring af folkeskolelovens § 52, jf. § 4, nr. 1, i det samtidigt fremsatte forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om socialtilsyn og folkeskoleloven (konsekvensændringer som følge af lov om voksenansvar over for anbragte børn og unge).

Det foreslås, at de eksisterende regler om registrering og indberetning af magtanvendelse i magtanvendelsesbekendtgørelsen fremover også skal finde anvendelse på de tilfælde af magtanvendelse, der finder sted på en intern skole. En indberetning vil som følge heraf også skulle sendes til både

den anbringende kommune og socialtilsynet. Da det er kommunalbestyrelsen i anbringelsesstedets beliggenhedskommune, der fører tilsyn med undervisningen på den interne skole, foreslås, at der ligeledes fremover skal ske indberetning til denne.

3.2.2. Afværgehjælp

3.2.2.1. Gældende ret

Efter de gældende regler i serviceloven og magtanvendelsesbekendtgørelsen er det som udgangspunkt ikke tilladt at anvende fysisk magt på anbringelsesstederne alene for at afværge eller forhindre en tingsskade, medmindre der er tale om så ekstraordinær en situation, at straffelovens regler om nødret helt undtagelsesvist finder anvendelse.

Ved risiko for personskade vil der kunne gribes ind med fysisk magt over for børn og unge anbragt på døgninstitutioner og opholdssteder, hvis barnet eller den unge samtidig udviser en sådan adfærd, at fortsat ophold i fællesskabet er uforvarselig, eller hvis det er for at forhindre personskade på barnet eller den unge selv eller på andre. Det følger af § 2 i magtanvendelsesbekendtgørelsen.

3.2.2.2. Overvejelser

Det hænder, at der på et anbringelsessted opstår en situation, hvor et anbragt barn eller ung i f.eks. et anfald af raseri ødelægger egne eller andres ting. I langt de fleste tilfælde vil en medarbejder på anbringelsesstedet kunne tale barnet eller den unge fra den pågældende handling og på denne måde forhindre den forestående tingsskade.

Men der vil være situationer, hvor barnet eller den unge i den konkrete situation ikke kan nås med dialog. Som det fremgår af ovenstående, er der i disse tilfælde i dag kun adgang til at gribe ind, hvis barnet eller den unge er til fare for sig selv eller andre, eller hvis den konkrete situation er omfattet af straffelovens regler om nødret. I de situationer, der ikke er omfattet af ovenstående, har medarbejderne på anbringelsesstedet således ikke mulighed for at gribe ind og forhindre skaden. Det kan betyde, at barnet eller den unge pådrager sig et stort erstatningskrav eller får foretaget skade på noget af høj affektionsværdi enten for dem selv eller for andre.

Magtanvendelsesudvalget har diskuteret muligheden for at afværge, at et barn eller en ung ødelægger ejendom af stor værdi. Flertallet i udvalget finder, at ødelæggelse af ting og ejendom kan være velfærds- samt adfærdstruende og vurderer på denne baggrund, at der er et behov for fysisk at kunne gribe ind over for et barn eller en ung, der i en konkret situation ikke er i stand til at standse sig selv og derfor har behov for hjælp hertil. Udvalget anbefaler på denne baggrund, at der etableres hjemmel til, at et barn eller en ung, der ødelægger eller beskadiger egne eller andres ting af betydelig økonomisk værdi eller affektionsværdi, i særlige tilfælde kortvarigt kan fastholdes eller føres til et andet opholdsrum.

Social- og Indenrigsministeriet kan tiltræde udvalgets anbefalinger. Ministeriets finder, at episoder, hvor et barn eller en ung fortsætter med at gøre skade på mindre værdifulde genstande, ligeledes kan være skadende for et barn eller en ung. Det bør derfor også kunne gribes ind over for et barn eller en ung i sådanne situationer.

3.2.2.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås i § 8, at der etableres hjemmel til, at et barn eller en ung, der i et ikke ubetydeligt omfang ødelægger eller beskadiger egne eller andres ting, kortvarigt kan fastholdes eller føres til et andet opholdsrum af den kommunale plejefamilie eller personalet på anbringelsesstedet. Afværgehjælp vil kunne anvendes både, hvor barnet eller den unge ødelægger eller beskadiger en genstand af høj økonomisk værdi eller affektionsværdi, og hvor barnet eller den unge fortsætter med at gøre skade på mindre ting.

Hjemlen vil alene gælde for døgninstitutioner, opholdssteder og generelt godkendte kommunale plejefamilier efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, jf. § 66 a, stk. 1, nr. 1.

Afværgehjælpen skal foretage så skånsomt som muligt og under iagttagelse af proportionalitetsprincippet. Indgrebet må således ikke være mere indgribende end nødvendigt. Hvis det er muligt at hindre skaden på en mindre indgribende måde, f.eks. ved at tale barnet eller den unge fra det, er der således ikke adgang til at anvende afværgehjælp.

Anvendelse af afværgehjælp skal registreres og indberettes til den anbringende kommune og socialtilsynet. For nærmere om registrering og indberetning henvises til afsnit 3.1.3. om videreførelse og præcisering af eksisterende regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge.

3.2.3. Tilbageførelse

3.2.3.1. Gældende ret

Anbragte børn og unge har en grundlæggende ret til bevægelsesfrihed som beskrevet i afsnit 3.1.3. om videreførelse og præcisering af eksisterende regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge. Anbringelsesstederne har et ansvar for at tilrettelægge en hverdag med udviklende aktiviteter, hvor de voksne ud fra barnet eller den unges behov anviser, hvornår barnet eller den unge skal være på anbringelsesstedet eller i skole, og hvornår barnet eller den unge i øvrigt frit kan bevæge sig i og uden for anbringelsesstedet, herunder for at benytte sig af de tilbud der er i lokalområdet.

Der er mulighed for at foretage visse indgreb i et barn eller en ungs bevægelsesfrihed som led i den daglige omsorg over for barnet eller den unge, som beskrevet i afsnit 3.1.1. om voksenansvar og adgangen til at foretage indgreb som led i den daglige omsorg.

Det følger herudover af magtanvendelsesbekendtgørelsen § 8, stk. 1, nr. 1, at der er adgang til at tilbageholde et anbragt barn eller en ung på en delvis lukket institution eller afdeling, hvis der er en begrundet formodning for, at barnet eller den unge vil rømme, og det er afgørende for den socialpædagogiske behandling, at barnet eller den unge tilbageholdes. Der skal endvidere foreligge en risiko for, at barnets eller den unges udvikling eller sundhed vil lide alvorlig skade i forbindelse med en rømning.

Herudover kan anbringelsessteder anvende fysisk magt i form af fastholdelse eller føren af et anbragt barn eller en anbragt ung til et andet rum inden for anbringelsesstedets rammer, hvis barnet eller den unge herved forhindres i at skade sig selv eller andre, eller hvis barnet udviser en sådan adfærd, at fortsat ophold i fællesskabet er uforsvarlig, jf. § 2, stk. 1, i magtanvendelsesbekendtgørelsen.

Opholdsstederne og døgninstitutionerne har imidlertid ikke mulighed for at tilbageføre et barn eller en ung, der stikker af og udviser en adfærd, der medfører en risiko for skade på barnet eller den unge selv eller andre, medmindre der er tale om situationer, hvor der kan gribes ind som led i omsorgspligten, eller der er tale om en så ekstraordinær situation, at der undtagelsesvist er adgang til nødværge efter straffelovens regler.

Efter politilovens § 2 har politiet bl.a. til opgave at yde andre myndigheder bistand efter gældende ret og udføre opgaver, der følger af gældende ret eller i øvrigt har en naturlig tilknytning til politiets virksomhed. På anmodning fra personalet på institutionerne vil politiet således kunne bistå institutionerne med foreløbige foranstaltninger.

3.2.3.2. Overvejelser

Kortlægningen af praksis for magtanvendelse over for anbragte børn og unge, jf. afsnit 2 om lovforslagets baggrund, viser, at særligt personalet på åbne anbringelsessteder oplever, at de i situationer, hvor et anbragt barn eller en ung stikker af, har svært ved at gribe ind og forhindre barnet eller den unge i at gøre skade på sig selv eller andre.

Når et anbragt barn eller en ung forlader et anbringelsessted eller udebliver efter aftalt fravær, kan det have andre årsager, end at vedkommende er stukket af. Det er således vigtigt, at anbringelsesstedet snarest muligt prøver at finde årsagen til fraværet. I de fleste tilfælde vil anbringelsesstedet kunne få en dialog med barnet eller den unge med henblik på at sikre sig, at barnet eller den unge har det godt og vil komme tilbage til anbringelsesstedet. I andre tilfælde vil barnet eller den unge ikke selv have intentioner om at vende hjem, men ofte vil en socialpædagogisk indsats kunne overbevise barnet eller den unge herom.

I de få tilfælde, hvor et barn eller en ung ikke kan overbevises om at komme tilbage til anbringelsesstedet, og hvor barnet eller den unge samtidig udviser en adfærd, der medfører en risiko for en skade på barnet eller den unge selv eller andre, kan der imidlertid være brug for, at anbringelsesstedet

opsøger barnet eller den unge for at bringe vedkommende tilbage.

3.2.3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås i § 10, at der etableres adgang til, at personale på anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, som led i omsorgspligten kan tilbageføre et anbragt barn eller en ung, der stikker af fra anbringelsesstedet, når barnet eller den unge udviser en adfærd, der medfører en risiko for skade på barnet eller den unge selv eller på andre. Ved tilbageførelse forstås, at personalet kan fastholde og føre et barn eller en unge tilbage til anbringelsesstedet. Tilbageførelsen skal ske så skånsomt som muligt, under iagttagelse af proportionalitetsprincippet og være afpasset forholdene i den konkrete situation. I situationer, hvor et barn eller en ung er rømmet langt væk fra anbringelsesstedet, vil barnet eller den unge således kun kunne fastholdes og føres til et transportmiddel, men ikke fastholdes hele vejen tilbage til anbringelsesstedet.

Forslaget medfører ikke, at personalet på anbringelsessteder skal udføre politiopgaver i forbindelse med tilbageførelse af børn og unge. Samtidig er det væsentligt, at de ikke bringes i situationer, der kan udsætte dem selv for fare. I de tilfælde, hvor personalet vurderer, at tilbageførelse er nødvendig, men hvor de ikke finder det forsvarligt selv at gennemføre den, kan de anmode politiet om at bistå med tilbageførelsen. På anmodning fra personalet på institutionerne vil politiet, ligesom det gælder i dag, med henblik på at beskytte personalet kunne deltage i en tilbageførelse.

Anvendelse af tilbageførelse vil skulle registreres og indberettes til den anbringende kommune og socialtilsynet efter reglerne i forslagens § 21. For nærmere om registrering og indberetning henvises til afsnit 3.1.3. om videreførelse og præcisering af eksisterende regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge.

Hvis et barn eller en ung gentagne gange rømmer fra anbringelsesstedet, må den anbringende kommune overveje, om der er behov for en anden pædagogisk tilgang over for barnet eller den unge, og om barnet eller den unge skal anbringes på et andet anbringelsessted. Det kan f.eks. være på et anbringelsessted, der anvender nogle andre pædagogiske metoder, eller på en delvis lukket afdeling eller institution eller en sikret døgninstitution, hvor der er en udvidet adgang til tilbageholdelse af barnet eller den unge.

3.2.4. Tilbageholdelse

3.2.4.1. Gældende ret

Anbragte børn og unge har, jf. afsnit 3.1.3. om videreførelse og præcisering af eksisterende regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge, en grundlæggende ret til bevægelsesfrihed. Anbringelsesstederne har et ansvar for at tilrettelægge en udviklende og tryk hverdag med behørig inddragelse af de

anbragte børn og unge. Det er personalet på anbringelsesstederne, der ud fra barnet eller den unges behov, og efter nærmere aftale med barnet eller den unge, anviser hvornår barnet eller den unge skal være på anbringelsesstedet eller i skole, og hvornår barnet eller den unge i øvrigt kan bevæge sig frit i og uden for anbringelsesstedet, herunder for at benytte sig af de tilbud der er i lokalområdet.

Det er ikke tilladt at anvende fysisk magt, når et barn eller en ung f.eks. forsøger at rømme fra et anbringelsessted efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6. Det er dog muligt at fastholde og tilbageholde et anbragt barn eller en ung på en delvis lukket institution eller afdeling, jf. magtanvendelsesbekendtgørelsen § 8, stk. 1, nr. 1, og § 9, stk. 1, nr. 1, hvis der er en begrundet formodning for, at barnet eller den unge vil rømme, og det er afgørende for den socialpædagogiske behandling, at barnet eller den unge tilbageholdes. Det er endvidere et krav for brug af dette indgreb, at der er risiko for, at barnet eller den unges udvikling eller sundhed vil lide alvorlig skade i forbindelse med en rømning.

Samtidig kan anbringelsessteder anvende fysisk magt i form af fastholdelse eller føren af et anbragt barn eller en anbragt ung til et andet rum inden for anbringelsesstedets rammer, hvis barnet eller den unge herved forhindres i at skade sig selv eller andre eller udviser en sådan adfærd, at fortsat ophold i fællesskabet er uforvarselig, jf. § 2, stk. 1, i magtanvendelsesbekendtgørelsen

Det følger herudover af § 123 c i serviceloven, at børn og unge-udvalget i opholdskommunen kan træffe afgørelse om, at børn og unge på anbringelsessteder, jf. § 66, nr. 5 og 6, i serviceloven, kan tilbageholdes i op til 14 dage umiddelbart efter anbringelsen, når det må anses for at være af væsentlig betydning for at imødekomme et barn eller en ungs særlige behov for støtte, og det vurderes at have afgørende betydning for den socialpædagogiske behandling. Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om, hvor mange dage tilbageholdelsen skal vare inden for de første 14 dage af anbringelsen.

Tilbageholdelsen kan foretages af personalet på anbringelsesstedet ved at anvende fysisk magt i form af fastholdelse af barnet eller den unge for at forhindre den pågældende i at forlade anbringelsesstedet. Fysisk magt må dog ikke anvendes, hvis risikoen for, at barnet eller den unge forlader anbringelsesstedet, kan afværges på en mindre indgribende måde.

3.2.4.2. Overvejelser

Magtanvendelsesudvalg fandt, at der i praksis kan opstå situationer, hvor det kan være nødvendigt at hindre barnet eller den unges bevægelsesfrihed for at forhindre rømning. Udvalget var dog af den opfattelse, at en sådan adgang til tilbageholdelse aldrig bør være generel, bl.a. fordi der er tale om et indgreb i barnet eller den unges ret til at bevæge sig frit.

Social- og Indenrigsministeriet er ligeledes af den opfattelse, at der kan opstå situationer undervejs i en anbringelse, hvor

der vurderes at være behov for at kunne tilbageholde barnet eller den unge for en kortere periode. Det kan f.eks. være i situationer, hvor barnet eller den unge har konflikter med andre unge eller familien eller ved pludselige hændelser som f.eks. et dødsfald, hvor barnet eller den unge ikke kan nås med dialog og pædagogiske redskaber alene.

Hvis der vurderes at være et konstant eller stort behov for at kunne tilbageholde et barn eller en ung på anbringelsesstedet, må den anbringende kommune overveje, om barnet eller den unge skal anbringes på et anbringelsessted, hvor der er udvidede muligheder for tilbageholdelse af det anbragte barn eller den unge. En sådan anbringelse vil kunne ske på en delvis lukket afdeling eller institution eller på en sikret døgninstitution, hvor der er mulighed for at aflåse vinduer og yderdøre.

Der kan dog opstå situationer i løbet af anbringelsen, hvor der vurderes alene at være behov for at hindre barnet eller den unges bevægelsesfrihed for en afgrænset periode, og hvor det vurderes at være et uforholdsmæssigt stort indgreb at flytte barnet eller den unge til et nyt anbringelsessted.

3.2.4.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås i § 11, at der etableres adgang til, at børn og unge-udvalget, også efter de første 14 dage af en anbringelse, kan træffe afgørelse om tilbageholdelse af barnet eller den unge i op til 14 dage, hvis det må anses for at være af væsentlig betydning for at imødekomme barnet eller den unges særlige behov for støtte, og det vurderes at have afgørende betydning for den socialpædagogiske behandling.

Udvidelsen er til brug for de situationer, hvor det, efter anbringelsen er iværksat, viser sig, at der er behov for at kunne beskytte barnet eller den unge mod at foretage handlinger, der kan medføre risiko for barnet eller den unges udvikling, f.eks. kriminalitet, stofmisbrug m.v. Således vil der som udgangspunkt kunne ske tilbageholdelse af et barn eller en ung i i alt 2 gange 14 dage i løbet af en anbringelse.

Det foreslås endvidere, at der etableres adgang til, at kommunalbestyrelsen, hvis særlige forhold gør sig gældende, kan træffe afgørelse om forlængelse af børn og unge-udvalgets afgørelse om tilbageholdelse under anbringelsen med op til yderligere 14 dage. Således vil der maksimalt kunne ske tilbageholdelse af et barn eller en ung i i alt 3 gange 14 dage i løbet af en anbringelse.

3.2.5. Undersøgelse af person og opholdsrum

3.2.5.1. Gældende ret

Det følger af servicelovens § 123 a, stk. 1, at en sikret døgninstitution uden retskendelse har adgang til at undersøge, hvilke effekter et barn eller en ung, der er anbragt på institutionen, har i sin besiddelse i sit opholdsrum. Undersøgelsen af opholdsrummet kan foretages i forbindelse med, at barnet eller den unge anbringes, før og efter barnet eller den unge

har haft besøg, samt før og efter barnet eller den unge har været fraværende fra institutionen.

I forbindelse med undersøgelse af opholdsrummet er der i dag ikke adgang til at foretage en undersøgelse af barnet eller den unges person, medmindre der er bestemte grunde til at antage, at barnet eller den unge er i besiddelse af effekter, hvor besiddelsen medfører, at ordensbestemmelser ikke kan overholdes, eller sikkerhedshensyn ikke kan iagttages, jf. servicelovens § 123 a, stk. 2.

3.2.5.2. Overvejelser

Mange anbringelsessteder har i dag en husorden, hvor det bl.a. kan fremgå, hvilke effekter et barn eller en ung ikke må være i besiddelse af. Det kan f.eks. være euforiserende stoffer, våben og andre ting, der er til fare for de øvrige anbragte børn og unge samt personalet. Det er dog i praksis en udfordring for de sikrede døgninstitutioner at forhindre, at farlige genstande eller stoffer forekommer på stedet.

Det er væsentligt for indsatsen over for de anbragte børn og unge på sikrede døgninstitutioner, at institutionen kan opretholde trygheden og sikkerheden for de anbragte børn og unge samt personalet.

Det er derfor af afgørende betydning, at der på de sikrede døgninstitutioner er mulighed for at sikre, at de anbragte børn og unge ikke er i besiddelse af ulovlige genstande såsom euforiserende stoffer og våben.

Magtanvendelsesudvalget har på baggrund af hensynet til de anbragte børns og unges sundhed og udvikling samt hensynet til sikkerheden og trygheden på anbringelsesstederne anbefalet, at den eksisterende adgang til, at sikrede døgninstitutioner kan undersøge barnets eller den unges opholdsrum, udvides til også at hjemle en adgang til undersøgelse af barnet eller den unges person, når barnet anbringes, før og efter barnet eller den unge har haft besøg, samt før og efter barnet eller den unge har været fraværende fra institutionen.

Social- og Indenrigsministeriet kan tiltræde udvalgets anbefalinger.

3.2.5.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås i § 16, at den eksisterende adgang i servicelovens § 123 a, stk. 1, til, at sikrede døgninstitutioner kan undersøge barnet eller den unges opholdsrum uden retskendelse i forbindelse med ankomst, fravær og besøg, udvides til også at omfatte undersøgelse af barnet eller den unges person. Undersøgelsen af barnet eller den unges person kan alene foretages ved klap uden på tøjet og ved undersøgelse af lommer og sko med henblik på at finde ulovlige genstande som f.eks. våben og stoffer.

Undersøgelse af barnet eller den unges person vil skulle registreres og indberettes efter de gældende regler. For nærmere om registrering og indberetning henvises til afsnit 3.1.3. om videreførelse og præcisering af eksisterende regler

om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Der er i forbindelse med aftale om satspuljen for 2016 afsat en ramme på 13 mio. kr. årligt fra 2017 og frem til reglerne om voksenansvar.

Af den samlede ramme vedrører 2,9 mio. kr. i 2017 og i årene frem statslige merudgifter til udpegning af børnesagkyndige i Statsforvaltningen, klagesagsbehandling i Domstolsstyrelsen og Ankestyrelsen samt til advokatbistand. Af den samlede ramme vedrører 3,6 mio. kr. i 2017 og 3,1 mio. kr. i årene frem de kommunale merudgifter til bl.a. indhentning af informeret samtykke til aflæggelse af rusmiddeltest, oplysning af sager ved klagesagsbehandling i Ankestyrelsen samt registrering og indberetning af magtanvendelse. Lovforslagets økonomiske konsekvenser skal forhandles med kommunerne. Uforbrugte midler tilbageføres til satspuljen.

Lovforslaget medfører i øvrigt ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for det offentlige.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ikke økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ikke administrative konsekvenser for borgerne.

7. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 15. januar 2016 til den 12. februar 2016 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

3F - Fagligt Fælles Forbund, Advokatrådet, Ankestyrelsen, BUPL - Forbundet af Pædagoger og Klubfolk, Børn og Familier, Børnehjælpsdagen, Børnesagens Fællesråd, Børne og kulturchefforeningen, Børns Vilkår, Børnerådet, Danmarks lærerforening, Den Danske Dommerforening, Dansk Erhverv, Danske Handicaporganisationer, Danske Advokater, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Industri, Dansk Socialrådgiverforening, Danske Regioner, Datatilsynet, Det Centrale Handicapråd, Dommerfuldmægtigforeningen, DUKH, Fabu, Fagligt selskab for sundhedsplejersker, FOA - Fag og Arbejde, Foreningen for ledere af sundhedsordninger for børn og unge, Foreningen af Døgn- og Dagtilbud for udsatte

børn og unge (FADD), Foreningen af Socialchefer i Danmark, Foreningen af statsforvaltningsjurister, ForældreLANDSforeningen (FBU), Frederiksberg Kommune (Socialtilsyn Hovedstaden), Faaborg-Midtfyn Kommune (Socialtilsyn Syd), HK, Hjørring Kommune (Socialtilsyn Nord), Holbæk Kommune (Socialtilsyn Øst), Institut for Menneskerettigheder, KL, Kristelig fagbevægelse, Københavns Universitet, Landsforeningen BOPAM, Landsforenin-

gens af kvindekrisecentre – LOKK, Landsforeningen af Ungdomsskoleledere, Livsværk, LOS – de private sociale tilbud, Plejefamiliernes Landsforening, Red Barnet, Rådet for Socialt Udsatte, Selveje Danmark, Silkeborg Kommune (Socialtilsyn Midt), Sjældne Diagnoser, Socialpædagogerne Landsforbund, Syddansk Universitet, TABUKA, Ungdommens Vel, Ungdomsringen, Ungdommens Røde Kors, Aalborg Universitet og Aarhus Universitet.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Lovforslaget medfører merudgifter for staten på 2,9 mio. kr. i 2017 og i årene frem. Lovforslaget medfører merudgifter for kommunerne på 3,6 mio. kr. i 2017 og 3,1 mio. kr. i årene frem.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Med bestemmelsen, der er ny, indføres en formålsbestemmelse, hvor hovedsigtet med loven præsenteres. Reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, skal først og fremmest beskytte børn og unge mod overgreb og unødvendig magtanvendelse og andre indgreb. Reglerne har til formål at forebygge magtanvendelse og andre indgreb og beskriver, i hvilke situationer, der undtagesvist må anvendes magt.

I bestemmelsens foreslås det, at formålet med loven for det første er at fastsætte rammer for plejefamilier og personales adgang til, som led i varetagelsen af den daglige omsorg, at anvende magt og foretage andre indgreb i anbragte børn og unges selvbestemmelsesret, og at sikre de anbragte børn og unges retssikkerhed i forbindelse hermed. Bestemmelsen omfatter alle anbringelsessteder efter servicelovens § 66,

stk. 1, og gælder dermed alle anbragte børn og unge. Forslaget er et led i tydeliggørelsen af, at anbringelsessteder som led i varetagelsen af den daglige omsorg over for anbragte børn og unge har adgang til at foretage indgreb i de anbragte børn og unges selvbestemmelsesret. Børn og unge under 18 år har ret til medinddragelse, medbestemmelse og selvbestemmelse. Det er derfor helt centralt, at barnet eller den unges synspunkter altid inddrages i tilrettelæggelsen af indsatsen i overensstemmelse med barnets alder, funktionsniveau og modenhed, og at såvel den konkrete tilrettelæggelse som gennemførelse af foranstaltninger så vidt muligt sker i dialog med barnet eller den unge. Dog kan der i den daglige omsorg for barnet eller den unge opstå situationer, hvor der er uoverensstemmelse mellem barnet eller den unges ønsker og plejefamiliens vurdering eller personalets faglige vurdering af, hvad der er det bedste for den pågældende. I sådanne situationer skal der ske en afvejning af barnet og den unges ret til med- og selvbestemmelse over for barnet eller den unges ret til omsorg. Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal således altid ske i overensstemmelse med de grundlæggende rettigheder, der følger af grundloven, EMRK, FN's Børnekonvention m.fl. Sådanne

indgreb kan være påkrævede for at sikre et anbragt barn eller en ungs ret til omsorg. Indgrebet skal ske ud fra en konkret afvejning af barnet eller den unges ret til omsorg over for barnet eller den unges ret til selvbestemmelse m.v., jf. afsnit 3.1.3. i de almindelige bemærkninger.

Formålet med loven er for det andet at sikre de anbragte børn og unges retssikkerhed i forbindelse med, at der foretages sådanne indgreb. Forslaget indeholder således regler om, hvilke anbringelsessteder der under nærmere angivne kriterier kan anvende magt og foretage de nødvendige former for indgreb, samt en række procesregler om registrering og indberetning samt tilsyn og klage.

Formålsbestemmelsen skal ses i sammenhæng med forslagens § 3 om voksenansvar. De to bestemmelser danner til sammen en overordnet ramme for forslagens øvrige bestemmelser.

Til § 2

Med bestemmelsen, der er ny, fastslås, hvilke bestemmelser der finder anvendelse over for anbragte børn og unge på de forskellige typer af anbringelsessteder.

I bestemmelsens *stk. 1* foreslås det, at loven, med de begrænsninger, der følger af de enkelte bestemmelser, finder anvendelse over for børn og unge, der er anbragt på et anbringelsessted, der drives af en kommune, en region eller en privat leverandør, jf. servicelovens § 66, stk. 1. Det følger således af bestemmelsen, at alle anbragte børn og unge er omfattet af reglerne om voksenansvar efter den foreslåede § 3. Det følger endvidere af bestemmelsen, at børn og unge under 18 år, der er anbragt på et opholdssted eller en institution efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, af strafferetlige årsager er omfattet af de bestemmelser, der finder anvendelse for denne type anbringelsessted. Det vil være tilfældet, når opholdet på et opholdssted eller en døgninstitution, træder i stedet for varetægtsfængsling, jf. § 765 i lov om rettens pleje, hvis opholdet sker som led i afsoning på baggrund af en idømt foranstaltning efter straffeloven, jf. § 78, stk. 2, i straffuldbyrdsloven, eller hvis opholdet er led i en idømt foranstaltning efter § 74 a i straffeloven.

Endelig følger det af bestemmelsen, at loven finder på kommunale, regionale og private anbringelsessteder, i det omfang de er nævnt i de enkelte bestemmelser. Med forslaget er der således parallelitet mellem, hvilke leverandører, barnet eller den unges handlekommune kan samarbejde med i forhold til at løfte sit forsyningsansvar på det sociale område, og hvem der kan udføre magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten. I praksis vil det være plejefamilier, ledere og personale på anbringelsesstederne, der foretager indgreb i selvbestemmelsesretten eller anvender magt. Ved personale på anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, forstås personale, der udfører pædagogisk arbejde, har gennemført en pædagogisk uddannelse, eller som indgår i gennemførelsen af alment pædagogisk arbejde og varetager andre pædagogiske arbejdsopga-

ver på institutionen. Adgangen til at foretage indgreb efter loven omfatter således ikke eventuelt øvrigt personale på institutionerne, f.eks. køkkenmedarbejdere, pedeller eller rengøringspersonale. Ved personale på interne skoler på anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, forstås ved personalet personale, der udfører pædagogisk arbejde eller undervisning på interne skoler på anbringelsessteder.

I bestemmelsens *stk. 2* foreslås det, at loven ikke finder anvendelse over for børn og unge, der anbragt på pladser på efterskoler, frie fagskoler og frie grundskoler med kostafdeling, der er godkendt af socialtilsynet som anbringelsessted efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i serviceloven. Da der som udgangspunkt er tale om enkeltvise pladser på disse skoler, vurderes det ikke at være hensigtsmæssigt, at der kan anvendes magt og foretages indgreb efter denne lov, over for det fåtal af børn og unge, der er anbragt, jf. en afgørelse om anbringelse efter servicelovens §§ 52 og 58. Dog vil reglerne i bekendtgørelse nr. 697 af 23. juni 2014 om fremme af god orden i folkeskolens § 10 finde anvendelse over for denne gruppe, såvel som for de øvrige børn og unge der bor på bor på skolen.

Det foreslås i *stk. 3*, at reglerne i § 4, § 5, § 7-9, §14, § 16 og §§ 19-24 endvidere finder anvendelse over for unge over 18 år, hvis den pågældende er anbragt i henhold til en strafferetlig dom eller kendelse. Bestemmelsen svarer til den gældende § 123, stk. 7, i serviceloven. Bestemmelsen sikrer, at de relevante indgrebsmuligheder også finder anvendelse over for unge over 18 år, der er anbragt af strafferetlige årsager. Det vil være tilfældet, når opholdet på et opholdssted eller en institution efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, træder i stedet for varetægtsfængsling, jf. § 765 i lov om rettens pleje, hvis opholdet sker som led i afsoning på baggrund af en idømt foranstaltning efter straffeloven, jf. § 78, stk. 2, i straffuldbyrdsloven, eller hvis opholdet er led i en idømt foranstaltning efter § 74 a i straffeloven.

Til § 3

Med bestemmelsen i *stk. 1*, der er ny, foreslås det, at ansvaret for at varetage den daglige omsorg overgår fra forældrene til plejefamilierne og personalet på anbringelsesstederne, når et barn eller en ung anbringes uden for hjemmet. Det fremgår endvidere, at dette ansvar bl.a. indebærer, at plejefamilierne og personalet som led i varetagelsen af denne omsorg kan foretage nødvendige indgreb i barnet eller den unges selvbestemmelsesret for at sikre barnet eller den unges interesser, herunder sikre, at barnet eller den unges fysiske og psykiske behov opfyldes, og at barnet eller den unge opbygger kompetencer til at indgå i sociale relationer, trives og modtager læring. Det er alene ansvaret for at varetage den daglige omsorg, der overgår til plejefamilier og personalet under anbringelsen. Barnet eller den unges forældremyndighedsindehavere bevarer således ansvaret for at udøve barnet eller den unges rettigheder på vegne af barnet eller den unge, herunder partsbeføjelser ved at optræde på barnet

eller den unges vegne i forhold til administrative myndigheder og domstole.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med forslagets § 1 om lovens formål, og bestemmelserne danner tilsammen en overordnet ramme for forslagets øvrige bestemmelser. Bestemmelsen skal endvidere ses i sammenhæng med service-lovens § 46, hvorefter indsats skal ydes med henblik på at sikre barnet eller den unges bedste.

Bestemmelsens indebærer, at ansvaret bl.a. medfører, at plejefamilierne og personalet på anbringelsesstederne, som led i varetagelsen af den daglige omsorg, kan foretage nødvendige indgreb i barnet eller den unges selvbestemmelsesret for at sikre barnet eller den unges interesser, herunder at barnet fysiske og psykiske behov opfyldes, og at barnet eller den unge opbygger kompetencer til at indgå i sociale relationer, trives og modtager læring.

Nogle af de elementer, som ansvaret for varetagelsen af den daglige omsorg over for børn og unge indebærer, er bl.a. at sikre, at barnet eller den unges basale følelsesmæssige-, sundheds- og hygiejnebehov tilgodeses, at barnet eller den unge lærer at gebærde sig ud fra sociale normer, at barnet eller den unge passer sin skolegang, og at barnet eller den unge har adgang til fritidsinteresser og samvær med familie og øvrigt netværk.

Anbringelsesstedernes ansvar indebærer, at plejefamilier og personale i beskyttelsesøjemed, i tilfælde hvor barnet eller den unge ikke selv ønsker det, kan være nødsaget til at foretage visse indgreb over for barnet eller den unge. Det gælder både i faretilfælde, hvor de voksne må holde barnet tilbage fra at løbe ud på vejen, lege med en kniv eller kravle op på en høj stol. Men også på mere daglig basis, f.eks. i forbindelse med tandbørstning, hvis barnet ikke vil have tilstrækkeligt tøj på, ikke spændes fast i sikkerhedssele under en køretur osv.

Ansvaret indebærer endvidere, at plejefamilier og personale i opdragelsesøjemed i dagligdagssituationer kan hjælpe barnet eller den unge til at sidde pænt ved bordet, få et mindre barn ind eller ud af en bus eller en bil eller i et afgrænset tidsrum sende barnet eller den unge ind på sit værelse og lignende.

Endelig har plejefamilier og personale et særligt ansvar som følge af, at anbragte børn og unge kan være særligt udsatte. Det er derfor centralt, at anbringelsesstedet som led i udøvelsen af omsorg beskytter barnet eller den unge mod konkrete risikofaktorer, som det enkelte barn eller den unge kan være særligt sårbar over for. Dette kan f.eks. være relevant i relation til kriminelle miljøer eller netværk, der er præget af misbrug eller andre former for adfærd, som er skadelige for barnet eller den unges udvikling. Det kan således, uanset at børn og unge generelt har en grundlæggende ret til bevægelsesfrihed, være en nødvendig omsorgshandling at stille sig i vejen foran hoveddøren for en ung, der er på vej ud f.eks. for at prostituere sig. Indgrebet bør her følges op med en

pædagogisk indsats med det formål at få den unge til at afstå fra at fortsætte den selvskadende adfærd.

Med bestemmelsens *stk. 2* foreslås det, at omsorgen for et barn eller en ung skal varetages ud fra en konkret afvejning af barnet eller den unges grundlæggende rettigheder og under hensyntagen til barnet eller den unges alder, modenhed og funktionsevne. Endvidere vil proportionalitetsprincippet skulle iagttages, jf. den foreslåede § 7.

Hvor meget plejefamilier eller personale kan gribe ind som led i den daglige omsorg over for et anbragt barn eller en ung, vil således afhænge af det aktuelle beskyttelses- eller opdragelseshensyn sammenholdt med barnet eller den unges øvrige rettigheder, som der potentielt foretages indskrænkninger i. Det må af hensyn til barnet eller den unges integritet indgå i vurderingen, hvilken alder barnet eller den unge har, samt på hvilket udviklingstrin barnet eller den unge befinder sig. For mindre børn, der ikke kan overskue konsekvenserne af deres handlinger eller undladelser, må der antages at være en forholdsvis vid adgang til at foretage indgreb. Adgangen til at foretage indgreb – særligt i opdragelsesøjemed – er omvendt generelt mere begrænset i forhold til større børn. Det kan især over for små børn under skolealderen eller børn og unge med funktionsned sættelser være nødvendigt at anvende fysisk guidning for at undgå, at barnet eller den unges sundhed eller udvikling lider skade. Ved fysisk guidning forstås at lægge en arm om skulderen på et barn eller en ung for at angive, at man ønsker, at vedkommende skal følge med. Det kan f.eks. være relevant i situationer, hvor der er uoverensstemmelse mellem barnet eller den unges ageren og ønsker og plejefamiliernes eller personalets faglige vurdering af, hvad der er det bedste for den pågældende. Der kan også være tale om situationer, hvor barnet eller den unge ikke er i stand til selv at varetage f.eks. hygiejne, og hvor det henset til omsorgspligten er nødvendigt at gribe ind og sikre, at barnet f.eks. kommer i bad eller får skiftet en ble. Der kan således være behov for at fastholde barnet i hygiejnesituationer ved tandbørstning, badning, klipping af hår og negle, skiftning af bleer og bind, pleje af hud og fjernelse af madrester i kindpose og mundhule. I forhold til børn og unge med nedsat funktionsevne kan det endvidere være nødvendigt at fastspænde barnet eller den unge med stofseler til en kørestol eller andet hjælpemiddel, seng, stol eller toilet for at hindre fald, hvor der er risiko for, at barnet eller den unge udsætter sig selv for personskade. Disse omsorgstiltag skal i lighed med f.eks. fysisk guidning ikke registreres og indberettes som magtanvendelse. Med henblik på at kunne dokumentere, at brugen af stofseler er begrundet i omsorgspligten for barnet eller den unge og ikke går videre, end denne begrunder, skal kommunen sikre sig, at der er fagligt belæg for, at anvendelsen af stofseler er nødvendig af hensyn til varetagelsen af omsorgspligten i forhold til det enkelte barn eller den enkelte unge.

Der vil løbende skulle foretages en afvejning af, om indgrebet fortsat er proportionalt, hvis situationen eskalerer. Det kan f.eks. være nødvendigt at guide barnet ved tandbørstning, men hvis barnet sætter sig fysisk i mod, skal det over-

vejes, om den øgede fastholdelse, der så vil være behov for, for at gennemføre tandbørstningen, står mål med det, der søges opnået med indgrebet.

Der vil blive udarbejdet vejledningsmateriale, der beskriver grænsefladerne mellem retten til omsorg, herunder adgangen til at anvende fysisk guidning, og respekten for barnet eller den unges øvrige rettigheder så udtømmende som muligt med henblik på så vidt muligt at sikre, at der ikke eksisterer gråzoner.

Til § 4

Med bestemmelsen, der er ny, lovfæstes adgangen til at fastsætte husordner på anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6. Efter gældende ret antages det, at en institution med hjemmel i anstaltsforholdet kan fastsætte generelle forskrifter, herunder ordensforskrifter, der skal være gældende på institutionen, og som har til formål at sikre institutionens overordnede funktion, se nærmere herom i afsnit 3.1.2.1. om gældende ret.

I bestemmelsens *stk. 1* foreslås det, at lederen på et anbringelsessted efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, kan fastsætte en husorden, der angiver de nærmere regler og retningslinjer for ophold på institutionen. Forslaget er en såkaldt kan-bestemmelse. Det er således op til den enkelte institution at afgøre, om de vil benytte sig heraf. Bestemmelsen indebærer, at der i en husorden kan fastsættes generelle ordensregler, som er nødvendige for at få institutionen til at fungere. Ordensreglerne skal være båret af saglige hensyn. Reglerne må således ikke gå videre, end hvad hensynet til institutionens formål og virke tilsiger, og må heller ikke udgøre en uforholdsmæssig begrænsning i de anbragte børn og unges rettigheder. Reglerne skal tage højde for, at børn og unge med funktionsnedsættelser kan have særlige udfordringer i forhold til at kunne leve op til en husorden.

Det er institutionens ledelse, der har kompetence til at beslutte, om der skal fastsættes en husorden. Det kan være hensigtsmæssigt at udarbejde en husorden, der udstikker retningslinjer for den fælles dagligdag, og som sætter ord på, hvad der er acceptabelt på fællesarealer samt på institutionen som helhed. En husorden kan være et redskab til at lære anbragte børn og unge at begå sig i fællesskabet med de andre og understøtte, at personalet kan varetage deres opgaver bedst muligt. Opstilling af faste og klare rammer kan medvirke til at skabe en forudsigelig hverdag for de anbragte børn og unges opvækst, trivsel og udvikling samt medvirke til at forebygge konflikter og magtanvendelse.

Der vil blive udarbejdet vejledningsmateriale, som kan fungere som inspiration til, hvordan husregler kan udformes. Materialet vil give eksempler på, hvordan man kan udforme husregler, der ikke går videre, end hvad formålet tilsiger, og som er tilpasset den målgruppe, som husordenen retter sig til. En husorden kan med fordel udarbejdes under inddragelse af personalet og de anbragte børn og unge, der skal efterleve den, samt evt. deres forældre. Husordenen bør løbende

tages op til revision på baggrund af erfaring ved brug i praksis.

En husorden kan bl.a. indeholde regler for måltider, brug af elektroniske kommunikationsmidler, besøgstider, hvornår der skal være ro på værelserne og retningslinjer for aktiviteter, som institutionen har uden for matriklen. Institutionerne kan f.eks. fastsætte generelle retningslinjer for adgang til og brug af elektroniske medier i forbindelse med måltider og om natten med henblik på at lære de anbragte børn og unge at begå sig i fællesskab, samt sikre at børnene og de unge får deres nattesøvn. Det kan også af hensyn til fællesskabet være nødvendigt at fastsætte regler om, at samtale i mobiltelefon ikke skal foregå i fællesrum, men derimod kan ske på børnene og de unges værelser. Institutionerne kan tilsvarende fastsætte rammer for udenforståendes besøg, herunder for gæsternes ophold og færden på stedet. En husorden kan derimod ikke fastsætte regler, der helt afskærer de anbragte børn og unges adgang til f.eks. bevægelsesfrihed, samvær med eller besøg af andre eller til elektronisk kommunikation og medier. Fastsatte husordner skal som udgangspunkt gælde for alle på institutionen, medmindre der er saglige grunde til at gøre forskel. F.eks. kan sengetider afhænge af alder, og der kan tages særlige hensyn til børn og unge med funktionsnedsættelser.

Bestemmelsens *stk. 2* foreslår, at børn og unge, der er anbragt på et anbringelsessted, som har fastsat en husorden, jf. stk. 1, skal gøres bekendt med denne. Husordner bør således være nedskrevne og skal være kendt af de personer, som forventes at overholde reglerne. Dette kan med fordel ske ved, at husorden udleveres til barnet eller den unge samt forældremyndighedsindehaverne ved anbringelsens start. Hvis reglerne efterfølgende ændres, bør såvel de anbragte børn og unge som deres forældre orienteres herom. I forhold til børn og unge med kommunikativ eller kognitiv funktionsnedsættelse skal det sikres, at barnet eller den unge bliver gjort bekendt med reglerne på en for den enkelte forståelig og tilgængelig måde.

Ved brud på husordner skal institutionen gå pædagogisk til værks og tale med barnet eller den unge om, hvorfor barnet eller den unge har brudt reglen, og hvordan det kan rettes op. Husordner kan kun håndhæves ved brug af magt i det omfang de særskilte kriterier herfor er opfyldt.

Til § 5

Med bestemmelsen, der er ny, indføres en klar lovhjemmel til, at anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, kan anvende rusmiddeltests i nærmere bestemte situationer, hvis barnet eller den unge har meddelt generelt samtykke herom.

Det foreslås i *stk. 1*, at personalet på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i serviceloven, kan anvende en rusmiddeltest, når et barn eller en ung har et misbrug, eller der er konkrete grunde til at antage, at barnet eller den unge har indtaget rusmidler. Det er således en betingelse for anvendelse af rusmiddeltest, at barnet eller den unge har givet samtykke herom.

delse af rusmiddeltest, at barnet eller den unge har et misbrug, eller der er konkrete grunde til at antage, at et barn eller en ung har indtaget rusmidler. En rusmiddeltest vil således kun kunne anvendes, hvis barnet eller den unge har et misbrug, eller der er konkrete grunde til at antage, at barnet eller den unge er påvirket af hash eller andre euforiserende stoffer. Det kan f.eks. være barnets eller den unges adfærd i den konkrete situation, der giver mistanke om rusmiddelpåvirkning. Det bør også give anledning til mistanke, hvis et barn eller en ung generelt begynder at udvise en ændret adfærd og f.eks. begynder at omgås andre børn eller unge med et misbrug, ofte tager ind i nærheden af et sted som er kendt for at man kan købe stoffer der, eller begynder at sælge ud af sine ting for at finansiere et potentielt misbrug. Endelig kan kendskab til barnets eller den unges baggrund og årsag til anbringelsen, herunder viden om eventuelt tidligere misbrug indgå i vurderingen.

Det foreslås endvidere i stk. 1, at barnet eller den unge forinden skal have afgivet et generelt samtykke til aflæggelse af rusmiddeltest. Samtykket afgives for en ubegrænset tidsperiode, men vil altid kunne trækkes tilbage, jf. endvidere bemærkningerne nedenfor til stk. 3.

Endelig foreslås det i stk. 1, at for børn og unge under 12 år skal forældremyndighedsindehaveren have afgivet et generelt samtykke til, at barnet eller den unge kan afgive et generelt samtykke til at aflægge en rusmiddeltest. Forældremyndighedsindehaverens samtykke kan med fordel indhentes i forbindelse med anbringelsen, men også undervejs i anbringelsesforløbet kan der indhentes samtykke, hvis dette ikke tidligere er afgivet, og der efterfølgende vurderes at kunne opstå behov for at anvende en rusmiddeltest.

Det foreslås i stk. 2, at barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren skal informeres om reglerne for aflæggelse forud for afgivelse af et generelt samtykke til anvendelse af rusmiddeltest. Der skal således informeres om muligheden for at aflægge rusmiddeltest og reglerne for afgivelse af samtykke til samt gennemførelse af en sådan test. Informationen skal være fyldestgørende, så barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren bliver bevidst om og på forhånd kan tage stilling til, hvad han eller hun giver samtykke til, hvis der senere opstår behov for aflæggelse af rusmiddeltest. Informationen om reglerne for rusmiddeltest vil kunne indgå som led i den generelle information om relevante regler for anbringelsen, herunder f.eks. anbringelsesstedets eventuelle husorden, som gives til barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaveren i forbindelse med anbringelsen.

Det foreslås i stk. 3, at anvendelse af rusmiddeltest kun kan ske, når barnet eller den unge medvirker frivilligt til aflæggelse af heraf. Det skal således være muligt for barnet eller den unge ved sine ord eller handling at modsætte sig aflæggelsen af en konkret rusmiddeltest, uden at dette får konsekvenser for barnet eller den unge. Endvidere vil det generelle samtykke efter stk. 1 altid kunne trækkes tilbage, jf. bemærkningerne ovenfor. I situationer, hvor det generelle

samtykke er trukket tilbage, vil betingelserne for at anvende rusmiddeltest ikke længere være opfyldt. Der vil efter omstændighederne kunne være tvivl om, hvorvidt barnet eller den unges adfærd mv. skal forstås således, at barnet eller den unge har trukket sit generelle samtykke tilbage, eller om barnet eller den unge blot ønsker at modsætte sig en konkret rusmiddeltest. I sådanne situationer vil der ikke kunne gennemføres en rusmiddeltest, og der vil – når barnet eller den unge ikke længere vurderes at være påvirket af euforiserende stoffer – skulle gennemføres en samtale med barnet eller den unge om, hvorvidt barnet eller den unge ønsker at trække sit generelle samtykke tilbage.

Det foreslås i stk. 4, at social- og indenrigsministeren får hjemmel til at fastsætte nærmere regler om anvendelse af rusmiddeltest efter stk. 1-3. Hjemlen vil blive anvendt til at fastsætte regler om fremgangsmåden ved anvendelse af rusmiddeltest, herunder om krav til indholdet af samtykket, at anvendelse af rusmiddeltest altid vil skulle ske efter sundhedsfaglige forskrifter, samt at forældremyndighedsindehaveren til unge på 12 år og opefter samt barnet eller den unges sagsbehandler skal orienteres om anvendelse af rusmiddeltest for at sikre overensstemmelse med barnet eller den unges handlingsplan.

Til § 6

Med bestemmelsens stk. 1, der er ny, foreslås det, at personalet på anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, samt kommunale plejefamilier, der er godkendt som generelt egnede, jf. § 66 a, stk. 1, nr. 1, i serviceloven, fysisk kan guide et barn eller en ung. Fysisk guidning er ikke magtanvendelse. Bestemmelsen omfatter også personale på evt. interne skoler på anbringelsesstederne.

Efter gældende ret er det tilladt at anvende fysisk guidning i den daglige omsorg over for barnet eller den unge, jf. vejledning nr. 9293 af 23. maj 2013 om magtanvendelse og andre indgreb over for børn og unge pkt. 18. Fysisk guidning er f.eks. relevant i de situationer, hvor der er uoverensstemmelse mellem barnet eller den unges ageren og ønsker og personalets faglige vurdering af, hvad der er det bedste for den pågældende.

Ved fysisk guidning forstås, at man ved fysisk kontakt med barnet eller den unge angiver, f.eks. ved at lægge en hånd på skulderen, at barnet eller den unge f.eks. skal følge med eller standse. I den fysiske guidning ligger også, at man kortvarigt kan fastholde barnet eller den unge. Begrebet kortvarigt retter sig mod varigheden af selve indgrebet fra personalets eller de kommunale plejefamiliers side og ikke mod den situation, som barnet eller den unge fjernes fra. Det er ikke muligt at definere en øvre tidsgrænse for, hvad der anses som kortvarigt. Det vil bero på en individuel vurdering af de konkrete omstændigheder, herunder til barnet eller den unges alder, modenhed og funktionsevne samt under iagttagelse af proportionalitetsprincippet, jf. den foreslåede bestemmelse i § 7.

I den fysiske guidning er det også muligt at bortvise barnet eller den unge fra fællesskabet. Ved bortvisning forstås, at barnet eller den unge vises bort fra en situation, før den eskaleres yderligere. Det kan f.eks. ske ved, at man kortvarigt lægger en arm om skulderen på barnet eller den unge, og på den måde får barnet eller den unge til at følge med væk fra episoden. Barnet eller den unge kan ikke bortvises fra selve anbringelsesstedet, men man kan f.eks. sende barnet ind på sit værelse og evt. følge vedkommende derind.

Der er kun tale om fysisk guidning, så længe barnet eller den unge ikke gør fysisk modstand mod f.eks. at blive ført et andet sted hen, dvs. barnet eller den unge følger med uden modstand. Gør barnet eller den unge fysisk modstand mod den fysiske kontakt og/eller det, den voksne ønsker, at barnet eller den unge skal gøre, skal den fysiske kontakt øjeblikkeligt ophøre, idet fysisk kontakt herefter vil være at betragte som fysisk magtanvendelse efter den foreslåede § 9. Kun i de tilfælde, hvor betingelserne i den foreslåede § 9 er opfyldt, vil det være tilladt at føre eller fastholde et barn eller en ung, der gør modstand. Personalet, der udfører pædagogisk arbejde eller undervisning på interne skoler på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, er tillige omfattet af bestemmelsen.

Med bestemmelsens *stk. 2*, der er ny, foreslås, at det er en betingelse for at anvende fysisk guidning efter *stk. 1*, at det vurderes at være nødvendigt af hensyn til anbringelsesstedets ansvar for at varetage den daglige omsorg efter § 3, eller af hensyn til tryghed og trivsel på anbringelsesstedet i tilfælde, hvor barnet eller den unge generer eller udøver chikane over for de øvrige anbragte børn og unge, personalet, den kommunale plejefamilie eller andre, der opholder sig på anbringelsesstedet.

Ved betingelsen om at anvendelse af fysisk guidning skal være nødvendigt af hensyn til anbringelsesstedets ansvar for at varetage den daglige omsorg, forstås, at kommunale plejefamilier eller personale kan gribe ind over for barnet eller den unge som led i varetagelsen af den daglige omsorg over for det enkelte barn eller en ung, jf. forslagens § 3. Det vil f.eks. falde inden for bestemmelsens anvendelse at anvende kortvarig fastholdelse for at få iklædt et 2-årigt barn en flyverdragt, inden det skal ud i vintervejret. Det vil imidlertid ikke være tilladt at udføre den samme handling over for en normaludviklet 17-årig, da der er tale om et næsten voksent individ, der selv vil kunne forstå konsekvenserne af at gå udenfor i for lidt tøj. Beskyttelseshensynet og adgangen til at gribe ind for at varetage den daglige omsorg vil således typisk være større, jo yngre et barn der er tale om.

Ved betingelsen om at anvendelse af fysisk guidning skal være nødvendigt af hensyn til tryghed og trivsel på anbringelsesstedet, forstås, at personale og kommunale plejefamilier kan gribe ind i tilfælde, hvor et barn eller en ung generer eller udøver chikane over for de øvrige anbragte børn og unge, personalet eller den kommunale plejefamilie. Det kan således være nødvendigt at gribe ind og foretage mindre begrænsninger over for et enkelt barn eller en ung af hensyn til

de øvrige børn og unge, som er en del af fællesskabet på anbringelsesstedet, og hvis rettigheder også skal respekteres. Der kan f.eks. være tale om tilfælde, hvor et barn eller en ung under et måltid opfører sig provokerende over for de andre børn og unge, personalet eller den kommunale plejefamilie verbalt eller ved at kaste med maden eller sætte benene op på bordet. Her vil barnet eller den unge kunne blive bedt om at forlade spisesituationen og eventuelt med en hjælpende hånd på skulderen følges væk derfra, indtil den pågældende er faldet til ro og kan vende tilbage til fællesskabet. Tilsvarende vil kunne opstå i forbindelse med f.eks. sports- eller andre fællesaktiviteter. Hvis et anbragt barn eller en ung f.eks. bliver ved med at være for voldsom og tackle de andre, vil vedkommende kunne blive bedt om at tage en time-out på 5 minutter på bænken og eventuelt fysisk følges derhen.

Anvendelse af fysisk guidning skal ikke registreres og indberettes.

Det socialtilsyn, der fører driftsorienteret tilsyn med et anbringelsessted, jf. § 2 i lov om socialtilsyn, fører som led heri tilsyn med anbringelsesstedets anvendelse af reglerne i denne lov, herunder brugen af fysisk guidning. Socialtilsynet skal ved varetagelsen af tilsynsopgaven indhente relevant information, herunder ved at aflægge mindst ét årligt tilsynsbesøg på anbringelsesstedet og inddrage oplysninger fra personalet og anbragte børn og unge på anbringelsesstedet. Tilsynet skal i den forbindelse spørge ind til omfanget af anvendelsen af fysisk guidning med henblik på at sikre, at anbringelsesstedet anvender faglige tilgange og metoder, der er relevante i forhold til den anbragte målgruppe. Der henvises til bemærkningerne til forslagens § 22.

Hvis anvendelse af fysisk guidning udvikler sig til fysisk magtanvendelse efter forslagens § 10, vil episoden skulle registreres og indberettes efter forslagens § 21.

Til § 7

Bestemmelsen, der er ny, viderefører de generelle principper for magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten i bekendtgørelse nr. 186 af 20. februar 2015 om magtanvendelse overfor børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet § 1, stk. 1, 2. og 3. pkt., samt § 1, stk. 2, 1. pkt. Bestemmelsen lovfæster endvidere principper for magtanvendelse, der hidtil kun har været beskrevet på vejledningsniveau i vejledning nr. 9293 af 23. maj 2013 om magtanvendelse og andre indgreb over for børn og unge, så de fremstår samlet med henblik på en tydeliggørelse af, hvilke principper der skal iagttages ved indgreb efter loven.

Med forslagens *stk. 1* foreslås, at magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten kun må anvendes undtagelsesvist og aldrig må erstatte omsorg og socialpædagogisk indsats. Børn og unge under 18 år har ret til medinddragelse, medbestemmelse og selvbestemmelse. Det er derfor helt centralt, at barnet eller den unges synspunkter altid inddrages i tilrettelæggelsen af indsatsen i overensstemmelse med

barnet eller den unges alder, funktionsniveau og modenhed, og at såvel den konkrete tilrettelæggelse som gennemførelse af foranstaltninger så vidt muligt sker i dialog med barnet eller den unge. Dog kan der i den daglige omsorg for barnet eller den unge opstå situationer, hvor der er uoverensstemmelse mellem barnet eller den unges ønsker og plejefamiliens vurdering eller personalets faglige vurdering af, hvad der er det bedste for den pågældende. I sådanne situationer skal der ske en afvejning af barnet og den unges ret til med- og selvbestemmelse over for barnet eller den unges ret til omsorg.

Udgangspunktet er, at der ikke skal anvendes magt over for anbragte børn og unge. Anvendelse af magt kan dog være påkrævet for at sikre anbragte børn og unges ret til omsorg. Indgrebsmulighederne i loven beskriver således, i hvilke situationer der undtagelsesvist må anvendes magt og foretages indgreb i selvbestemmelsesretten. Magtanvendelse og indgreb efter loven må aldrig træde i stedet for omsorg og socialpædagogisk indsats. Magt må således ikke anvendes forebyggende, f.eks. i tilfælde hvor et barn eller en ung tidligere har udvist en adfærd, hvor det var nødvendigt at gribe ind med magt. Det bør i stedet tilstræbes at afdække årsagerne til de adfærdsmønstre, der ledte op til magtanvendelsen, og søges at undgå situationer, hvor behovet for magtanvendelse kan opstå, f.eks. ved at ændre på rutiner. Opræk til konflikter skal altid forsøges afværget ved brug af socialpædagogiske metoder. Magt kan således kun anvendes som en sidste udvej i forsøget på at hjælpe et barn eller en ung efter alle pædagogiske muligheder er udtømt.

Det bør altid overvejes, hvilke konsekvenser anvendelsen af magt kan have for relationen og tilliden mellem barnet eller den unge og den pågældende medarbejder eller plejefamilien.

Anbringelsesstederne skal arbejde ud fra en pædagogisk tilgang, der forebygger magtanvendelser, så de så vidt mulig undgås, samt følge op på eventuelle magtanvendelser med henblik på løbende læring og forbedring af indsatsen.

Med bestemmelsens *stk. 2* foreslås, at der forud for enhver form for magtanvendelse og andre indgreb i barnet eller den unges selvbestemmelsesret skal personalet eller plejefamilien afsøge alle muligheder for at opnå barnet eller den unges frivillige medvirken til en nødvendig foranstaltning. Det følger heraf, at anbringelsesstedet altid først skal forsøge gennem dialog og pædagogiske virkemidler at få barnet eller den unge til frivilligt at samarbejde om en påkrævet indsats. Det kan f.eks. ske ved at forklare det omhandlede barn eller den unge, hvorfor der er behov for at iværksætte indsatsen over for vedkommende, hvad den nærmere indebærer, og hvorfor det er nødvendigt med pågældendes medvirken. Der skal i den forbindelse tages hensyn til barnet eller den unges alder, modenhed og funktionsevne.

Med bestemmelsens *stk. 3* foreslås, at magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået. Er mindre foranstaltninger

tilstrækkelige, skal disse anvendes. Magtanvendelse skal således begrænses til det absolut nødvendige, og hvis mindre indgribende foranstaltninger er tilstrækkelige for at nå målet, skal disse anvendes. Bestemmelsen er et udtryk for, at enhver magtanvendelse skal ske under iagttagelse af proportionalitetsprincippet. Ved anvendelse af magt skal der tages højde for de konkrete omstændigheder, og der skal foretages en konkret afvejning og vægtning af hensynet til det omhandlede barn eller den unges rettigheder, der gøres indgreb i, og nødvendigheden og forholdsmæssigheden af de hensyn, der begrundet indgrebet. Den anvendte magt skal stå mål med det formål, der ligger bag indgrebet i barnet eller den unges rettigheder. Iværksatte indgreb skal straks bringes til ophør, når betingelserne herfor ikke længere er til stede. Det følger heraf, at der løbende skal foretages en vurdering af, om betingelserne for et iværksat indgreb fortsat er til stede. Når det ikke længere er tilfældet, skal indgrebet straks bringes til ophør.

Med bestemmelsens *stk. 4* foreslås, at magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten skal udøves så skånsomt og kortvarigt, som omstændighederne tillader, og med størst mulig hensyntagen til barnet eller den unges personlige integritet. Der skal endvidere i magtanvendelsen tages hensyn til andre tilstedeværende, således at der ikke forvoldes unødigt krænkelser eller ulempe. Endelig slås det fast, at fiksering og ydmygende, hånende eller anden nedværdigende behandling er ikke tilladt. Måden, hvorpå der gribes ind, skal være så skånsom som mulig og vare så kort tid som mulig. Ved fiksering forstås anvendelse af mekanisk tvangsmiddel i form af bælte, håndremme, fodremme, eller livsstykke, samt anden form for mekanisk fastspænding. Brug af magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten ikke er tilladt i straffe- eller behandlingsøjemed. Det betyder, at man ikke må anvende magt med det formål at straffe et barn eller en ung. Det betyder også, at man ikke med magt kan tvinge et barn eller en ung til at deltage i pædagogiske eller andre behandlingsmæssige tiltag. Magt kan således kun anvendes, når de særskilte kriterier i medfør af hjemlerne i loven er til stede.

Ved personlig integritet forstås, at børn og unge skal beskyttes mod indgreb i den fysiske integritet i form af f.eks. udnyttelse, ydmygelse og krænkelser. Børn og unge skal endvidere behandles med respekt for deres person, herunder beskyttes mod følelsesmæssige overgreb og offentlig udlevering.

Der skal tages højde for evt. andre tilstedeværendes overværelse af episoden. Dette skyldes hensynet til det omhandlede barn eller unge, så magtanvendelsen ikke krænker den pågældende unødigt og får karakter af ydmygende, hånende eller nedværdigende behandling. Ydmygende, hånende eller nedværdigende behandling er karakteriseret ved tilsigtet eller utilsigtet at nedgøre et barn eller en ung i vedkommendes egne og eventuelt også andres øjne. Ydmygelsen forøges, hvis den finder sted i offentligheden og dermed potentielt overværes af andre. Som eksempler på ydmygende, hånende eller nedværdigende behandling kan nævnes at omtale bar-

net eller den unge eller deres forældre i negative vendinger i barnet eller den unges samt eventuel andet personales eller andre anbragte børn og unges påhør, at gøre grin med et barn eller en ung over for andre, at undlade at gribe ind og påtale, at andre gør grin med barnet eller den unge, at vedvarende kommentere og korrigere eller konsekvent at behandle eller omgås et barn eller en ung negativt. Opremsningen er ikke udtømmende. Der eksisterer ligeledes et hensyn til de andre anbragte børn og unge, for hvem overværelsen af magtanvendelse kan være en voldsom oplevelse. Det kan f.eks. være, at der blandt de andre kan være børn og unge, der er anbragt pga. omsorgsvigt i form af vold i hjemmet.

Til § 8

Med bestemmelsen, der er ny, indføres en lovhjemmel til, at personalet på anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, samt kommunale plejefamilier, der er godkendt som generelt egnede, efter § 66, stk. 1 nr. 2, jf. § 66 a, stk. 1, nr. 1, i serviceloven, kortvarigt kan fastholde eller føre et barn eller en ung væk fra en situation, når det er nødvendigt for at afværge barnet eller den unge i at ødelægge eller beskadige egne eller andres genstande i et ikke ubetydeligt omfang. Begrebet afværgehjælp dækker over adgangen til at afværge materielle skader i et ikke ubetydeligt omfang. Bestemmelsen omfatter også personale på evt. interne skoler på anbringelsesstederne.

Afværgehjælp kan således være relevant i en situation, hvor et barn i et anfald af raseri er ved at ødelægge fjernsynet i opholdsstuen på anbringelsesstedet, men kan også være relevant i en situation, hvor barnet eller den unge i et raserianfald kaster med anbringelsesstedets service. Gentagen ødelæggelse af ting af mindre værdi, fx billige drikkeglas, er således omfattet af bestemmelsen. Afværgehjælp kan desuden anvendes for at afværge tingskade, allerede før det første glas smadres. Det afgørende er, at der foreligger en reel fare for, at et barn eller en ung vil foretage gentagen ødelæggelse eller beskadigelse af ting.

Det er en betingelse for at kunne anvende afværgehjælp, at det er nødvendigt for at afværge en skade på en genstand. Der skal således foretages en konkret vurdering af, om der foreligger en reel fare for, at barnet eller den unge vil ødelægge eller beskadige den pågældende genstand.

Det er herudover en betingelse for anvendelse af afværgehjælp, at barnet eller den unge er ved at påføre skade på en materiel genstand i et ikke ubetydeligt omfang. Det dækker både over genstande af høj økonomisk eller affektionsmæssig værdi og over gentagen ødelæggelse af genstande, der ikke nødvendigvis er af hverken høj økonomisk eller affektionsmæssig værdi.

Ved kortvarig fastholdelse og føren af et barn eller en ung forstås, at barnet eller den unge kan fastholdes kortvarigt eller føres væk fra situationen, når de ovenstående betingelser er opfyldt. Der henvises i den forbindelse til forslaget § 9 om fysisk magtanvendelse for yderligere beskrivelse af mu-

lighederne for indgreb i form af fastholdelse og føren. Det skal i den forbindelse bemærkes, at den fysiske fastholdelse, der kan foretages i forbindelse med afværgehjælp, kun kan være af kortvarig karakter, idet der alene er tale om ødelæggelse af materielle genstande, i modsætning til fysisk magtanvendelse efter § 9, hvor der er tale om, at barnet eller den unge udviser en adfærd, der er til fare for barnet eller den unge selv, de øvrige anbragte børn og unge, personalet eller andre, der opholder sig på anbringelsesstedet. Ved kortvarig fastholdelse forstås, at man kortvarigt tager fat i eller holder fast om barnet eller den unge for at markere, at den uønskede adfærd skal bringes til ophør.

Begrebet kortvarigt retter sig mod varigheden af selve indgrebet fra personalets eller de kommunale plejefamiliers side og ikke mod den situation, som barnet eller den unge fjernes fra. Det er ikke muligt at definere en øvre tidsgrænse for, hvad der anses som kortvarigt. Det vil bero på en individuel vurdering af de konkrete omstændigheder, herunder til barnets eller den unges alder, modenhed og funktionsevne samt under iagttagelse af proportionalitetsprincippet. Hvis barnet eller den unge undervejs i en kortvarig fastholdelse begynder at gøre markant fysisk modstand, vil barnet kun kunne fastholdes og føres til et andet opholdsrum, hvis betingelserne for fysisk magtanvendelse i øvrigt er opfyldt, jf. forslaget § 9.

Ved føren væk fra en situation forstås, at et barn eller en ung fjernes fra den konkrete situation, så den igangværende handling afbrydes. Det vil afhænge af en konkret vurdering, hvor barnet eller den unge skal føres hen, for at afbryde den igangværende handling.

Hvis det er tilstrækkeligt at anvende mindre indgribende metoder for at afværge skaden på genstanden, f.eks. ved at tale barnet eller den unge fra det eller ved at sikre genstanden, der er i fare for at blive påført skade, er der ikke adgang til at anvende afværgehjælp. Det konkrete indgreb skal således ske under iagttagelse af proportionalitetsprincippet. En fastholdelse skal samtidig være så kortvarig som mulig og må ikke være af mere indgribende karakter end nødvendigt for at forhindre skaden.

I de tilfælde, hvor de kommunale plejefamilier eller personalet på anbringelsesstedet anvender afværgehjælp skal der ske registrering samt indberetning af episoden til den anbringende kommune samt socialtilsynet efter forslaget § 25. Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger om afværgehjælp i afsnit. 3.2.2.

Til § 9

Bestemmelsen om fysisk magtanvendelse viderefører med visse redaktionelle og sproglige ændringer den gældende § 2, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 186 af 20. februar 2015 om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Der er således foretaget en præcisering af betingelserne for adgangen til at anvende fysisk magt med

henblik på at tydeliggøre, hvornår fysisk magt kan anvendes.

Med bestemmelsen foreslås det, at personalet på anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, kan fastholde eller føre et barn eller en ung til et andet opholdsrum, når barnet eller den unge udviser en adfærd, der er til fare for barnet eller den unge selv, de øvrige anbragte børn og unge, personalet eller andre, der opholder sig på anbringelsesstedet. Bestemmelsen giver således personalet på anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, adgang til at anvende fysisk magt i form af fastholdelse eller føren til et andet opholdsrum. Bestemmelsen omfatter også personale på evt. interne skoler på anbringelsesstederne. Ved fastholdelse forstås, at et barn eller en ung kan fastholdes fysisk f.eks. ved at holde fast om barnet eller den unge. Fastholdelse af barnet eller den unge må aldrig omfatte vold, herunder voldelige førergreb, slag eller spark. Ved føren til et andet opholdsrum forstås, at et barn eller en ung kan føres til et andet lokale på anbringelsesstedet, f.eks. vedkommendes værelse. Når det drejer sig om mindre børn vil fastholdelse og føren kunne ske ved, at barnet bæres til et andet opholdsrum. Når det drejer sig om større børn eller unge vil fastholdelse og føren f.eks. kunne ske ved, at barnet eller den unge holdes fast om hånden og føres til det andet opholdsrum. Bestemmelsen giver ikke hjemmel til, at barnet eller den unge låses inde.

Fysisk magt i form af fastholdelse eller føren af et barn eller en ung til et andet opholdsrum kan anvendes, når barnet eller den unge udviser en adfærd, der er til fare for barnet eller den unge selv, de øvrige anbragte børn og unge eller personalet, og formålet med indgrebet er, at barnet eller den unge dermed forhindres i at skade sig selv eller andre.

Med kriteriet om, at barnet eller den unge skal udvise en adfærd, der er til fare for barnet eller den unge selv, sigtes på situationer, hvor barnet eller den unge står lige over for eller er i gang med at skade sig selv. Det kan f.eks. være selvskadende adfærd som at snitte eller skære i sig selv. Det er således ikke tilstrækkeligt, at personalet har en formodning om, at barnet eller den unge vil foretage sig noget, der kan udsætte barnet eller den unge for skade. Indgriben fra personalets side skal direkte forhindre, at barnet eller den unge skader sig selv.

Med kriteriet om, at barnet eller den unge skal udvise en adfærd, der er til fare for øvrige anbragte børn, personalet eller andre, der opholder sig på anbringelsesstedet, sigtes på situationer, hvor barnet eller den unge truer med eller udøver vold over for den ovenfor nævnte gruppe. Der skal i den enkelte situation være tale om en reel og begrundet risiko for, at det omhandlede barn eller den unge vil foretage handlinger, der er til skade for de andre børn og unge eller personalet. Der kan f.eks. være tale om situationer, hvor to anbragte børn eller unge er kommet op at toppes, og der er optakt til et regulært slagsmål. Indgriben fra personalets side skal forhindre, at barnet eller den unge skader de andre børn og unge eller personalet.

For begge kriterier gælder, at barnet eller den unge skal være insisterende og vedholdende i sin udtryksform og adfærd og ikke vise tegn på at ville ændre adfærd.

Indgreb efter bestemmelsen skal som al anden magtanvendelse ske under iagttagelse af de generelle principper for magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter forslagens § 7.

Anvendelse af fysisk magt vil som hidtil skulle registreres og indberettes efter forslagens § 21.

Til § 10

Med bestemmelsen, der er ny, indføres lovhjemmel til, at et barn eller en ung kan tilføres i tilfælde af rømning. Bestemmelsen foreslår, at personalet på anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, kan tilbageføre et anbragt barn eller en ung, der rømmer, når barnet eller den unge udviser en adfærd, der medfører en risiko for skade på barnet eller den unge selv eller på andre.

Det er en betingelse for at kunne anvende muligheden for at tilbageføre barnet eller den unge, at barnet eller den unge er rømmet fra institutionen og ikke har til hensigt at vende tilbage. Det er således ikke tilstrækkeligt, at barnet eller den unge har forladt institutionen eller ikke er vendt tilbage til institutionen som aftalt, da der kan være mange årsager her til. Det kan f.eks. være fordi, barnet eller den unge er blevet forsinket, har glemt tiden, har valgt at være ude længere end aftalt eller lignende. I de situationer, hvor barnet eller den unge har forladt institutionen eller ikke er kommet tilbage som aftalt, er det således vigtigt, at institutionen snarest prøver at finde årsagen til fraværet. Ofte vil personalet på institutionen kunne få kontakt til barnet eller den unge og af denne vej forsikre sig om, at barnet eller den unge har det godt og vil returnere til institutionen senere. I nogle tilfælde har barnet eller den unge ikke intentioner om at vende tilbage til institutionen, men her vil personalet ved en socialpædagogisk indsats og dialog med barnet eller den unge kunne overbevise den pågældende om at returnere.

Det er endvidere et kriterie for at kunne anvende muligheden for at tilbageføre barnet eller den unge, at barnets eller den unges adfærd kan medføre en risiko for skade på barnet eller den unge selv eller på andre. Hvorvidt barnets eller den unges adfærd udgør en sådan risiko vil afhænge af en konkret vurdering, hvor barnets eller den unges alder, udvikling og modenhed vil skulle tages i betragtning. Tilbageførelse vil således kunne være relevant i en situation, hvor en 8-årig stikker af fra anbringelsesstedet midt om natten, eller en 9-årig stikker af for at drikke øl med nogle venner. I begge situationer er beskyttelsesbehovet stort, idet børnene har en alder, hvor de ikke kan forventes at forstå konsekvenserne af deres handlinger. Det ville således være en anden situation, hvis der var tale om en normaludviklet 17-årig, som må forventes at kunne forstå konsekvenserne af sine egne handlinger.

I de få tilfælde, hvor barnet eller den unge ikke kan overbevises om at vende tilbage til institutionen, og personalet vurderer, at barnet eller den unges adfærd kan medføre skade på barnet eller den unge selv eller andre, kan der være brug for, at en eller flere medarbejdere på institutionen som led i omsorgspligten opsøger barnet eller den unge for at bringe vedkommende tilbage. Institutionen bør i disse tilfælde orientere den anbringende kommune og barnets eller den unges forældremyndighedsindehavere og - hvis det skønnes nødvendigt - varsle politiet, jf. § 2 i bekendtgørelse af lov nr. 956 af 20. august 2015 om politiets virksomhed. Institutionen skal så vidt muligt forsøge at bringe barnet eller den unge frivilligt med tilbage. Følger barnet eller den unge ikke frivilligt med, er der adgang til at tilbageføre barnet eller den unge mod dennes vilje ved at føre eller fastholde barnet eller den unge. Der henvises i øvrigt til forslaget § 9 om fysisk magtanvendelse for yderligere beskrivelse af mulighederne for indgreb i form af fastholdelse og føren. En tilbageførsel skal ske så skånsomt som muligt og på en måde, som varetager hensynet til barnets eller den unges integritet. Det konkrete indgreb skal således ske under iagttagelse af proportionalitetsprincippet og skal være afpasset forholdene i den konkrete situation og begrænses til det strengt nødvendige, jf. den foreslåede § 7. Således vil en ung, der er stukket af fra en institution i Jylland og opholder sig i København – i det omfang vedkommende ikke kan overtales til frivilligt at vende hjem eller følge med i bilen, når personalet kommer for at hente vedkommende – kunne fastholdes og føres ind i bilen, men ikke fastholdes hele vejen tilbage til Jylland.

Hvis et barn eller en ung stikker af fra institutionen for at foretage handlinger, der falder ind under politiets ansvarsområde, medfører adgangen til tilbageførelse ikke, at personalet på institutionen er forpligtet til at stoppe barnet eller den unge. Personalet på institutionerne skal således ikke udføre politiopgaver, men vil i disse situationer kunne kontakte politiet. Det følger af politilovens § 2, at politiet bl.a. har til opgave at yde andre myndigheder bistand efter gældende ret og udføre andre opgaver, der følger af gældende ret eller i øvrigt har en naturlig tilknytning til politiets virksomhed. På anmodning fra personalet på institutionerne vil politiet, ligesom det gælder i dag, med henblik på at beskytte personalet kunne deltage i en tilbageførsel. Politiets bistand til institutioner vil imidlertid ikke rette sig mod barnet, medmindre der foreligger en konkret faresituation for barnet. Politiets rolle er således subsidiær og består i ved foreløbige foranstaltninger at bistå personalet, som har det primære ansvar over for barnet eller den unge.

Det er samtidig væsentligt, at personalet på institutionerne er opmærksomme på ikke at anvende adgangen til tilbageførelse, hvis det medfører, at personalet vil blive bragt i situationer, der potentielt kan optrappe den konkrete konflikt eller bringe personalet i fare. Også i disse situationer vil personalet kunne kontakte politiet med henblik på at få bistand.

En tilbageførsel efter denne bestemmelse skal registreres og indberettes af anbringelsesstedet til den anbringende kommune og det ansvarlige socialtilsyn efter forslaget § 21.

Hvis et barn eller en ung gentagne gange stikker af, og det vurderes at være nødvendigt at sørge for, at barnet eller den unge forbliver i et socialpædagogisk behandlingsforløb, må den anbringende kommune overveje, om det som opfølgning på tilbageførelsen vil være relevant at søge børn og unge-udvalgets tilladelse til tilbageholdelse efter forslaget § 11, eller om barnet eller den unge skal anbringes på et anbringelsessted, hvor der er mulighed for at aflåse yderdøre og vinduer, f.eks. på en delvis lukket døgninstitution eller på en sikret døgninstitution, jf. forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om social tilsyn og folkeskoleloven (konsekvensændringer som følge af lov om voksenansvar over for anbragte børn og unge) §§ 63 a og b.

Til § 11

Af bestemmelsens stk. 1, der med visse sproglige ændringer og præciseringer er en videreførelse af § 123 c, stk. 1, i gældende ret, følger det, at børn og unge-udvalget kan træffe afgørelse om, at et barn eller en ung, der er anbragt på et anbringelsessted efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, kan tilbageholdes i op til 14 dage i forbindelse med anbringelsen på det pågældende opholdssted eller den pågældende døgninstitution. En afgørelse om at tilbageholde et barn eller en ung i de første 14 dage af anbringelsen kan træffes igen, hvis et sammenbrud i anbringelsen betyder, at den unge skal flyttes til en ny institution.

Afgørelsen om tilbageholdelse efter forslaget § 11 kan træffes i forbindelse med en afgørelse om anbringelse uden for hjemmet på døgninstitution eller opholdssted. Det gælder, uanset om der er givet samtykke til anbringelsen eller ej, jf. § 58, jf. § 52, stk. 3, nr. 7, i serviceloven.

Børn og unge-udvalgets afgørelse forudsætter, at den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50 og handleplanen efter servicelovens § 140 viser, at en tilbageholdelse på op til 14 dage har væsentlig betydning for barnets eller den unges særlige behov for støtte samt har afgørende betydning for den socialpædagogiske indsats. Dette indebærer bl.a., at indgrebet skal stå i rimeligt forhold til det, der opnås med indgrebet. Indgrebet skal begrænses til det absolut nødvendige og må aldrig erstatte omsorg og pædagogisk bistand. Tilbageholdelsen af barnet eller den unge kan ske ved anvendelse af fysisk magt efter den foreslåede § 9 i form af at fastholde barnet eller den unge for at forhindre barnet eller den unge i at forlade anbringelsesstedet. Fysisk magt må dog ikke anvendes, hvis risikoen for at barnet eller den unge forlader anbringelsesstedet, kan afværges på andre måder, som er mindre indgribende. Tilbageholdelsen skal afpasses efter forholdene i den enkelte situation. Indgrebet i den pågældendes bevægelsesfrihed skal således begrænses til det absolut nødvendige og må aldrig erstatte omsorg og pædagogisk bistand

En afgørelse om at tilbageholde et barn eller en ung i op til 14 dage kan påklages til Ankestyrelsen, jf. forslagens § 23, stk. 2, samt kræves forelagt for retten, jf. forslagens § 24.

Med bestemmelsens *stk. 2*, der er ny, foreslås det, at børn og unge-udvalget endvidere kan træffe afgørelse om, at børn og unge på opholdssteder eller døgninstitutioner kan tilbageholdes i op til 14 dage under anbringelsen. Det kan f.eks. være relevant i situationer, hvor en pludselig opstået begivenhed gør det nødvendigt at kunne tilbageholde barnet eller den unge for at beskytte vedkommende mod at foretage handlinger, der kan medføre risiko for barnets eller den unges sundhed eller udvikling, f.eks. kriminalitet, stofmisbrug m.v.

En afgørelse om at tilbageholde et barn eller en ung i op til 14 dage under anbringelsen, kan træffes igen, hvis et sammenbrud i anbringelsen betyder, at den unge skal flyttes til en ny institution.

Børn og unge-udvalgets afgørelse forudsætter, at der er overensstemmelse mellem den trufne afgørelse efter denne bestemmelse og den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50 samt handleplanen efter servicelovens § 140. I disse krav ligger bl.a., at indgrebet skal stå i rimeligt forhold til det, der opnås med indgrebet.

Tilbageholdelsen af barnet eller den unge kan ske ved anvendelse af fysisk magt efter den foreslåede § 9 i form af at fastholde barnet eller den unge for at forhindre barnet eller den unge i at forlade anbringelsesstedet. Fysisk magt må dog ikke anvendes, hvis risikoen for at barnet eller den unge forlader anbringelsesstedet, kan afværges på andre måder, som er mindre indgribende. Tilbageholdelsen skal afpasses efter forholdene i den enkelte situation. Indgrebet i den pågældendes bevægelsesfrihed skal således begrænses til det absolut nødvendige og må aldrig erstatte omsorg og pædagogisk bistand.

En afgørelse om at tilbageholde et barn eller en ung i op til 14 dage under anbringelsen kan påklages til Ankestyrelsen, jf. forslagens § 23, stk. 2, samt kræves forelagt for retten, jf. forslagens § 24.

Med bestemmelsens *stk. 3*, der med visse sproglige ændringer og præciseringer er en videreførelse af § 123 c, stk. 1, følger det, at tilbageholdelse efter stk. 1 og stk. 2 kan ske, når det må anses for at være af afgørende betydning for at imødekomme et barn eller en ungs særlige behov for støtte, og det vurderes at have afgørende betydning for den socialpædagogiske behandling. Det kan f.eks. være, når der i starten af anbringelsen er behov for at skabe ro omkring barnet eller den unge med henblik på at få mulighed for at etablere relationer mellem barnet eller den unge og de voksne på institutionen eller for at skabe ro til at motivere barnet eller den unge til at indgå i socialpædagogisk behandling på institutionen.

Med bestemmelsens *stk. 4*, tydeliggøres det, at afgørelse efter stk. 1 og stk. 2 kan træffes foreløbig efter reglerne i § 75 i serviceloven, når betingelserne herfor er opfyldt. Det føl-

ger allerede af servicelovens § 75, stk. 1, at der kan træffes foreløbig afgørelse om tilbageholdelse af barnet eller den unge i starten af anbringelsen.

Med bestemmelsens *stk. 5*, der er ny, foreslås det, at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om opretholdelse af tilbageholdelse efter stk. 2 i op til 14 dage yderligere, når særlige forhold gør sig gældende. Yderligere tilbageholdelse kan f.eks. være relevant i en situation, hvor et barn eller en ung har været anbragt i længere tid på en institution og pludselig begynder at udvise en adfærd, der kan medføre risiko for barnets eller den unges sundhed eller udvikling, f.eks. kriminalitet, stofmisbrug m.v. I en sådan situation kan børn og unge-udvalget, jf. ovenfor, træffe afgørelse efter stk. 2 om tilbageholdelse i op til 14 dage under anbringelsen. Hvis det viser sig, at den konkrete tilbageholdelse har haft en positiv indvirkning på barnet eller den unges adfærd, men at der et behov for tilbageholde barnet eller den unge i en yderligere kortere periode, vil det af hensyn til kontinuiteten i anbringelsen være muligt for kommunalbestyrelsen at træffe afgørelse om tilbageholdelse af barnet eller den unge i yderligere 14 dage efter stk. 4. På denne måde sikres det, at barnet eller den unge fortsat kan være anbragt på det samme anbringelsessted og ikke nødvendigvis overflyttes til eksempelvis en delvis lukket afdeling eller institution, hvor der er udvidede muligheder for tilbageholdelse af de anbragte børn og unge.

Ligesom en afgørelse efter stk. 1 og 2 forudsætter en afgørelse efter stk. 4, at der er overensstemmelse mellem den trufne afgørelse efter denne bestemmelse og den børnefaglige undersøgelse efter servicelovens § 50 samt handleplanen efter servicelovens § 140. Det er et krav, at indgrebet står i rimeligt forhold til det, der opnås med indgrebet.

En afgørelse efter *stk. 4* om at tilbageholde et barn eller en ung i op til 14 yderligere dage kan påklages til Ankestyrelsen, jf. forslaget § 23, stk. 2 samt kræves forelagt for retten, jf. forslagens § 24. Bestemmelsens *stk. 5* giver som hidtil hjemmel til, at social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler for procedurer og vilkår for tilbageholdelsen. Hjemlen vil bl.a. blive anvendt til at fastsætte regler om procedurer for fastsættelse af vilkår om omfanget af tilbageholdelse.

Til § 12

Bestemmelsen om tilbageholdelse på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på åbne døgninstitutioner viderefører med visse sproglige ændringer og præciseringer gældende ret, jf. § 123 b i serviceloven samt i bekendtgørelse nr. 186 af 20. februar 2015 om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet §§ 7 og 8.

Bestemmelsens *stk. 1* fastsætter, at på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner kan anbragte børn og unge tilbageholdes ved, at yderdøre og vinduer aflåses i perioder. Det er børn og unge-udval-

get, der træffer afgørelse om at anbringe barnet på en delvis lukket døgninstitution eller en delvis lukket afdeling på en døgninstitution, jf. servicelovens § 63 a. Formålet med denne institutionstype er at standse udviklingen af et uheldigt adfærdsmønster hos et barn eller en ung ved at få barnet eller den unge gennem et længerevarende behandlingsforløb, hvor man fysisk kan forhindre barnet eller den unge i at forlade institutionen. Institutionstypen kan kun anvendes for børn og unge fra 12 år til og med 17 år, jf. servicelovens § 63 a og er målrettet børn og unge med negativ og udadretagerende adfærd, misbrugsproblemer eller kriminel adfærd med behov for et længerevarende behandlingsforløb. Kriterierne for anvendelse af delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger er således knyttet til barnet eller den unge og ikke til forhold i hjemmet eller hos forældrene. De øgede muligheder for magtanvendelse, der eksisterer på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger, begrænses til de perioder, hvor barnet eller den unge har behov for en intensiv indsats for at kunne fastholdes i den socialpædagogiske behandling. I praksis vil muligheden for at kunne tilbageholde det enkelte barn eller den unge ske ved, at der på institutionen er en afdeling, hvor det er muligt at aflåse yderdøre og vinduer. Således sikres det, at barnet eller den unge kan forblive på samme institution, uanset at der i perioder er behov for at tilbageholde barnet eller den unge, og at andre af de anbragte børn og unge på institutionen frit skal kunne komme og gå.

Bestemmelsens *stk. 2* angiver, at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om at tilbageholde barnet eller den unge efter *stk. 1*, når det har afgørende betydning for den socialpædagogiske behandling, at barnet eller den unge ikke rømmer fra institutionen, og der er risiko for, at barnet eller den unges sundhed eller udvikling vil lide alvorlig skade i forbindelse med en rømning. Det kan f.eks. være, hvis barnet eller den unge har givet udtryk for at ville rømme fra institutionen, eller hvis barnets eller den unges adfærd i øvrigt tilsiger et behov for fastholdelse eller tilbageholdelse, og en socialpædagogisk indsats og dialog ikke vurderes at være tilstrækkeligt til at overbevise barnet eller den unge om at opgive sit forehavende. Det er ikke en forudsætning for anvendelse af institutionstypen, at den anbringende kommune tidligere har forsøgt anbringelse af barnet eller den unge på en åben institution, eller at barnet eller den unge tidligere er rømmet eller har begået kriminalitet. Ved tilbageholdelse forstås, at barnet eller den unge anbringes på en afdeling, hvor døre og vinduer kan aflåses. Der tages således ikke fysisk fat i barnet ved en tilbageholdelse. Forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 12 år, kan klage til Ankestyrelsen over kommunalbestyrelsens afgørelse om fastsættelse af de nærmere rammer for tilbageholdelse, jf. den foreslåede bestemmelse i § 23, *stk. 2*.

Bestemmelsens *stk. 3* fastsætter, at kommunalbestyrelsen fastsætter de nærmere rammer og vilkår for afgørelsen om tilbageholdelse i forbindelse med en afgørelse efter *stk. 2*. *Stk. 3* fastsætter endvidere, at tilbageholdelse højst kan udgøre 5 sammenhængende dage og maksimum 30 dage i

alt på et år. Ved en afgørelse om tilbageholdelse i flere perioder af højst 5 sammenhængende dage ad gangen, må perioderne ikke ligge i umiddelbar forlængelse af hinanden. Det er således ikke muligt at tilbageholde barnet eller den unge i f.eks. 10 sammenhængende dage ad gangen.

Bestemmelsens *stk. 4* angiver, at lederen eller dennes stedfortræder inden for de rammer om tilbageholdelse som kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om, jf. *stk. 3*, kan tilbageholde barnet eller den unge, når betingelserne i *stk. 2* er opfyldt. Det vil i praksis være gældende, når der er en begrundet formodning om at barnet eller den unge vil rømme, og det i den konkrete situation er afgørende for den socialpædagogiske behandling, at barnet eller den unge tilbageholdes, samt at der er risiko for, at barnet eller den unges sundhed og udvikling vil lide alvorlig skade i forbindelse med en rømning. Alle tre betingelser skal være opfyldt, for at tilbageholdelsen kan gennemføres. Det er således op til lederen eller dennes stedfortræder at vurdere, hvornår der er behov for at tilbageholde den enkelte unge, herunder om betingelserne for tilbageholdelse er opfyldt. Som eksempel kan nævnes et barn eller en ung, der er kommet i et dårligt selskab af andre unge mennesker, hvor kriminalitet og stoffer er almindeligt. I så fald vil barnet eller den unge kunne tilbageholdes i konkrete situationer, hvor personalet på institutionen formoder, at vedkommende vil opsøge dette dårlige selskab, så det undgås, at barnet eller den unge f.eks. tager stoffer eller begår indbrud den pågældende dag. Lederen eller dennes stedfortræder kan endvidere beslutte, at tilbageholdelsen skal begrænses til bestemte tidspunkter i døgnet. Det således være muligt for barnet eller den unge fortsat at deltage i fællesaktiviteter med øvrige unge anbragt på institutionen, herunder fællesspisning og undervisning. Eller evt. deltage i aktiviteter uden for institutionen, hvis det vurderes, at barnet eller den unge kan overholde indgåede aftaler og dermed kun være tilbageholdt i dele af døgnet. I forbindelse med en sådan beslutning bør barnet eller den unge altid inddrages eller høres.

Endelig fastsættes det i *stk. 5*, at afgørelsen om tilbageholdelse efter *stk. 2* og fastholdelse efter den foreslåede § 13, *stk. 2*, er en samlet afgørelse, der træffes for et år ad gangen. Der skal således træffes én afgørelse, der både tager stilling til tilbageholdelse og til fastholdelse af barnet eller den unge samt andre øvrige vilkår og rammer.

Til § 13

Bestemmelsen om fastholdelse på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på åbne døgninstitutioner viderefører med visse sproglige ændringer og præciseringer gældende ret, jf. § 123 b i serviceloven samt § 9 i bekendtgørelse nr. 186 af 20. februar 2015 om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

Bestemmelsens *stk. 1* fastsætter, at på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på døgninstitutioner kan anbragte børn og unge fastholdes fysisk. Med fastholdelse menes, at institutionens leder eller dennes stedfor-

træder i akut opståede situationer kan anvende fysisk magt, jf. den foreslåede § 9, i situationer, der ligger ud over dem, der fremgår af denne bestemmelse, for at forhindre et barn eller en ung forlader institutionen, hvor barnet eller den unge f.eks. handler i affekt eller vrede og vil stikke af fra institutionen. Med anvendelse af fysisk magt menes der, at der fysisk tages fat i barnet eller den unge i en kortere periode – til vedkommende er faldet til ro, eller at barnet eller den unge kan mandsopdækkes - f.eks. ved at personalet stiller sig i døren, så barnet eller den unge ikke kan komme ud. Det er ikke tilladt at slå, sparke eller tage hårdt fat i barnet eller den unge. Fastholdelsen skal endvidere altid afpasses forholdene i den enkelte situation, den må ikke gå ud over det strengt nødvendige, og den skal stå i et rimeligt forhold til det, der ønskes opnået med fastholdelsen.

Bestemmelsens *stk. 2* fastsætter, at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, at et barn eller en ung kan fastholdes efter *stk. 1*, når det har afgørende betydning for den socialpædagogiske behandling, at barnet eller den unge fastholdes, og der er risiko for, at barnet eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade og hvis

- 1) barnet eller den unge tidligere har rømmet fra åbne anbringelsessteder, og det må formodes, at den pågældende igen vil rømme fra anbringelsesstedet,
- 2) barnet eller den unge tidligere har begået kriminalitet, og det må formodes, at den pågældende vil begå ny kriminalitet,
- 3) barnet eller den unge tidligere har indtaget euforiserende stoffer, og det formodes, at den pågældende vil indtage euforiserende stoffer, eller
- 4) barnet eller den unge tidligere har skadet sig selv, og det formodes, at den pågældende vil skade sig selv alvorligt.

Kommunalbestyrelsen skal således tage stilling, i hvilke konkrete situationer barnet eller den unge kan fastholdes. F.eks. må kommunalbestyrelsen overveje, om en ung, der tidligere har rømmet under en eller flere anbringelser, og hvor det formodes, at vedkommende vil rømme igen, må fastholdes, hvis den unge er på vej til at rømme. Men det er ikke afgørende for anvendelsen, at den unge tidligere er rømmet, hvis det formodes, at vedkommende kunne finde på at gøre det fremover.

Forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 12 år, kan klage til Ankestyrelsen over kommunalbestyrelsens afgørelse om fastholdelse, jf. den foreslåede bestemmelse i § 23, *stk. 2*, om klageadgang.

Bestemmelsens *stk. 3* fastsætter, at lederen eller dennes stedfortræder, inden for de rammer om fastholdelse, som kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om, jf. *stk. 2* i en konkret situation kan fastholde barnet eller den unge. Med fastholdelse menes, at institutionens leder eller dennes stedfortræder i akut opståede kan anvende fysisk magt efter den foreslåede § 9 i situationer, der ligger ud over dem, der er angivet i den foreslåede bestemmelse om fysisk magtanvendelse, for at forhindre et barn eller en ung forlader institutio-

nen, hvor barnet eller den unge f.eks. handler i affekt eller vrede og vil stikke af fra institutionen. Med anvendelse af fysisk magt menes der, at der fysisk tages fat i barnet eller den unge i en kortere periode – til vedkommende er faldet til ro, eller at barnet eller den unge kan mandsopdækkes - f.eks. ved at personalet stiller sig i døren, så barnet eller den unge ikke kan komme ud.

Bestemmelsens *stk. 4* fastsætter, at afgørelsen om tilbageholdelse efter § 12, *stk. 2*, og fastholdelse efter den foreslåede § 13, *stk. 2*, er en samlet afgørelse, der træffes for et år ad gangen. Der skal således træffes én afgørelse, der både tager stilling til tilbageholdelse og til fastholdelse af barnet eller den unge samt andre øvrige vilkår og rammer.

Til § 14

Med bestemmelsens *stk. 1* videreføres med visse sproglige ændringer gældende ret, der følger af § 20, *stk. 2*, 1. pkt., og § 39, *stk. 1*, 1. pkt., i magtanvendelsesbekendtgørelsen. Bestemmelsen fastsætter, at lederen af en sikret døgninstitution eller særlig sikret afdeling efter servicelovens § 66, *stk. 1*, nr. 6, eller dennes stedfortræder, kan beslutte at anbringe et barn eller en ung i et særligt afsondret isolationsrum, når der er overhængende fare for, at barnet eller den unge skader sig selv eller andre. I forbindelse med anbringelse i isolation bør barnet eller den unge høres, ligesom spørgsmålet om ophævelse af isolation bør drøftes med barnet eller den unge under isolationsforløbet.

Med bestemmelsens *stk. 2* videreføres med visse sproglige ændringer gældende ret, der følger af § 20, *stk. 2*, 2. pkt., og § 39, *stk. 1*, 2. pkt., i magtanvendelsesbekendtgørelsen. Bestemmelsen fastsætter, at isolationen efter *stk. 1* skal være så kortvarig og skånsom som muligt og ikke må udstrækkes udover 2 timer for unge, der er anbragt på en sikret afdeling og døgninstitution, og 4 timer for unge, der er anbragt på en særlig sikret afdeling. Aflåsning af værelser om natten betragtes ikke som isolation.

Med bestemmelsens *stk. 3* videreføres med visse sproglige ændringer gældende ret, der følger af § 20, *stk. 2*, 4. pkt., og § 39, *stk. 1*, 4. pkt., i magtanvendelsesbekendtgørelsen. Bestemmelsen fastsætter, at der løbende skal føres tilsyn med et barn eller en ung, der er anbragt i isolation. Formålet med tilsynet er bl.a. at sikre, at barnet eller den unge ikke gør skade på sig selv. Barnet eller den unge, der er anbragt i isolation, skal løbende observeres. Under anbringelsen i isolation skal der være mulighed for, at barnet eller den unge kan tilkalde en medarbejder.

Bestemmelsens *stk. 4* giver hjemmel til, at social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om rammerne for og anvendelse af isolation, tilsyn med barnet eller den unge samt aflåsning af værelser om natten. Der vil således bl.a. blive fastsat nærmere regler om rammerne for isolationen på sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger, og om det løbende tilsyn med et barn eller en ung der er anbragt i isolation, herunder i forhold til børn og unge med

psykiske lidelser. Endelig vil der blive fastsat nærmere regler om muligheden for at aflåse værelser om natten på sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger.

Til § 15

Bestemmelsen om kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation viderefører med visse redaktionelle ændringer den gældende § 123, stk. 2, i serviceloven.

Bestemmelsen omfatter alle børn og unge under 18 år, der har ophold på anbringelsessteder efter serviceloven § 66, stk. 1, nr. 5 og 6. Bestemmelsen gælder således også for børn og unge, der er idømt en ungdomssanktion eller afsøner en ubetinget fængselsdom på en institution, jf. § 78, stk. 2, i lov om fuldbyrdelse af straf m.v. Børn og unge anbragt i varetægtssurrogat vil herudover være omfattet af forslaget § 20 og evt. § 23.

Bestemmelsen indebærer, at kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation med omverden kun kan ske i forhold til nærmere angivne personer og udelukkende på baggrund af en afgørelse fra børn og unge-udvalget.

Bestemmelsens *stk. 1* fastsætter som hidtil, at børn og unge-udvalget, uden retskendelse kan træffe afgørelse om kontrol med barnet eller den unges brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation med nærmere angivne personer uden for institutionen under barnet eller den unges ophold på anbringelsessteder efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i serviceloven, når det er nødvendigt af hensyn til barnet eller den unges sundhed og udvikling. Afgørelsen træffes for en bestemt periode.

Ved anden kommunikation forstås f.eks. brug af mobiltelefon og internet.

Børn og unge-udvalgets afgørelse sker på baggrund af indstilling fra kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsens vurdering af, hvorvidt det af hensyn til barnet eller den unges sundhed eller udvikling er nødvendigt med en begrænsning af den pågældendes kommunikation med personer uden for anbringelsesstedet, kan foretages i forbindelse med anbringelsen eller under anbringelsen. Vurderes det under anbringelsen, at det er nødvendigt at begrænse et barn eller en ungs kommunikation med personer uden for anbringelsesstedet, bør dette ske på baggrund af en dialog med anbringelsesstedet.

I praksis vil det betyde, at åbning af indgående og udgående breve kun kan finde sted med samtykke fra og i overværelse af barnet eller den unge. Ønsker barnet eller den unge ikke, at et indgående brev åbnes, kan dette uåbnet returneres til afsenderen med forklarende ledsageskrivelse. Ønsker barnet eller den unge ikke, at et udgående brev åbnes, tilintetgøres brevet. Kontrol af telefonsamtaler i form af medhør kan kun finde sted med samtykke fra barnet eller den unge. Ønsker barnet eller den unge ikke, at der sker medhør ved en indgående telefonsamtale, kan telefonsamtalen afbrydes med en

forklaring til den, der har ringet op. Ønsker barnet eller den unge ikke, at der sker medhør ved en udgående telefonsamtale, føres samtalen ikke.

Bestemmelsens *stk. 2* fastsætter, at der ikke kan foretages kontrol med korrespondance m.v. mellem barnet eller den unge og offentlige myndigheder eller en eventuel advokat. I sådanne tilfælde kan barnet eller den unges korrespondance således ikke underkastes nogen form kontrol.

Bestemmelsens *stk. 3* fastsætter, at en afgørelse efter *stk. 1* kan træffes foreløbigt efter servicelovens § 75, stk. 1, når betingelserne heri er opfyldt. Formanden i børn og unge-udvalget eller i dennes fravær næstformanden for børn og unge-udvalget kan således træffe en foreløbig afgørelse, når hensynet til barnet eller den unges øjeblikkelige behov ikke kan afvente, at sagen behandles i børn og unge-udvalget. Afgørelsen kan indbringes for Ankestyrelsen af den unge, der er fyldt 12 år, og af forældremyndighedsindehaveren samt den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, hvis afgørelsen vedrører denne part, jf. servicelovens § 168, stk. 1 og 2.

Bestemmelsens *stk. 4* fastsætter, at social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation. Hjemlen vil blive anvendt til at fastsætte regler om fremgangsmåden ved kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation, herunder mobiltelefon og internet.

Til § 16

Bestemmelsens *stk. 1*, er en videreførelse af gældende ret efter servicelovens § 123 a, stk. 2, med visse redaktionelle og sproglige ændringer. Det fastsættes, at lederen af et anbringelsessted efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, eller den der bemyndiges dertil, uden retskendelse kan beslutte, at der skal foretages en undersøgelse af et anbragt barn eller en ungs person eller opholdsrum, hvis der er bestemte grunde til at antage, at barnet eller den unge er i besiddelse af effekter, og besiddelsen medfører, at ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn ikke kan iagttages, jf. dog *stk. 2*. Med bestemte grunde sigtes bl.a. til de situationer, hvor personalet observerer, at der mangler bestik eller andre skarpe genstande i køkkenet på den sikrede afdeling, eller hvor der på værelset er ridset i væggen, og hvor det må formodes, at genstanden, som er brugt til at ride, er skarp eller spids. Bestemte grunde kan også være i de tilfælde, hvor den unges handlemønstre vurderes at være væsentlig anderledes end normalt, og hvor personalet har en formodning om, at den unge er i besiddelse af f.eks. euforiserende stoffer eller mobiltelefoner.

I bestemmelsens *stk. 2* fastsættes, at lederen af en sikret døgninstitution eller en særligt sikret afdeling efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 6, eller den der bemyndiges dertil, udover tilfælde nævnt i *stk. 1*, uden retskendelse beslutte, at der skal foretages undersøgelse af, hvilke effekter et barn eller en ung, der er anbragt i afdelingen eller på døgninstituti-

onen, har i sin besiddelse på sin person eller i sit opholdsrum, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn iagttages. Bestemmelsen er dels en videreførelse af gældende ret efter § 123 a, stk. 1, i serviceloven. Heraf følger det, at de sikrede døgninstitutioner og særligt sikrede afdelinger som hidtil kan undersøge barnet eller den unges opholdsrum, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes eller sikkerhedshensyn iagttages. Med forslaget udvides adgangen til undersøgelse af barnet eller den unges person i forhold til gældende ret til også at omfatte undersøgelse af barnet eller den unges person, hvis en sådan undersøgelse er nødvendig for at sikre, at ordensbestemmelser overholdes eller sikkerhedshensyn iagttages.

Såfremt det er muligt at foretage undersøgelse af person eller opholdsrum med tekniske eller elektroniske hjælpemidler, der er mindre indgribende, vil dette være muligt inden for de gældende regler. Det kan f.eks. være ved brug af en metaldetektor, scannere og lignende.

Undersøgelse efter stk. 1 og 2 vil ligeledes kunne gennemføres ved hjælp fra private hundeførere. Der er alene tale om, at hundeføreren benyttes til at stå for den praktiske del af undersøgelsen. Det er fortsat institutionens leder eller det bemyndigede personale, der vurderer, om kriterierne for at foretage undersøgelsen er til stede, og om der er grundlag for at tilbageholde effekter efter stk. 4 eller iværksætte andre tiltag. Der er således ikke tale om delegation af myndighedsudøvelse eller afgørelseskompetence til private. Den private aktør, der benyttes, skal have den fornødne fagkyndige ekspertise til at forstå undersøgelsen. Det følger af straffelovens § 152 a, at lovens § 152 om tavshedspligt for offentlige ansatte også gælder for den, som i øvrigt er eller har været beskæftiget med opgaver, der udføres efter aftale med offentlige myndigheder.

Med bestemmelsens *stk. 3.* fastsættes, at undersøgelse efter stk. 2 kan foretages når barnet eller den unge anbringes på en sikret døgninstitution, eller en særligt sikret afdeling, før og efter besøg og før og efter fravær fra den sikrede døgninstitution eller særligt sikret afdeling.

En sådan undersøgelse af barnet eller den unges opholdsrum kan allerede efter gældende ret foretages ved starten af anbringelsen, før og efter besøg, samt før og efter fravær. Der kræves således ikke bestemte grunde til at undersøge barnet eller den unges opholdsrum. Opremsningen af situationer, hvori den sikrede døgninstitution eller særligt sikrede afdeling kan undersøge barnet eller den unges opholdsrum uden særlige grunde, er udtømmende. Adgangen til at undersøge barnet eller den unges opholdsrum er altså på sikrede døgninstitutioner samt særligt sikrede afdelinger udvidet i forhold til den almindelige adgang efter stk. 1 til også at kunne gennemføres på en række nærmere fastsatte tidspunkter, uden at der er konkret mistanke om, at barnet eller den unge er i besiddelse af effekter, der kan betyde, at ordensbestemmelserne ikke kan overholdes. Det er dog efter bestemmelsen et krav, at undersøgelsen er nødvendig for at sikre, at or-

densbestemmelserne overholdes eller sikkerhedshensyn iagttages.

Med forslaget udvides adgangen til undersøgelse af barnet eller den unges person således i forhold til gældende ret til også at omfatte undersøgelse af barnet eller den unges person i de samme situationer, som hvor der kan foretages undersøgelse af barnet eller den unges opholdsrum.

Med bestemmelsens *stk. 4* videreføres med sproglige ændringer gældende ret som følger af serviceloven § 123 a, stk. 6. Heraf følger, at lederen af et anbringelsessted efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, eller den, der bemyndiges dertil, uden retskendelse kan beslutte at tage effekter, der findes i barnets eller den unges besiddelse i bevaring, hvis det skønnes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn..

Hvis genstande tilbageholdes, skal institutionen udfærdige en liste over de genstande, der tilbageholdes. Barnet eller den unge skal orienteres om tilbageholdelsen og have udleveret en kopi af listen. Hvis en genstand tilhører anbringelsesstedet kan den umiddelbart inddrages.

Med bestemmelsen *stk. 5* gives som hidtil efter servicelovens § 123 a, stk. 8 hjemmel til, at social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om gennemførelsen af undersøgelser af barnet eller den unges person eller opholdsrum samt effekter taget i bevaring i forbindelse hermed. Hjemlen vil blive anvendt til at fastsætte nærmere regler om gennemførelsen af undersøgelser af barnet eller den unges person og opholdsrum på et anbringelsessted, jf. servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6. Det vil blandt andet indbefatte regler om, barnet eller den unges ret til, inden undersøgelse foretages, at få oplyst grunden til, at undersøgelsen iværksættes, medmindre særlige omstændigheder taler imod dette, eller at barnet eller den unge har ret til at overvære undersøgelsen, eller at der efter undersøgelsen skal gives tilbud til barnet eller den unge om at få gennemgået undersøgelsen og dens resultat, medmindre særlige omstændigheder taler imod.

Der vil der endvidere blive fastsat regler, om at der altid skal deltage mindst to ansatte ved undersøgelsen af den unges opholdsrum. Hvis særlige omstændigheder gør det nødvendigt, kan en undersøgelse dog gennemføres af en enkelt ansat.

Til § 17

Bestemmelsen om anvendelse af personlige alarm- eller pejlesystemer over for børn og unge med betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne viderefører med visse sproglige ændringer den gældende § 123 d i serviceloven.

Bestemmelsens *stk. 1* fastsætter, at kommunalbestyrelsen, efter ansøgning fra et anbringelsessted efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i særlige tilfælde kan træffe afgørelse om, for en afgrænset periode at anvende alarm- eller pejle-

systemer over for anbragte børn og unge, der har betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne, når der er risiko for, at barnet eller den unge ved at forlade anbringelsesstedet skader sig selv eller andre for at lide personskade, og det personlige alarm- eller pejlesystem kan bidrage til at afværge denne risiko, og forældremyndighedsindehaveren har givet samtykke til anvendelsen af det personlige alarm- og pejlesystem. Risikoen for personskade skal være sandsynliggjort på det tidspunkt, hvor opholdsstedet eller døgninstitutionen vurderer, at der er behov for at anvende et alarm- eller pejlesystem. Kendskabet til personen skal have vist, at pågældende er ”dørsøgende”. Det er ikke tilstrækkeligt at have en formodning om, at barnet eller den unge måske vil forlade opholdsstedet eller døgninstitutionen og derved udsætte sig for en risiko. Opholdsstedet eller døgninstitutionen kan have et konkret kendskab til, at den pågældende ofte forlader institutionen eller ofte bevæger sig mod et farligt område, f.eks. en stærkt trafikeret vej eller et havneområde.

Kommunalbestyrelsen skal ved behandlingen af ansøgninger om iværksættelse af et personligt alarm- eller pejlesystem være opmærksom på, hvilken type skade der forsøges undgået. Almindelige skader, som kan påregnes ved uden-dørs færdsel til fods som f.eks. fald på sneglat fortov eller forvriddning af anklen på en ujævn vej, er ikke tilstrækkeligt grundlag for at iværksætte anvendelse af et personligt alarm- eller pejlesystem. Personskader som følge af påkørsel af for eksempel biler og tog, følger af at falde i søer og havnebasiner eller falde ned fra broer eller følger af koldt vejr, hvor der er risiko for forfrysninger, kan være eksempler på tilstrækkelige grundlag.

Bestemmelsen omhandler alene risikoen for personskade, hvilket udelukker tilfælde, hvor der alene er risiko for materiel skade.

Ved vurderingen af om der skal anvendes alarm- eller pejlesystemer, skal der udover hensynet til den fysiske sikkerhed også tages hensyn til, om foranstaltningen giver barnet eller den unge større udfoldelsesmuligheder og livskvalitet, end hvis overvågningen ikke blev etableret. Et eksempel på større udfoldelsesmuligheder kunne være, at barnet kan gå en lille tur i området omkring anbringelsesstedet, fordi foranstaltningen bidrager til, at det findes forsvarligt at give barnet denne mulighed, når personalet kan lettere og hurtigere kan lokalisere barnet igen.

Bestemmelsen omhandler i lighed med voksenbestemmelsen i servicelovens § 125 to former for systemer, nemlig alarmsystemer, der har til formål at advare servicepersonale eller andre, hvis et barn eller en ung person med betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne forlader institutionen og pejlesystemer, der kan anvendes til at lokalisere et bortkommet barn eller en ung person. Det er med bestemmelsen forudsat, at der er personale eller andre, der kan reagere på alarmerne. Det er ikke formålet med bestemmelsen at give mulighed for at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer i form af udstyr, der er egnet til kontinuerligt at overvå-

ge barnet eller en ung persons færden, som for eksempel videokameraer.

Det er en betingelse for anvendelse af alarm- eller pejlesystemer, at der er tale om personlige systemer. Herved forstås, at systemerne kun må registrere den enkelte persons udgang eller færden uden for institutionen. Det vil efter bestemmelsen ikke være lovligt at anvende systemer, som kortlægger samtlige personers færden. En dørklokke eller lignende, som gør opmærksom på indkommende og udgående færdsel ved hoveddøren eller havedøren, er ikke registrering af beboernes færden.

Det vil kun i særlige tilfælde kunne besluttes at anvende et personligt alarm- eller pejlesystem for en afgrænset periode. Perioden fastsættes på baggrund af en konkret vurdering i det enkelte tilfælde. Foranstaltningen kan derfor alene anvendes som en mulighed for at supplere den pædagogiske støtte og omsorg, og den hverken kan eller må erstatte denne indsats.

Afgørelsen om anvendelse af et sådant system skal i væsentlig grad kunne bidrage til at afværge risikoen for personskade. Anvendelse af personligt alarm- eller pejlesystem kan kun forekomme i tilfælde, hvor det ikke ved brug af mindre indgribende tiltag er muligt at sikre, at barnets eller den unges færden og adfærd ikke medfører risiko for personskade for barnet, den unge eller andre.

Ved behandling af ansøgninger om iværksættelse af anvendelse af et personligt alarm- eller pejlesystem bør det indgå i kommunalbestyrelsens afgørelse om følgende punkter er tilstrækkeligt belyst af opholdsstedet eller døgninstitutionen:

- 1) foreligger den nødvendige faglige dokumentation for den nedsatte funktionsevne,
- 2) hvorfor det med overvejende sandsynlighed kan forudsiges, at den pågældende ikke er i stand til at færdes uden for institutionen på egen hånd og hvordan et personligt alarm- eller pejlesystem kan bidrage til at afværge risikoen for personskade,
- 3) hvilke pædagogiske metoder, der har været forsøgt anvendt før indstilling om iværksættelse af foranstaltningen,
- 4) hvilke pædagogiske metoder, der sideløbende med foranstaltningen vil blive anvendt til at forsøge at gøre barnet eller den unge i stand til at færdes uden for institutionen på egen hånd,
- 5) den forventede periode, i hvilken foranstaltningerne vil være nødvendige, og
- 6) om barnets eller den unges synspunkter er tillagt passende vægt i overensstemmelse med den pågældendes alder og modenhed.

Kommunalbestyrelsen skal tage stilling til periodens længde på baggrund af en konkret vurdering i hver enkelt sag. § 17 er en frivillig bestemmelse, og det er således op til kommunalbestyrelsen at træffe beslutning om, hvorvidt bestemmelsen skal finde anvendelse i den pågældende kommune.

Bestemmelsens *stk. 2* fastsætter, at social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om afgrænsning af den periode, hvor der kan anvendes personlige alarm- eller pejlesystemer, om behandling af ansøgninger om iværksættelse af foranstaltninger efter *stk. 1* og om, hvilke typer alarm- eller pejlesystemer der lovligt kan anvendes m.v. Hjemlen vil blive anvendt til at fastsætte regler om den tidsmæssige udstrækning af anvendelsen af personlige alarm- eller pejlesystemer, herunder hvor lang tid der maksimalt kan iværksættes anvendelse af personlige alarm- eller pejlesystemer.

Hjemlen vil endvidere blive anvendt til at fastsætte nærmere regler om krav til behandling af ansøgninger fra opholdssteder eller døgninstitutioner og alarm- eller pejlesystemer.

Endelig vil hjemlen blive anvendt til at give adgang til at fastsætte en afgrænsning af, hvilke systemer, herunder GPS-systemer, der lovligt kan anvendes. Denne afgrænsning vil som udgangspunkt være identisk med den afgrænsning, der findes i den til serviceloven hørende magtanvendelsesbekendtgørelse over for voksne med betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne.

Til § 18

Bestemmelsen om besøgs-, brev og telefonkontrol m.v. for unge i varetægtssurrogat viderefører med visse redaktionelle ændringer den gældende § 123, *stk. 6*, i lov om social service.

Bestemmelsens *stk. 1* fastsætter, at § 771 og § 772, *stk. 1* og *stk. 2*, 1. pkt., i bekendtgørelse af lov nr. 1255 af 16. november 2015 om rettens pleje gælder tilsvarende for unge, der efter § 765 i retsplejeloven er anbragt på sikrede døgninstitutioner efter § 66, *stk. 1*, nr. 6, i lov om social service. Bestemmelsen indebærer, at retten efter retsplejelovens regler kan bestemme, at unge, der er anbragt i sikrede døgninstitutioner som surrogat for varetægtsfængsling, helt eller delvis afskæres fra kontakt med andre gennem breve, telefon og besøg.

En ung i varetægtssurrogat kan således kun modtage besøg i det omfang, opretholdelse af ro, orden og sikkerhed i den sikrede afdeling tillader det. Politiet kan under hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig, at en ung, der er anbragt i varetægtssurrogat, modtager besøg eller kan forlange, at besøg finder sted under kontrol, jf. retsplejelovens § 771, *stk. 1*. Træffer politiet beslutning om besøg eller krav om kontrol i forbindelse med besøg, skal den unge underrettes om beslutningen, og han eller hun kan forlange, at beslutningen forelægges for retten til afgørelse. Den unge har altid ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer.

En ung i varetægtssurrogat har som udgangspunkt ret til at modtage og afsende breve. Politiet kan forlange at gennemse breve inden modtagelsen eller afsendelsen. Politiet skal snarest muligt udlevere eller sende breve, medmindre indholdet vil kunne være til skade for efterforskningen eller opretholdelse af orden og sikkerhed på den sikrede afdeling.

Tilbageholdes et brev, skal spørgsmålet om, hvorvidt tilbageholdelsen bør opretholdes, straks forelægges retten til afgørelse. Opretholdes tilbageholdelsen, skal afsenderen straks underrettes, medmindre dommeren af hensyn til efterforskningen træffer anden bestemmelse, jf. retsplejelovens § 772, *stk. 1*. Hvis politiet har fastsat brevkontrol efter retsplejelovens § 772, *stk. 1*, sendes brevene gennem politiet.

Den unge har dog altid ret til ukontrolleret brevveksling med og besøg af kommunalbestyrelsen i den unges opholdskommune samt det socialtilsyn, der fører det driftsorienterede tilsyn med den sikrede institution, jf. § 2 i lov om socialtilsyn. Den unge har altid ret til ukontrolleret brevveksling med sin forsvarer og med domstolene, Procesbevillingsnævnet, anklagemyndigheden og politiet, Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, Den Europæiske Torturkomité, FN's Menneskerettighedskommission og FN's Torturkomité. Herudover har den unge ret til ukontrolleret brevveksling med andre offentlige myndigheder og medlemmer af Folketinget. En udenlandsk ung har tillige ret til ukontrolleret brevveksling med hjemlandets diplomatiske konsulære repræsentanter, medmindre politiet af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætter sig dette på grund af ganske særlige omstændigheder, jf. § 772, *stk. 2*, 1. pkt., i retsplejeloven.

Politiet kan af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed endvidere modsætte sig, at en ung i varetægtssurrogat fører telefonsamtaler eller anden kommunikation eller betinge telefonsamtale og anden kommunikation af, at samtalen overhøres. Den unge skal underrettes om, at politiet har truffet beslutning om kontrol med telefonsamtaler eller anden kommunikation, og at politiets beslutning om kontrol med telefonsamtaler eller anden kommunikation kan forlanges forelagt for retten til afgørelse. Den unge har i forbindelse med indgreb efter bestemmelsen ret til ukontrolleret telefonkontakt med sin forsvarer, jf. lov om rettens pleje § 773.

Bestemmelsens *stk. 2* giver som hidtil hjemmel til, at social- og indenrigsministeren, efter forhandling med justitsministeren, kan fastsætte nærmere regler om besøg, brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation over for unge, der efter reglerne i retsplejelovens § 771 og 772 er anbragt i sikrede døgninstitutioner efter § 66, *stk. 1*, nr. 6, i lov om social service.. Hjemlen vil blive anvendt til at fastsætte regler om fremgangsmåden ved kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation, herunder mobiltelefon og internet.

Til § 19

Med bestemmelsen videreføres med visse sproglige og redaktionelle ændringer de gældende bestemmelser i servicelovens § 137 g og § 137 e for så vidt angår den del, der vedrører personer, der er anbragt på anbringelsessted efter servicelovens § 66, *stk. 1*, nr. 5 og 6, som led i en strafferetlig afgørelse afsagt ved dom eller kendelse.

Med bestemmelsens *stk. 1* fastsættes, at kommunalbestyrelsen uden retskendelse kan træffe afgørelse om, at personalet på anbringelsessteder efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, kan foretage indgreb efter stk. 2 og 3 over for unge over og under 18 år, hvis de pågældende er anbragt i henhold til en strafferetlig afgørelse eller kendelse.

Med bestemmelsens *stk. 2* fastsættes, at der kan træffes afgørelse om, at den anbragtes brug af telefon og internet i et konkret tilfælde skal påhøres eller overvåges, når dette skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge og forhindre kriminalitet. Bestemmelsen tager sigte på de situationer, hvor personer, der er anbragt på anbringelsessteder, jf. servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, anvender telefon og internet til kriminelle formål. Det kan for eksempel være i situationer, hvor der er tale om en anbragt, der er dømt for pædofili og kontakter børn over internettet. Det kan også være situationer, hvor den anbragte bruger telefonen til at bestille hash eller andre rusmidler med videresalg for øje. Bestemmelsen kan også anvendes, når det skønnes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn. Ifølge den foreslåede § 7 er det tillige en betingelse for at træffe afgørelse om indgreb, at formålet med indgrebet ikke hensigtsmæssigt kan opnås ved mindre indgribende initiativer.

Hvis en overvågning af den anbragtes brug af telefon og internet, herunder i kombination med en socialpædagogisk indsats, hvor den pågældende påvirkes til at undlade at bruge telefon og internet, ikke er tilstrækkelig til at opnå formålet, kan den foreslåede bestemmelse i stk. 3 anvendes, jf. nedenfor. Det bemærkes, at lovforslaget ikke giver personalet mulighed for at gennemtvinge det foreslåede indgreb under anvendelse af fysisk magt. Hvis den anbragte modsætter sig indgrebet på en sådan måde, at dette ikke kan udføres uden anvendelse af magt, må personalet således om nødvendigt tilkalde politiet med henblik på at lade indgrebet gennemføres ved politiets foranstaltning.

Bestemmelsens *stk. 3* fastsætter, at der kan træffes afgørelse om, at den anbragtes adgang til at benytte telefon og internet afbrydes eller forhindres, hvis det er nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, herunder for at forebygge og forhindre kriminalitet. Hvis en overvågning af den anbragtes brug af telefon og internet efter stk. 2, herunder i kombination med en socialpædagogisk indsats, hvor den pågældende påvirkes til at undlade at bruge telefon og internet, ikke er tilstrækkelig, kan der træffes afgørelse om indgreb efter denne bestemmelse. Det bemærkes, at lovforslaget ikke giver personalet mulighed for at gennemtvinge de foreslåede indgreb under anvendelse af fysisk magt. Hvis den anbragte modsætter sig indgrebet på en sådan måde, at dette ikke kan udføres uden anvendelse af magt, må personalet således om nødvendigt tilkalde politiet med henblik på at lade indgrebet gennemføres ved politiets foranstaltning.

Bestemmelsens *stk. 4* fastsætter, at stk. 2 og 3 ikke omfatter den anbragtes kommunikation med offentlige myndigheder, advokater, værger eller bistandsværger. Bestemmelsen slår

således fast, at den anbragtes kommunikation med offentlige myndigheder, advokater, værger eller bistandsværger hverken kan påhøres, overvåges, afbrydes eller forhindres af hensyn til den anbragtes retssikkerhed.

Bestemmelsens *stk. 5* fastsætter, at stk. 1 ikke omfatter unge over og under 18 år, som bliver boende på anbringelsesstedet efter den strafferetlige foranstaltning er ophævet. Indgreb efter denne bestemmelse kan således ikke foretages længere, selv om der måtte opstå et behov herfor medmindre den unge for en ny strafferetlig kendelse eller dom.

Til § 20

Med bestemmelsen i videreføres med visse sproglige og redaktionelle ændringer den gældende bestemmelse servicelovens § 137 f, stk. 2, 2. pkt.

Med bestemmelsens *stk. 1* fastsættes, at lederen af anbringelsesstedet, efter servicelovens § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, og lederens stedfortræder, kan træffe foreløbige afgørelser om indgreb, jf. § 19 i tilfælde, hvor iværksættelse af indgrebet er uopsætteligt og ikke kan afvente, at sagen færdigbehandles af kommunalbestyrelsen.

Bestemmelsens anvendelsesområde er alene de konkrete situationer, hvor det er nødvendigt med det samme at træffe afgørelse om indgreb efter den foreslåede bestemmelse i § 19. Den foreslåede bestemmelse tager bl.a. sigte på en situation, hvor der er tale om en anbragt, der er dømt for pædofili, kontakter børn og unge over internettet, og hvor øjemedet forspildes, hvis der ikke kan gribes hurtigt ind. Hvornår en sag er uopsættelig afhænger af den konkrete situation. Et indgreb er uopsætteligt, hvis formålet med indgrebet vil forspildes. Hvis indgrebet ikke fortages, kan øjemedet, afhængig af den konkrete situation, forspildes. Uopsættelige situationer kan opstå om aftenen og i weekender, hvis der ikke er mulighed for, at lederen, lederens stedfortræder eller personalet på anbringelsesstedet kan tilvejebringe kommunens afgørelse om indgrebet, uden at øjemedet forspildes.

Den foreløbige afgørelse om indgreb må ikke være mere indgribende, end formålet tilsiger og skal bringes til ophør, når betingelserne for at iværksætte indgrebet ikke længere er til stede, jf. den foreslåede § 7.

Afgørelser om foreløbige indgreb efter denne bestemmelse skal registreres og indberettes, jf. den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 21. Det fremgår af bestemmelsen i den foreslåede § 23, stk. 2, at afgørelse om indgreb truffet af kommunalbestyrelsen kan påklages til Ankestyrelsen.

Med bestemmelsen i *stk. 2* fastsættes det, at foreløbige afgørelser jf. stk. 1, snarest muligt efter iværksættelsen af afgørelsen forelægges til godkendelse i kommunalbestyrelsen, jf. § 19, stk. 1. Lederen af anbringelsesstedet eller lederens stedfortræder kan således have truffet en beslutning om indgreb, som efterfølgende underkendes af kommunalbestyrelsen. En underkendelse vil bl.a. betyde, at indgrebet straks

små bringes til ophør, og at lederen fremover ikke må træffe lignende afgørelser, hvis samme situation opstår.

Til § 21

Bestemmelsen om registrering og indberetning viderefører med visse sproglige ændringer den gældende § 123, stk. 4 og 5, i serviceloven, samt § 42, stk. 2, § 43, stk. 2, og § 44, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 186 af 20. februar 2015 om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

Bestemmelsens *stk. 1* fastsætter, at magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter §§ 8-14, §§ 16, 18 og § 20 samt magtanvendelse i øvrigt skal registreres og indberettes af anbringelsesstedet til den kommunalbestyrelse, der har ansvaret for barnet eller den unges ophold på anbringelsesstedet, jf. §§ 9 og 9 a i bekendtgørelse af lov nr. 1052 af 8. september 2015 om retssikkerhed og administration på det sociale område, og til det socialtilsyn, der fører driftsorienteret tilsyn med anbringelsesstedet, jf. § 2 i bekendtgørelse af lov nr. 124 af 12. februar 2016 om socialtilsyn. Fysisk guidning af et anbragt barn eller en ung på et anbringelsessted efter den foreslåede § 6 skal ikke registreres og indberettes. Der henvises til bemærkningerne til denne bestemmelse for en nærmere uddybning heraf.

Det er anbringelsesstedet, der skal registrere og indberette episoden til henholdsvis den anbringende kommune, socialtilsynet og eventuelt kommunalbestyrelsens i anbringelsesstedets beliggenhedskommune samt orientere den eventuelle kommunale eller regionale driftsherre. Som en konsekvens af forslaget § 9 skal generelt godkendte kommunale plejefamilier registrere og indberette deres anvendelse af afværgehjælp. Der vil blive udarbejdet et standardskema til brug for anbringelsesstedernes registrering og indberetning med henblik på at smidiggøre processen samt understøtte en ensartet praksis på anbringelsesstederne og i socialtilsynene.

Med indberetning til både den anbringende kommune og socialtilsynet sikres det, at de ansvarlige myndigheder for henholdsvis det personrettede og driftsorienterede tilsyn kan reagere i forhold til den foretagne magtanvendelse.

Indberetningen til den anbringende kommune har til formål at give det personrettede tilsyn efter servicelovens § 148 mulighed for at vurdere, om anbringelsesstedet fortsat er det rette, eller om der er anledning til at overveje ændringer i den iværksatte indsats over for barnet eller den unge. Hvis et anbringelsessted ofte anvender magt over for et barn eller en ung, kan det således tyde på, at barnet eller den unge er anbragt på et anbringelsessted, der ikke er i stand til at håndtere barnets eller den unges behov. I disse tilfælde må kommunen vurdere, hvorvidt der er behov for at anbringe barnet eller den unge på et andet anbringelsessted.

Indberetningerne til socialtilsynet giver tilsynet mulighed for at vurdere, om der er grundlag for tilsynsmæssige overvejelser, herunder om det giver anledning til en dialog med

et konkret anbringelsessted om deres pædagogiske praksis. Det kan f.eks. omhandle behov for ændringer i tilrettelæggelsen af arbejdet på anbringelsesstedet, så anvendelsen af magt reduceres mest muligt.

Der skal ikke træffes afgørelse om lovligheden af foretagne magtanvendelser.

Bestemmelsens *stk. 2* fastsætter, at barnet eller den unge, der har været udsat for magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten, skal gøres bekendt med indberetningen og have lejlighed til at udtale sig om episoden.

I forbindelse med udfyldelsen af indberetningsskemaet skal personalet som led i omsorgspligten tale med barnet eller den unge om hændelsen, årsagen m.v. Formålet hermed er, at personalet får forklaret barnet eller den unge, hvorfor der blev anvendt magt i den konkrete situation, og at barnet eller den unge får mulighed for at sætte ord på, hvordan situationen blev oplevet af den pågældende, samt at personalet sammen med barnet eller den unge kan finde en løsning på, hvorledes magtanvendelse kan undgås fremover i lignende situationer. Personalet skal i den forbindelse tage hensyn til barnets eller den unges alder, modenhed og funktionsevne.

Bestemmelsens *stk. 3* fastsætter, at ved magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter stk. 1, der har fundet sted på en intern skole på et opholdssted eller en døgninstitution efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6, i lov om social service, skal anbringelsesstedet endvidere foretage indberetning til kommunalbestyrelsen i anbringelsesstedets beliggenhedskommune. Bestemmelsen svarer indholdsmæssigt til hvad der følger af gældende ret om magtanvendelse foretaget på interne skoler på opholdssteder eller døgninstitutioner, jf. § 14, stk. 1, nr. 6, og § 15, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 702 af 23. juni 2014 om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagtilbud og anbringelsessteder.

På denne måde sikres det, at beliggenhedskommunen har et overblik over omfanget af anvendelsen af magt på den interne skole.

Bestemmelsens *stk. 4* fastsætter, at ved magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter stk. 1, der har fundet sted på et kommunalt eller regionalt anbringelsessted, skal anbringelsesstedet endvidere orientere den kommunale eller regionale driftsherre om magtanvendelsen. Dette skal bidrage til, at driftsherren løbende kan følge, om omfanget af magtanvendelser giver anledning til ændringer i driften af institutionen.

Indberetning og registrering af foretagne magtanvendelser skal ske under iagttagelse af de almindelige regler om offentligt ansattes tavshedspligt efter § 27 i bekendtgørelse af forvaltningsloven, nr. 433 af 22. april 2014. Det fremgår heraf, at den, der virker inden for den offentlige forvaltning, har tavshedspligt, når en oplysning ved lov er betegnet som fortrolig, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage væsentlige hensyn til offentlige el-

ler private. Hvis en offentlig ansat bryder sin tavshedspligt, kan vedkommende straffes efter § 152 i bekendtgørelse af straffeloven nr. 873 af 9. juli 2015.

Bestemmelsen i *stk. 5* fastsætter som hidtil hjemmel til, at social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om registrering og indberetning samt procedurerne herfor. Hjemlen vil bl.a. blive anvendt til at fastsætte regler om procedurerne i forbindelse med de forskellige former for indberetninger, herunder blandt andet om orientering af forældremyndighedsindehavere, når der foretages registrering og indberetning af magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter *stk. 1-4*.

Til § 22

Bestemmelsen om socialtilsynets tilsyn med anbringelsesstedernes anvendelse af reglerne i denne lov viderefører med visse sproglige ændringer den gældende § 45 i bekendtgørelse nr. 186 af 20. februar 2015 om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Der er alene tale om en præcisering, og der påtænkes ikke ændring af gældende ret.

Bestemmelsen fastsætter, at det socialtilsyn, der fører det driftsorienterede tilsyn med et anbringelsessted, jf. § 2 i bekendtgørelse af lov nr. 124 af 12. februar 2016 om socialtilsyn, som led heri fører tilsyn med anbringelsesstedets anvendelse af reglerne i denne lov. Det følger af § 7 i lov om socialtilsyn, at socialtilsynet fører det driftsorienterede tilsyn med godkendte sociale tilbud, herunder anbringelsessteder, for at sikre, at de fortsat har den fornødne kvalitet, blandt andet i forhold til målgrupper, metoder og resultater samt kompetencer. Socialtilsynet fører blandt andet tilsyn med, at anbringelsesstederne har en pædagogisk indsats, der forebygger magtanvendelser, så magtanvendelse så vidt mulig undgås. Tilsynet ser også på, om anbringelsesstederne dokumenterer og følger op på eventuelle magtanvendelser med henblik på løbende læring og forbedring af indsatsen. Det driftsorienterede tilsyn består både af en kontrol af forholdene på anbringelsesstedet og en dialog mellem socialtilsyn og anbringelsessted, som skal bidrage til at fastholde og udvikle kvaliteten på anbringelsesstedet. Socialtilsynet skal ved varetagelsen af tilsynsopgaven indhente relevant information, herunder ved at aflægge mindst ét årligt besøg på anbringelsesstedet, inddrage oplysninger fra modtagne indberetninger om magtanvendelse, oplysninger fra personalet og anbragte børn og unge på anbringelsesstedet samt fra andre relevante personer og udveksle oplysninger med de kommuner, som har ansvaret for de enkelte borgeres ophold på anbringelsesstedet i henhold til §§ 9-9 a i lov nr. 1052 af 8. september 2015 om retssikkerhed og administration på det sociale område. Socialtilsynene skal, hvis forholdene på det enkelte anbringelsessted tilsiger det, træffe afgørelse om skærpet tilsyn og samtidig udstede et påbud med henblik på, at anbringelsesstedet som betingelse for fortsat godkendelse inden for en tre måneders frist skal rette op på de omfattede forhold, jf. § 8 i lov om socialtilsyn. Det kan f.eks. være re-

levant, hvis et anbringelsessted har uforholdsmæssigt mange magtanvendelser sammenlignet med et lignende anbringelsessted med en tilsvarende målgruppe eller gentagne gange indberetter ikke-tilladt magtanvendelse som tilladt magtanvendelse. Socialtilsynet kan da give anbringelsesstedet påbud om at tilvejebringe en handlingsplan for at undgå unødigt magtanvendelse i fremtiden. Endelig kan socialtilsynet træffe afgørelse om ophør af godkendelse, hvis anbringelsesstedet ikke ændrer praksis og dermed vurderes ikke længere at have den fornødne kvalitet, jf. § 5, *stk. 5*, jf. § 6 i lov om socialtilsyn.

Til § 23

Bestemmelsen, gengiver de generelle klageregler, der følger af §§ 166-169 i serviceloven og viderefører §§ 46-49 i bekendtgørelse nr. 186 af 20. februar 2015 om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet. Klagereglerne fremstår dermed samlet med henblik på en tydeliggørelse af, hvilke klageregler, der gælder i forbindelse med afgørelser om adgang til samt anvendelse af magt og andre indgreb i selvbestemmelsesretten.

Med bestemmelsens *stk. 1* fastsættes, at anbragte børn og unge over 12 år samt forældremyndighedsindehavere kan klage over afgørelser truffet efter denne lov. Der skal i den forbindelse tages særlige hensyn til børn og unge med nedsat funktionsevne i forhold til deres forudsætninger for at kunne påklage afgørelser. Bestemmelsen fastslår således, hvem der kan klage.

Bestemmelsens *stk. 2* fastsætter, at klager over afgørelser truffet af børn og unge-udvalget eller kommunalbestyrelsen i medfør af reglerne i denne lov, kan indbringes for Ankestyrelsen.

Børn og unge-udvalget træffer afgørelse om tilbageholdelse efter forslagens § 11, *stk. 1* og 2, samt kontrol med breve, telefonsamtaler og anden kommunikation efter forslagens § 15.

Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om opretholdelse af tilbageholdelsen af børn og unge i op til yderligere 14 dage under anbringelsen efter forslagens § 11, *stk. 4*, om de nærmere rammer og vilkår for tilbageholdelse og fastholdelse under den konkrete anbringelse på delvis lukkede døgninstitutioner og delvis lukkede afdelinger på åbne døgninstitutioner efter forslagens §§ 12 og 13, om anvendelse af personlige alarm- eller pejlesystemer over for anbragte børn og unge, der har betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne efter forslagens § 17 samt om indgreb efter § 19. Ankestyrelsens afgørelse vedr. tilbageholdelse efter forslagens § 11, *stk. 4*, kan kræves forelagt for retten, jf. forslagens § 24. Der gælder ikke særregler om indbringelse for retten for de øvrige af kommunalbestyrelsen afgørelser, der kan indbringes for Ankestyrelsen, jf. modsætningsvist § 73 i retssikkerhedsloven.

Bestemmelsens *stk. 3* fastsætter, at klager over anvendelsen af magt eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter reglerne i denne lov eller regler fastsat i medfør heraf kan indbringes for kommunalbestyrelsen. Det er anbringelsesstedets leder, den, der bemyndiges hertil, eller personalet, der ud fra en konkret vurdering beslutter, om betingelserne for at anvende magt er opfyldt. Bestemmelsens *stk. 4* fastsætter, at klage til Ankestyrelsen skal ske inden 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen, jf. § 67, stk. 1, i retssikkerhedsloven.

Bestemmelsens *stk. 5* fastsætter, at indbringelse af sagen for Ankestyrelsen, jf. stk. 2, ikke har opsættende virkning. Dog kan styrelseschefen under ganske særlige omstændigheder bestemme, at en afgørelse ikke må iværksættes, før Ankestyrelsen har truffet afgørelse i sagen.

Bestemmelsens *stk. 6* fastsætter, at servicelovens §§ 72 og 73 og § 74, stk. 2 og 3 finder anvendelse ved behandling af sagen i Ankestyrelsen. Barnet og den unge samt forældremyndighedsindehaveren har ret til advokatbistand under klagebehandlingen af en sag om tilbageholdelse efter forslagens § 11, stk. 1, 2 og 4, og brev og telefonkontrol efter forslagens § 15, jf. servicelovens § 72, stk. 1. Under en sag om brev og telefonkontrol med efter forslagens § 15, som vedrører den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, skal denne have tilbud om gratis advokatbistand, jf. servicelovens § 72, stk. 3. Om salær og godtgørelse for udlæg til advokater gælder samme regler som i tilfælde, hvor der er meddelt fri proces, jf. retsplejelovens kapitel 31, jf. servicelovens § 72, stk. 4. Inden der træffes afgørelse i en sag om gratis advokatbistand, påhviler det kommunalbestyrelsen at gøre indehaveren af forældremyndigheden og den unge, der er fyldt 12 år, bekendt med retten til efter forvaltningsloven at se sagens akter og retten til at udtale sig, inden afgørelsen træffes, jf. servicelovens § 73, stk. 1. Kommunalbestyrelsen har tilsvarende forpligtelse over for den af forældrene der ikke har del i forældremyndigheden i en sag om brev og telefonkontrol med denne, jf. servicelovens § 73, stk. 2. Inden der træffes afgørelse i sagen, skal indehaveren af forældremyndigheden, barnet eller den unge, advokaten og eventuel anden bisidder for forældremyndighedsindehaveren eller barnet eller den unge have lejlighed til at udtale sig. Tilbudet til barnet eller unge om at udtale sig kan undlades, hvis barnet er under 12 år, eller hvis det må antages at være til skade for barnet eller den unge, jf. servicelovens § 74, stk. 2. Den af forældrene der ikke har del i forældremyndigheden i en sag om brev og telefonkontrol med denne, skal tilsvarende have lejlighed til at udtale sig, jf. servicelovens § 74, stk. 3.

Bestemmelsens *stk. 7* fastsætter, at forældremyndighedens indehaver og den unge over 12 år, i forbindelse med behandlingen af sagen i Ankestyrelsen, har ret til at få dækket udgifter til transport til møder i Ankestyrelsen.

Bestemmelsens *stk. 8* der er ny, indføres hjemmel til, at social- og indenrigsministeren kan fastsætte nærmere regler om klageadgang. Hjemlen vil blandt andet blive anvendt til at

fastsætte regler om fremgangsmåden ved klage over anvendelsen af reglerne om magtanvendelse i denne lov eller regler udstedt i henhold til loven.

Til § 24

Bestemmelsen gengiver med visse sproglige ændringer de generelle regler i servicelovens om særlig adgang til domstolsprøvelse. Bestemmelsen fastsætter, at Ankestyrelsens afgørelse i sager om klager over afgørelser truffet af børn og unge-udvalget og afgørelser efter § 12, stk. 4, truffet af kommunalbestyrelsen efter § 23, stk. 2, ved henvendelse til Ankestyrelsen, inden 4 uger efter klageren har fået meddelelse om afgørelsen, kan kræves forelagt for retten, jf. § 169, stk. 2, og §§ 170-172 i serviceloven.

Er Ankestyrelsens afgørelse stadfæstet ved dom, kan fornyet prøvelse for retten kun kræves, hvis sagen på ny har været forelagt Ankestyrelsen til afgørelse. Byretten tiltrædes under hovedforhandlingen af et retsmedlem, der er sagkyndig i børneforsorg, og et retsmedlem, der er sagkyndig i børne- eller ungdomspsykiatri eller i psykologi. Sagerne behandles efter reglerne i lov nr. 1255 af 16. november 2015 om rettens pleje om borgerlige sager, herunder kapitel 43 a om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse med de ændringer, der er angivet i dette kapitel. Som parter anses forældremyndighedsindehaveren og den unge, der er fyldt 12 år, uanset om den pågældende har krævet afgørelsen forelagt for retten. Retten kan bestemme, at retsmøderne foregår for lukkede døre. Ved offentlig gengivelse af forhandlingerne i retten eller af dommen må der ikke uden rettens tilladelse ske offentliggørelse af nav, stilling eller bopæl for af de under sagen nævnte personer eller på anden måde offentliggørelse af de pågældendes identitet. Overtrædelse af forbuddet straffes med bøde. Ved afgivelse af dissens angives dommerens navn ikke. Byrettens afgørelse kan ikke indbringes for landsretten. Procesbevillingsnævnet kan dog give tilladelse til anke, hvis sagen er af principiel karakter eller særlige grunde i øvrigt taler derfor. Ansøgning om tilladelse skal gives til nævnet inden 4 uger efter dommens afsigelse. Nævnet kan dog undtagelsesvis meddele tilladelse, hvis ansøgningen indgives senere, men inden 1 år efter afsigelsen. De sagkyndige retsmedlemmer beskikkes af domstolsstyrelsens efter forhandling med social- og indenrigsministeren. Domstolsstyrelsen fastsætter deres antal og træffer bestemmelse om vederlag og rejsegodtgørelse. De beskikkede skal være myndige, må ikke være under værgemål efter værgemålslovens § 5 eller under samværgemål efter værgemålslovens § 7 og skal være uberygtede og vederhæftige. Beskikkelse gælder for 4 år. En sagkyndig afgår ved udgangen af den måned, i hvilken den pågældende fylder 70 år. Ingen, der opfylder ovennævnte betingelser, kan afslå at modtage beskikkelse, medmindre den pågældende er over 65 år eller har anden rimelig fritagelsesgrund. Undtagelsen for den enkelte sag blandt de beskikkede sagkyndige foretages af retsformanden. Ingen kan undtages, som ifølge §§ 60 og 61 i lov nr. 1255 af 16. november 2016 om rettens pleje ville være udelukket for at handle som dommer i dagen.

Til § 25

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. januar 2017. Børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet på et anbringelsessted efter § 66, stk. 1, før ikrafttrædelsesdatoen, vil ligeledes være omfattet af bestemmelserne i denne lov.

Til § 26

Bestemmelsen vedrører lovens territoriale gyldighedsområde. Det slås fast, at loven ikke gælder Færøerne og Grønland.